

Univerzita Karlova v Praze

Přírodovědecká fakulta

Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Studijní program: Geografie

Studijní obor: Geografie a kartografie

Jaromír Kronát

**ROZVOJ OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ ENERGIE
JAKO FAKTOR KRAJINNÝCH ZMĚN: PŘÍKLAD
SOLÁRNÍCH ELEKTRÁREN**

Development of renewable energy sources as a factor of landscape changes: the case of solar power plants

Bakalářská práce

Praha 2015

Vedoucí bakalářské práce: RNDr. Zdeněk Kučera, PhD.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci zpracoval samostatně s využitím uvedené literatury a dalších informačních zdrojů. Všechny použité prameny jsou řádně citovány. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného či stejného akademického titulu.

V Praze dne 30. června 2015

Jaromír Kronát

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce RNDr. Zdeňkovi Kučerovi, PhD. za cenné rady a enormní množství času, které věnoval konzultacím a připomínkování pracovních verzí. Poděkování patří všem respondentům, kteří se ochotně účastnili rozhovorů v rámci výzkumu, jmenovitě panu Vítovi Kolmanovi, panu Liboru Němečkovi a dalším. V neposlední řadě děkuji také své rodině za všestrannou podporu a pomoc.

Anotace

Bakalářská práce s názvem „Rozvoj obnovitelných zdrojů energie jako faktor krajinných změn: příklad solárních elektráren“ se zabývá fenoménem výstavby výrobních zařízení alternativní energie jako významné hybné síly proměn krajiny. Na příkladu fotovoltaických elektráren se pokouší diskutovat význam dopadů rozvoje obnovitelných zdrojů na charakter krajiny a na hodnoty, které jí lidé přikládají.

Teoretická část práce se věnuje problematice krajinných změn. Jsou v ní představeny základní způsoby nahlížení člověka na krajinu. Zároveň je popsána souvislost mezi krajinou a mocí. V návaznosti na to je charakterizován proces přeměny krajiny a jejích významů vlivem obnovitelné energetiky. Dále je představen vývoj legislativy, která řešila obnovitelné zdroje.

V empirické části je nejprve představen vývoj fotovoltaického průmyslu v Česku, po němž následuje případová studie z dvou lokalit s fotovoltaickými elektrárnami. Její součástí je analýza mediálních a veřejných zpráv o modelových územích a série rozhovorů s respondenty z řad aktérů vzniku nových zařízení obnovitelné energie.

Výsledky výzkumu ukazují na velké rozdíly v hodnocení fotovoltaických elektráren mezi jednotlivými skupinami dotčených aktérů, kteří se liší také svou informovaností o tématu. Odlišné jsou také postoje aktérů vůči jednotlivým obnovitelným zdrojům.

klíčová slova: obnovitelné zdroje energie, fotovoltaické elektrárny, krajina

Annotation

The bachelor thesis "The Development of Renewable Energy Sources as a Factor of Landscape Changes: The Case of Solar Power Plants," explores the phenomenon of the construction of alternative energy facilities as a major driving force of landscape changes. On the example of photovoltaic power plants it attempts to discuss the significance of the impact of renewable resources on the landscape character and on the values that people attach to landscape.

The theoretical part concerns landscape changes. It introduces essential human approaches to landscape and it also describes the relation between landscape and power. It characterizes conversion process of landscape and its meanings under the influence of renewable energy. Furthermore it introduces the development of legislation that deal with renewable sources.

In the empirical part it is first raised the development of the photovoltaic industry in the Czech Republic, followed by the case study of two sites in photovoltaic power plants. The study involves the analysis of media and public reports about the model areas and a series of interviews with respondents from the groups of concerned actors.

The research results show large differences in the evaluation of photovoltaic power between different groups of actors involved. The also groups differ in the level of awareness. There are also different attitudes towards various forms of renewables.

Keywords: renewable energy, photovoltaic power plants, landscape

Obsah

Seznam grafů.....	7
Seznam tabulek	7
Seznam map	7
Seznam použitých zkratk.....	7
1 Úvod.....	8
2 Krajina a obnovitelné zdroje	11
2.1 Vztah člověka ke krajině	11
2.2 OZE jako faktor krajinných změn	14
2.3 OZE a legislativa v Česku	18
3 Použité metody a postup práce	24
4 Vývoj fotovoltaického průmyslu v Česku.....	28
5 Případová studie	34
5.1 Představení modelových lokalit	34
5.2 FVE ve zprávách z médií	36
5.3 FVE ve veřejně dostupných úředních zdrojích	43
5.4 Rozhovory s respondenty v Kačici.....	50
6 Závěr.....	66
Seznam použité literatury a pramenů.....	71

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj počtu nových FVE v letech 2007 a 2008 rozdělený podle výkonových kategorií	29
Graf 2: Vývoj počtu nových FVE v roce 2009 rozdělený podle výkonových kategorií	29
Graf 3: Vývoj počtu nových FVE v letech 2010 a 2011 rozdělený podle výkonových kategorií	31

Seznam tabulek

Tab. 1: Základní údaje o respondentech	50
--	----

Seznam map

Mapa 1: Počet FVE o výkonu vyšším než 300 kW na 100 km ² za okresy Česka v roce 2015	33
---	----

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
ERÚ	Energetický regulační úřad
EU	Evropská unie
FVE	fotovoltaická elektrárna
OZE	obnovitelné zdroje energie
ÚP	územní plán
ÚPNSÚ	územní plán sídelního útvaru

1 Úvod

V současné Evropě probíhá již patnáct let překotný rozvoj obnovitelných zdrojů energie (dále také OZE), jenž začal v Německu přijetím zákona na podporu obnovitelně vyráběné elektřiny (EEG) v roce 2000 (Smrž 2015). Východisko tohoto vzestupu spočívá v energetické politice Evropské unie, která sama vychází ze společenské atmosféry obav z globálních změn klimatu i z nebezpečí vyplývajících z nedostatečné kontrolovatelnosti některých zhoubných účinků nukleární energetiky (Kerebel 2015). Největší pozornost se přikládá emisím oxidu uhličitého, který je uváděn jako nejvýznamnější faktor klimatických změn. Veřejné i soukromé instituce v Evropě se snaží najít způsob, jak docílit postupné výměny konvenčních zdrojů elektrické energie, které jsou zodpovědné za největší objem antropogenních emisí CO₂, za neuhlíkové způsoby výroby. Jako doposud nejvhodnější nástroj k razantnějšímu prosazení alternativních zdrojů se uvažovala veřejná podpora konkurenceschopnosti OZE ve srovnání s tradičními zdroji (Směrnice 2001/77/ES). Na úrovni Evropské unie došlo ke všeobecné shodě na tom, že zvýšené náklady na toto zvýhodnění bude nést celá společnost buď přímo, nebo zprostředkovaně přes státní a unijní rozpočty, protože čisté způsoby výroby energie jsou pokládány za veřejný zájem. Cílenými úpravami trhu mají být investoři motivováni ke vkládání prostředků do výstavby zařízení OZE, která by jinak nemohla v konkurenci tradičních zdrojů výrazněji obstát (Mach 2010). Tímto způsobem má být akcelerována přeměna celého energetického systému (Gailing, Leibenath 2013), jež by v nepozměněném tržním prostředí nastala mnohem později až ve chvíli, kdy by náklady na provozování konvenčních zdrojů přesáhly náklady na OZE. Zastánci této modifikace trhu argumentují tím, že skutečné náklady na konvenční výrobu energie oproti těm tržním obsahují ještě tzv. externality, což jsou prostředky vynakládané na likvidaci neblahých účinků výroby energie na lidské zdraví, klimatické změny a ztrátu biodiverzity, které nejsou součástí žádných vyúčtování. Zároveň jsou OZE spojovány s pokrokem a rozvojem moderních technologií, který má Evropu vrátit do pozice nejkonkurenceschopnější ekonomiky světa (Smrž 2015).

Důsledkem stimulace poptávky po výstavbě alternativních zařízení je jejich široké rozšíření do mnoha nových, především venkovských oblastí (Nováková 2014). OZE mají pro svůj chod široké požadavky na prostor a na specifické fyzickogeografické podmínky. Ty mohou být nejlépe saturovány právě v mimoměstském prostředí doposud málo dotčeném výrobou energie, kde tím vzniká pevná platforma obnovitelné energetiky. V tradičních krajinách rostou nové dominanty vysokých stožárů větrných elektráren nebo rozsáhlých fotovoltaických polí. V posledních letech začal být tento proces natolik intenzivní, že se mezi krajinnými badateli objevil termín nová energetická krajina, kterým se označují krajiny, jejichž vzhled a funkce byly významně ovlivněny výrobou obnovitelné elektrické energie (Frantál a kol. 2014). Mluví se o nich zejména v německé kulturní geografii a krajinném výzkumu v souvislosti s masivní výstavbou větrných elektráren, solárních parků a bioplynových stanic. V mnoha oblastech Evropy se proti tomuto budování vytváří široká místní opozice, která se obnovitelným projektům brání, jinde jsou naopak přijímány s minimálními výhradami.

Kulturní geografie se snaží proniknout pod povrch těchto změn a pochopit co znamenají pro lidi, kteří s nimi přicházejí do styku i pro krajinu samotnou. Kromě mnoha případových studií

věnovaných zejména tématu přijetí větrných elektráren (např. Woods 2003; Zografos, Martínez-Alier 2009; Otto, Leibenath 2013) bylo vydáno především několik prací shrnujících teoretické poznatky o přeměnách krajiny vlivem výstavby zařízení OZE (Leibenath 2013b) a jejich důsledcích pro názory obyvatel na krajinu její význam (Gailing 2013; Kost 2013; Kühne 2013c; Megerle 2013). Historickému vývoji pohledů na obnovitelné zdroje v krajině se pak věnuje např. Hasenlöhner (2013). Výchozím bodem všech těchto výzkumů je konceptualizace krajiny, tedy různé přístupy k tomu, co krajina je, které prvky ji tvoří a jak se na ni dívají určití aktéři. Těmito otázkami se na domácí vědecké půdě zabývali např. Kučera (2009) nebo Mácha (2011). V zahraničí tvoří toto téma součást širších přehledových publikací a článků (Antrop 2006; Kühne 2013a; Leibenath 2013a; Wojtkiewicz, Heiland 2013) a vážně se jím zabývají také příspěvky zaměřené na problematiku Evropské úmluvy o krajině (Jones 2007; Jones, Stenseke 2011). Sama úmluva o krajině akcentuje některé z krajinných konceptů a zasazuje je do kontextu toho, jak by měly státy a občané se svou krajinou zacházet. V některých výzkumech pak bývá zdůrazňován vztah krajiny a moci, která má v krajinotvorbě mnohonásobnou roli, jelikož iniciuje a usměrňuje činnosti v krajině a může tím určovat její budoucí vývoj (Kühne 2013b; Mitchell 2002).

Předkládaná práce se zabývá rozvojem OZE jako jedné z klíčových hybných sil změn krajiny v poslední době a ideově tak navazuje na publikace výše uvedených autorů, kteří studovali spojitost OZE a proměn krajiny. Klade si za cíl diskutovat na příkladu fotovoltaických elektráren význam dopadů existence alternativních energetických zařízení na charakter krajiny a na hodnoty, které jí lidé přikládají. Snaží se objasnit, jak výrazný zásah představuje výstavba elektrárny do podoby a fungování obce, v níž stojí, a jejího okolí. Přitom se na existenci výroby ne dívá jen z estetického hlediska, ale považuje tuto změnu prostředí za komplexní. Zjišťuje tedy také její význam pro tři skupiny aktérů, jichž se výstavba výroby dotýká - investorů do obnovitelné energie, zástupců samospráv a místních obyvatel. V jejich názorech se pokouší nalézt klady a zápory obnovitelných zařízení, čím přispívají svému okolí, a co je. Jako pomocný prostředek k tomu používá případovou studii ze dvou lokalit, obcí Kačice a Tuchlovice v okrese Kladno ve středních Čechách. Na základě mediálních zpráv a úředních dokumentů usiluje o zmapování cesty, kterou se ubírala myšlenka na stavbu fotovoltaické elektrárny od prvních úvah až k její realizaci. Následně se pomocí rozhovorů s respondenty z lokality Kačice pokouší odhalit pohledy různých skupin aktérů na vztah zařízení OZE k obci a krajině. Cílem práce je nalézt alespoň částečné odpovědi především na následující výzkumné otázky:

- 1) Jaký existuje vztah mezi proměnami krajiny a potřebou energetických zdrojů? Jaké změny jsou akceptovatelné a jaké nikoli?
- 2) Jakým způsobem ovlivňuje fotovoltaická elektrárna krajinu v daném místě?
- 3) Jak hodnotí různí klíčoví aktéři lokálního rozvoje solární elektrárny z hlediska jejich významu, přínosů či estetického působení?
- 4) Jaké jsou motivace různých aktérů ve věci výstavby solární elektrárny?

Práce je členěna do dvou základních oddílů, teoretické a empirické části. První z nich je dále členěna na tři kapitoly, druhá je uvozena popisem použitých metod a obsahuje pět kapitol. Práce je zakončena závěrem. První část práce poskytuje teoretická východiska problematiky

krajinných změn. V první kapitole jsou formou diskuse s literaturou představeny základní způsoby nahlížení člověka na krajinu, která je zde zároveň dána do souvislosti s mocí, jež na ní působí. Další kapitola z dostupné literatury charakterizuje proces přeměny krajiny a jejich významů vlivem obnovitelné energetiky. Jako podklad pro empirický výzkum jsou ve třetí kapitole popsány legislativní podmínky pro rozmach fotovoltaiky v Česku a konkrétní úkony, které zájemce o stavbu výroby musel při procesu jejího povolování absolvovat.

V empirické části práce je v úvodní kapitole představen vývoj počtu a instalovaného výkonu fotovoltaických elektráren (dále také FVE) v Česku s důrazem na nejranější, největší a nejpozdější projekty. Následuje hlavní těleso práce – případová studie. Modelové lokality jsou v druhé kapitole povšechně představeny, je popsán jejich fyzický stav a okolí. V další kapitole jsou vykresleny odrazy existence výroben ve veřejných sdělovacích prostředcích, včetně zpráv o předchozím využití areálů, v nichž stojí. Následuje kapitola analyzující veškeré veřejně dostupné úředními dokumenty o FVE, které v prvé řadě popisují postup jejich schvalování i předešlé návrhy na alternativní využití pozemků, na kterých se nacházejí. Jádro práce tvoří rozbor rozhovorů konaných s respondenty v jedné z modelových lokalit, v obci Kačice na Kladensku. Závěr pak shrnuje veškeré poznatky z empirické části a srovnává je s teoretickými podklady z první části.

V českém badatelském prostředí nebylo toto téma ve formátu, jež používá tato práce, ještě zpracováno. Dosavadní články se na výstavbu FVE dívají rozdílnou optikou a studují např. souvislost mezi prostorovou distribucí výroben a slunečními podmínkami v Česku (Hofierka a kol. 2014), nebo prostorové vymezení nových energetických krajín v rámci celé České republiky (Nováková 2014). Případovou studii o využití brownfields na výstavbu solárních elektráren pak nabízí Klusáček a kol. (2014). Také v oblasti diplomových prací se autoři věnují nejvíce ekonomickým či technickým stránkám fenoménu FVE (např. Jiřincová 2012; Staník 2013). Z hlediska kulturní geografie tedy tato bakalářská práce znamená první počín svého druhu. Má přispět k uvědomění si toho, jak se pod dojmem výstavby nových energetických zařízení mění vztah určitých skupin obyvatelstva ke krajině i jak se mění krajina sama. Otevírá prostor pro široké spektrum dalších výzkumných aktivit, zejména v oblasti srovnávání pohledů na konvenční zdroje a alternativní zdroje v krajině. Další možnosti se nabízejí ve zhodnocení variability názorů na zařízení OZE v krajině mezi určitými sociálními skupinami, nebo mezi jednotlivými oblastmi Česka. V neposlední řadě lze porovnávat i rozdílné krajinné dopady různých druhů OZE, tedy větrných elektráren, solárních parků a bioplynových stanic.

2 Krajina a obnovitelné zdroje

2.1 Vztah člověka ke krajině

Krajina je v současnosti pojmem mnohovýznamovým (Antrop 2006) a přesto, že diskuse ohledně konceptu krajiny vedly k vydání velkého množství přehledových publikací (Hokema 2013, Howad a kol. 2013, Kühne 2013a, Leibenath a kol. 2013, Tress a kol. 2006), nebylo zatím dosaženo shody mezi odborníky na její jednotné, přesné a všemi přijímané definici (Wojtkiewicz, Heiland 2013). Jones a Stenseke (2011, s. 6 - 8) uvádějí tři základní pojetí krajiny:

1) Krajina jako morfologie: Krajina je objektem, plošnou jednotkou s osobitým fyzickým charakterem, která je souhrnem vzájemně funkčně propojených forem a spolu souvisejících prvků (Kučera 2009). Na krajinné změny se pohlíží především jako na proměny materiálních forem prostředí jako je krajinný pokryv, reliéf, využití půdy, budovy, osídlení apod. Tento přístup je uplatňován zejména v krajinném plánování, ochraně přírody, památkové péči či v krajinné ekologii. Ve všech těchto oblastech se zaznamenává a popisuje krajinná morfologie pro postihnutí vztahů mezi fyzickými prvky krajiny (Jones, Stenseke 2011). Často se rozlišuje mezi přírodními tvary krajiny, jež jsou předmětem studia přírodních věd a společenskými formami studovanými z humanitní nebo sociálně vědní perspektivy (Jones, Stenseke 2011). Tento postoj, který rozděluje krajinu na fyzickou, na člověku nezávislou složku a „společenskou“, lidskému působení přímo podléhající část, se tak stává zdrojem dualistického pojetí krajiny (Leibenath 2013a).

2) Krajina jako scénérie: Krajina je výšeč zemského povrchu pozorovaná z určitého místa. Koncept úzce souvisí s estetickým vnímáním krajiny. Jeho nositeli jsou především malíři, scénografové a spisovatelé. Na krajinu je nahlíženo jako na výraz subjektivních lidských zážitků, pocitů a emocí. Krajina je jevištěm, které má své ohraničení, tedy pevně daný rámec, a ústřední body zájmu (Rusková 2008). V malířství se krajinomalba objevuje již v antice, ale plného uplatnění se jí dostává až v renesanci na konci 15. a počátku 16. století po vynalezení perspektivy. Od těch dob začíná být také slovo krajina používáno pro označení přirozené scénérie (Kučera 2009). Krajinomalby zpočátku vyjadřovaly specifický umělcův pohled na svět, ovlivněný vkusem objednavatelů uměleckých děl, kterými byla především bohatá aristokracie. V době romantismu se ideálem umělců stala divoká a člověkem nedotčená krajina a později i malebná a harmonická rurální krajina. Veřejnost ho brzy přijala, jelikož se umělecká díla šířila i mezi rychle bohatnoucí měšťanstvo a od něj k prostému lidu. Tímto způsobem se původně romantické vzory stávají zdrojem pro sociální konstrukci, při níž dochází k vytváření obecně přijímaných představ a očekávání o krajině, které slouží jako měřítko k posuzování jejich změn (Jones, Stenseke 2011). Novodobé přeměny krajiny pak většinou hodnoceny negativně, jelikož se neshodují se zažitými názory na to, jak má vypadat idylická scénérie. Idealizované obrazy oblíbených krajin pak také ovlivňují představy turistů o krajině, jejichž vkusu pak bývají cíleně přizpůsobovány krajinné scénérie hojně navštěvovaných turistických destinací (Kost 2013). Samy umělecké výtvořiny i lidské představy o krajinné scénérii však podléhají změnám v čase vlivem měnících se interpretací a ideologií, uměleckých ideálů a médií. (Jones, Stenseke 2011).

3) Krajina jako územně-politický celek, resp. území spravované komunitou s jedním společným zvykovým právem (Olwig 2002, cit. v Kučera 2009). Zdrojem českého slova krajina, které je příbuzné s dodnes politicko-správně chápaným slovem kraj, je sloveso krájet. Jde tedy

území vymezené či vykrojené člověkem (Mácha 2011) a ve slovenštině také dosud vedle významu shodného s českým označuje politicky vymezené území, zpravidla stát anebo jeho část (Krátký slovník slovenského jazyka 2003). Krajina je dle tohoto konceptu odrazem právních zvyklostí, obyčejů a jejich vykonávání. Když se pak tyto běžné postupy změní, tak dojde i ke změně krajiny, zpravidla ne příliš radikální, která nepopírá dosavadní vývoj a masivně nelikviduje díla minulosti (Olwig 2001, cit. v Jones, Stenseke 2011). Z toho vyplývá, že stav krajiny je v první řadě odpovědností volených autorit, které určují právní rámec zacházení s krajinou, dohlížejí na jeho dodržování a samy tvoří nástroje její správy a budoucího rozvoje.

Důležitým mezníkem v pojetí krajiny byla Evropská úmluva o krajině podepsaná ve Florencii v roce 2000. Zahrnuje všechny výše zmíněné krajinné koncepty (Jones, Stenseke 2011) a snaží se o co možná nejširší interpretaci krajiny jako výsledku činnosti a vzájemného působení přírodních a lidských faktorů. Jako nový prvek pak zdůrazňuje skutečnost, že krajina „znamená část území, tak jak je vnímána obyvatelstvem“ (Evropská úmluva o krajině 2000, s. 3). Lidská schopnost přijímat a hodnotit vjemy ze svého okolí je ale značně individuální a bude se lišit podle typu osobnosti, aktuální nálady jedince, sociálního postavení a mnoha dalších faktorů. Jedná se též o vlastnost selektivní, jelikož člověk je schopen postřehnout a poznat jen některé rysy prostředí. Jedno a též prostředí tak může být různými jedinci interpretováno zcela odlišně až antagonisticky (Kučera 2009). Dovedeno do krajnosti je tak krajina „především myšlenkou, tj. určitým způsobem nahlížení na svět“ (Cosgrove 1998, cit. v Kučera 2009, s. 148) či „realitou nacházející se v oku pozorovatele“ (Meinig 1979, cit. v Kučera 2009, s. 151). Tento názor z části odráží skutečný stav věcí, ale jeho absolutní přijímání jako jediné definice krajiny by vedlo pouze k další jednostrannosti v jejím chápání. Pravá podstata krajiny není jen materiální nebo jen abstraktní, ale je sjednocením všech předcházejících pohledů na ni. V první řadě se sice jedná o soubor fyzických objektů, jež zahrnuje přírodní i kulturní složku. Může mít také svůj původ ve vymezení podle politicko-správního klíče. Zároveň je ale krajina i výsledkem subjektivního vnímání a projevem uměleckých představ o krásu. Zrcadlí totiž v sobě hodnoty a významy, které jsou jí lidmi připisovány (Kučera 2009).

Mírně odlišný pohled na vztah člověka ke krajině nabízejí Otto a Leibenath (2013, s. 68-69), kteří při studiu postojů různých skupin lidí ke stavbě větrných elektráren identifikovali tři krajinné koncepty:

1) Krajina jako krásná a cenná oblast: Krajina je v něm spojována s pojmy jako krásna, půvab, příroda, původnost, odpočinek a domov a je tak blízký výše zmíněnému pojetí krajiny jako scénérie. Nevztahuje se na celé území, ale jen na určité cenné „pozůstatky“, které proto musí být chráněny, a tudíž je zde ochrana krajiny klíčovým prvkem. Negativně se hodnotí ničení, technizace a industrializace takto chápané krajiny a oblastí, ve kterých tyto procesy již pokročily, se nepovažují za krajinu.

2) Krajina jako člověkem tvořené území: Poukazuje se na neustále člověkem určované proměny krajiny. Zahrnují se všechny oblasti bez rozdílu a za krajinu se proto v tomto přístupu označují také průmyslová území, oblasti s intenzivní zemědělskou velkovýrobou či dokonce těžební a energetické krajiny.

3) Krajina jako subjektivně vnímaná skutečnost: Blíží se pojetí krajiny v Evropské úmluvě o krajině. Hodnoty krajiny nejsou dané, ale závisí na tom, jak je člověk navyklý na určitou

krajinu nahlížet. Proto se také nestanovuje žádný obecný předpis pro to, co je a co není v krajině přípustné, jelikož se to považuje za záležitost názoru jednotlivců.

Krajina, která je v úzkém sepětí s činností člověka, se nazývá kulturní krajina. Na tento pojem přímo odkazuje koncept krajiny jako objektivní skutečnosti. Při rozkrývání její podstaty lze postupovat podle čtyřstupňového modelu analýzy kulturní krajiny navrženého Scheinem (2009). Prvním stupněm je zaznamenání minulosti krajiny. Zjišťuje se, kdy a proč vznikly základy dnešní podoby krajiny a jaké skupiny lidí se na tom podílely. Dále se sledují její změny v průběhu času. Může se tak osvětlit současné uspořádání, které z nynějšího pohledu často nemusí dávat smysl, ale jež má své logické důvody v historických způsobech využívání. V druhém kroku se pokračuje průzkumem významu krajiny pro jednotlivce a skupiny lidí, kteří v krajině žijí. Z toho lze vyčíst hodnoty, které lidé zastávají, jejich tužby i obavy, které pak společně vytvářejí identitu člověka v krajině (Kost 2013). Třetí stupeň modelu představuje náhled na krajinu jako na moderátora a prostředníka politických, sociálních, kulturních a ekonomických diskusí a záměrů. V krajině se realizují společenské změny, je generátorem zisku a udržovatelem moci (Kühne 2013a). Pro chod společnosti je tak nepostradatelná. Podle čtvrtého bodu je krajina zhmotnělým diskurzem. Krajina tak odráží způsob, jakým lidé hledí na svět, jak vykládají fakta, jak komunikují a jaká pravidla mezi nimi platí (Schein 2009).

Podle Kühneho (2013b) krajina na všech úrovních souvisí s mocí, dokonce je jí i často determinována. Tvářnost krajiny je výrazem společenského jednání, mocenských vztahů a ekonomických zájmů ve společnosti. Například fordismus a s ním spojená nadvláda automobilismu se projevil funkcionalizovanou a geometrizovanou krajinou s hustou sítí víceprúdých komunikací a scelenými zemědělskými pozemky, které si vynutilo obhospodařování rozměrnými stroji. Rozšířené vlastnictví automobilu bylo také popudem k výstavbě suburbánních zón okolo měst, při níž dochází k značnému oddalování míst bydliště a pracoviště (Kühne 2013b). Důvod k budování jednotlivých prvků prostoru však nemusí být vždy ryze funkční, ale často naplňuje estetické potřeby člověka, jak dokládají kupř. krajinářské parky. Diktát ekonomické moci jde v tomto ohledu ruku v ruce se společenskými (především estetickými) normami a nad vším panuje politicko-administrativní moc projevující se v zákonných zákazech a povoleních (Kühne 2013b). Krajina slouží nejen jako prostor pro realizaci moci, ale je také nástrojem jejího zachování a dalšího rozvoje a reprodukce (Mácha 2011). Jelikož vztah mezi krajinou a člověkem je obousměrný, lze říci, že krajina není pouhým trpným příznakem mocenských vztahů. Sama je faktorem, jenž ovládá lidi, kteří se domnívají mít nad ním moc. Omezuje jejich plány a vytváří tak rámeček toho, co je v ní možné a co už není uskutečnitelné (Mitchell 2002).

Držitelé moci mají kontrolu nejen nad prostorovým uspořádáním krajiny (např. prostřednictvím využití půdy), ale i nad proměňováním jeho významu ve společnosti a nad prosazováním určitých způsobů nahlížení na fyzický prostor. Mohou určovat dokonce i to, co je a co už není společensky akceptovatelné jako krajina (Kühne 2013a). Vždy se však nutně jedná o odraz symbolů a významů pouze určité skupiny lidí (Greider, Garkovich 1994, cit. v Leibenath 2013a).

Moc je dle Weberovy definice (1964) šance prosadit svou vůli bez ohledu na odpor jiných a tudíž je nevyhnutelně doprovázena bezmocí nebo minimálně menší mocí a je tak případem, kdy

„vítěz bere vše“. Na jednom místě nemůže růst les a zároveň vznikat průmyslová zóna. Taková plocha může mít jen jeden způsob využití (Kühne 2013a). Mocenské vztahy určují, co se v krajině může a co nemůže projevit a lidé s nižší mocí jako např. méně majetní, přistěhovalci nebo ženy mají menší možnost prosadit své prostorové potřeby, jelikož jsou v rozhodovacích orgánech zastoupení málo nebo vůbec (Kühne 2013a).

Určitý způsob řešení této nerovnosti nabízí Evropskou úmluvou o krajině propagovaná participace veřejnosti, čili zapojení jednotlivců, kteří stojí mimo formální rozhodovací proces státních a místních orgánů (Jones 2007). Je považována za nástroj sociální spravedlnosti, jehož potenciálem je zmírňování sociálních konfliktů, které se ohledně rozhodování v krajině rozhořivají. Pokud bude mít co nejvíce lidí možnost se k projektům v krajině vyjadřovat nebo dokonce podávat vlastní návrhy, pak může snáze docházet ke všeobecnému konsensu a eliminaci nespokojenosti s podobou krajinných změn. Překážkou zavádění je strach autorit z menší kontrolovatelnosti a přesnosti plánovacího procesu a z toho, že se tempo rozhodování může vinou jednání s veřejností zásadně zpomalit (Jones 2007). Na straně lidí však snaha o jejich užší zapojení do rozhodování naráží na pasivitu a neochotu se k čemukoliv vyjadřovat. Veřejnost se také o plánované projekty začíná zajímat, až když se přistupuje k jejich realizaci, což už je pro jejich zastavení či úpravu pozdě.

Shrneme-li předchozí poznatky, můžeme říci, že moc se projevuje v donucovacím monopolu státu, dále v společenských normách, hodnotách a očekáváních týkajících se prostoru (ať kodifikovaných nebo určených jen tradicí), v uznávání určitých krajině přisuzovaných významů a fyzicky se manifestuje ve všech technických modifikacích prostoru: budovách, silnicích, zemědělských plochách, atd. (Kühne 2013b).

2.2 OZE jako faktor krajinných změn

Vzhled a využití krajiny mají odedávna silnou návaznost na energetické podmínky, které ve společnosti panují. Sieferle (1997, cit v Leibenath 2013b) rozlišuje mezi třemi hlavními energetickými režimy v průběhu historie. Jedná se o primordiální nekontrolovaný systém paleolitických lovců a sběračů, kteří pro získávání tepla využívali sluneční energii uloženou v rostlinné hmotě. Jeho pokračovatelem byl řízený zemědělský systém sluneční energie, jenž byl také založen na spalování dřevní a podobné biomasy, ale vyznačoval se již značnou sofistikovaností při jejím pěstování, těžbě a distribuci. Donedávna měl převahu průmyslový energetický systém založený na fosilních a jaderných palivech. Každému z těchto systémů náleží určitá forma krajiny počínaje neporušenou divočinou přes zemědělskou krajinu až k „totální“ krajině zasažené industrializací a vyznačující se komplexností funkcí a uniformitou. Dnešní rozvoj OZE lze na jedné straně chápat jako návrat ke kontrolovanému systému získávání solární energie agrární společností, na druhou stranu je možné na něj nahlížet jako na další aspekt totální technizace a industrializace krajiny, jelikož se při jeho prosazování uplatňují stavby výrazně technicistního charakteru (Leibenath 2013b).

Na pozadí změn ve struktuře produkce a využití elektrické energie se vždy nacházejí mocenské vztahy mezi vládci a podmaněnými a výroba elektrické energie se již dávno stala politickým tématem. Po bolševické revoluci v Rusku byla velkým propagandistickým plánem elektrifikace Ruska. Ve Frankově Španělsku, komunistickém Československu 50. let i v mnoha

jiných autoritářských režimech byla prioritou výstavba vodních elektráren a Francie si po druhé světové válce zvolila stavbu jaderných elektráren jako symbol národní nezávislosti a hrdosti. Využívání energie z ropy a s ním spojená masová automobilizace se pak staly základem amerického snu (Kost 2013).

Nebezpečí změn klimatu je nyní motorem renesance obnovitelných zdrojů, které byly kdysi jedinými zdroji energie. S jejich rozšířením se moc přesouvá do jiných rukou a rozvíjejí se nové vztahy. OZE však nemají povahu výše zmíněných projektů, již vzhledem k jejich decentralizované podstatě s nimi nelze dosáhnout tak velkolepých vizí. Proto je u nich zapotřebí přijít s novými vizemi a dosáhnout názorového sjednocení co nejširší části společnosti (Kost 2013).

Výroba elektřiny z OZE je úzce propojena s krajinou již od svého počátku. Obavy z poškození domovské krajiny produkcí obnovitelné energie tak nejsou ničím novým, ale dají se sledovat až do začátku 20. století. Tehdy to byly vodní elektrárny, které podnítily rozsáhlé protesty kvůli "znetvoření" domovské přírody (Hasenöhr 2013). V posledních letech se těší OZE znovu silnému zájmu veřejnosti, protože se již nejedná o okrajový jev, jako ještě před deseti lety, ale zejména skrze rozšíření malých fotovoltaických elektráren na polích se z nich stal fenomén, se kterým má alespoň zprostředkovanou zkušenost většina obyvatel, a který je zdrojem viditelných sociálních a prostorových konfliktů (Kost 2013). Důležitou roli při tom hraje relativně malý výkon jednotlivých zařízení ve srovnání s konvenčními zdroji a tím daný i jejich vysoký počet a nutně rozsáhlá prostorová disperze.

V reakci na tento vývoj se objevil termín energetické krajiny, který zatím není mezi odbornou veřejností příliš známý, ale je vysoce relevantní vzhledem k současnému stavu rozšíření zařízení OZE. Tyto krajiny vznikají jako vedlejší materiální produkt jednání aktérů, institucí a pravidel energetického systému. (Gailing 2013). Jsou přítomny všude tam, kde výrazně dominují prvky, jež slouží jako zařízení k produkci, přenosu a distribuci elektřiny, a které jsou natolik znatelné, že je již nelze přehlížet nebo je zařazovat jako podskupinu jiných prvků krajiny, např. jako součást průmyslové výroby.

V prostředí převládající snahy o redukci změn klimatu omezením vypouštění skleníkových plynů do atmosféry dochází k razantnímu přehodnocování způsobu zásobování obyvatel elektrickou energií, které se projevuje útlumem využívání konvenčních zdrojů a jejich postupným nahrazením obnovitelnými zdroji. Zejména v Německu bývá tento vývoj nazýván jako energetický přechod. Jeho důsledkem je decentralizace energetické infrastruktury. To je proces, kdy výroba energie již není zajišťována jen nízkým počtem velkých zařízení, ale přebírá ji mnoho menších provozoven rozestých na velkém prostoru (Kost 2013). Energetické krajiny tak dnes svým enormním rozsahem šíření vytvářejí stále silící tlak na tradiční krajiny, které považují jejich obyvatelé za normální a domovské. Energetika opouští svá tradiční exkluzivní centra v uhelných a jaderných elektrárnách a kolonizuje krajiny, kde dosud byla neznámým nebo vzdáleným jevem. Zviditelňuje se tím skutečnost, že energie odněkud pochází, že její existence není samozřejmá a následky energetických požadavků lidí se vrací do jejich povědomí, ve kterém už od dob 2. sv. války přestaly mít místo (Kost 2013). Energetický přechod tak může být chápán jako obnovení sociálně-technických vazeb mezi výrobou energie a krajinou.

Pojem energetická krajina však není doménou pouze OZE, ale označuje také krajiny jaderných a tepelných elektráren a uhelných velkodolů (Gailing 2013). Patří do nich také ropovody, plynovody či všudypřítomné elektrické vedení (Jones 2009, cit. v Gailing 2013). Tyto energetické krajiny jsou produktem předchozího energetického systému založeného na fosilních palivech, který zapříčinil bezprecedentní krajinné změny v dějinách (Kost 2013). Hnědouhelné doly nebo těžba ropných písků představují mnohem radikálnější zásah do podoby krajiny než OZE, jelikož jsou naprostým popřením jejího dosavadního vývoje a zcela ji likvidují. Těž další méně invazivní zařízení výrazně zasahují do obrazu krajiny. Tak se jaderné a tepelné elektrárny stávají pro široké okolí bezvýhradnou dominantou potlačující vše ostatní. Dnešní změny jsou podobné povahy. Rozdílem je pouze to, že OZE jsou mnohem více prostorově rozsáhlé a tedy jsou mnohem rozšířenější i jejich energetické krajiny (Gailing 2013).

V debatách o OZE je zdůrazňován jejich neblahý vliv na tradiční krajiny. Přitom bývá podoba těchto krajín považována za danou a zapomíná se na to, že také ony musely zákonitě projít určitým vývojem, že tu v současném stavu nebyly vždy. Mnoho prvků, které bychom dnes označili za samozřejmou a téměř nevnímanou součást krajiny bylo v minulosti odmítáno jako do krajiny nepatřící (Gailing 2013). Stejným způsobem je dnes formován negativní pohled na probíhající proces výstavby zařízení OZE.

Podle pojetí krajiny jako scénérie pak ani není energetická krajina za krajinu považována, jelikož aby se pouhé území stalo krajinou, musí projít procesem estetizace, při kterém jsou znovuobjevovány prvky, které byly předtím přehlíženy nebo odmítány (Gailing 2013). To se však stává většinou, až když tyto prvky z krajiny mizí a zbývá jich už jen málo. Tento vývoj je ale zároveň velmi zdoluhavý a propagátoři OZE se ho někdy snaží urychlit a v lidech vypěstovat náklonnost, ke „krajinám šetrným ke klimatu“. Tento apel na ekologické cítění člověka může uspět, pokud se podaří přesvědčit občany o tom, že OZE jsou nutné pro řešení naléhavých otázek změny klimatu (Gailing 2013). Mnozí lidé pak zažívají při hodnocení zařízení OZE dilema. Z ekologického hlediska by měla být pozitivně hodnocena jako výraz sociální odpovědnosti za životní prostředí a řešení negativní lidské účasti na změnách klimatu. Z estetického hlediska však často ani tito lidé zařízení OZE nemohou přijmout (Kost 2013).

Na druhou stranu je třeba říci, že přeměna krajiny na energetickou krajinu má především technický a funkční charakter. Přes všechno zdůvodňování environmetálními ohledy je jejím jediným účelem vyrobit elektrickou energii a generovat tak zisk, přičemž jiné aspekty života krajiny jsou brány až jako druhořadé. Lidé však region nepovažují za svůj domov kvůli jeho technickým funkcím (Kost 2013). Mají v tomto vztahu jiné priority, jež by zájemci o výstavbu zařízení OZE měli začít mít na zřeteli. Vnímání krajiny jejími obyvateli se nese především na vlně emocionality, symboliky krajiny a estetických hledisek, která jsou často rozhodující pro to, jak bude krajina hodnocena. Spojením racionálního uvažování s emocionálními vazbami pak vzniká krajinná identita, na které poté závisí vůle lidí zůstat v prostoru, pracovat v něm či zde investovat (Kost 2013). Zohlednění této příslušnosti lidí k místu a jejich práva na prostor by proto v mnohém usnadnilo úsilí investorů.

Zavádění OZE se však navzdory veškeré snaze jejich zastánců stává zdrojem konfliktů a v řadách veřejnosti se proti nekontrolovanému růstu elektráren se zvedá silný odpor. Nejčastěji jsou předměty sporů podoba krajiny, hodnota pozemků v místě stavby zařízení OZE a ochrana

přírody. Největší obavy panují ohledně industrializace krajiny a s tím spojené ztráty atraktivity krajiny a regionální identity. Nově budovaná a široce přítomná zařízení bývají označována jako netypická pro region a považují se za reprezentanty globální unifikace krajiny (Kühne 2013c). V době, kdy zařízení byla více či méně výjimečným jevem, se ale naopak setkávala s pochopením, až obdivem místních obyvatel a návštěvníků. S procesem postupného rozšiřování do dalších míst se ale toto hodnocení postupně mění. Zařízení ztrácejí aureolu jedinečnosti a stává se z nich nežádoucí jev. V rámci energetického přechodu tak probíhá protichůdný proces. Na jedné straně se zvyšuje fyzická přítomnost výroby energie v krajině a na druhé straně se snižuje práh tolerance vůči objektům, které narušují stereotyp normální domovské krajiny (Kühne 2013c).

Z ekonomického hlediska zařízení OZE rovněž podléhají negativním konotacím, pokud je jejich výstavba podmíněna dotacemi. V Česku pak OZE a mezi nimi hlavně FV elektrárny ztratily u obyvatelstva kredit kvůli nepřiměřené podpoře, která způsobila expanzi jejich výstavby a tím neúměrně vysoké náklady, které musí nést státní rozpočet, distributoři elektrické energie a zprostředkovaně tak i celá veřejnost a firmy (Szaban 2013). Zejména u FVE a také u pěstování biomasy pak bývá nejkritičtěji nahlíženo na vysoké nároky na zábor půdy. Existují ovšem i názory, které se těchto zařízení zastávají a považují je za svéráznou formu Land Artu (Kühne 2013c). Podle některých hlasů je zavádění obnovitelných zdrojů přirozeným důsledkem vývoje společnosti a jí tvořené krajiny a jako takové je potřeba je akceptovat stejně, jako jsou dnes přijímány např. vodní či větrné mlýny.

Zařízení také mohou podlehnout mezigeneračním změnám hodnocení, jelikož pro následující generace se existence elektráren v krajině stane normální součástí krajiny (Kühne 2013c). Lidé jsou totiž zvyklí na krajinu, ve které vyrůstali a kde probíhala jejich primární socializace. Na takovou krajinu pak pohlížejí jako na svůj domov a její změny hodnotí nejcitlivěji, často jako ztrátu domova. V tomto případě jim tedy nejde o udržení krásné krajiny, ale především o zachování té krajiny, kterou lidé považují za svou (Megerle 2013). Proto mladší lidé, kteří v prostředí krajin dotčených šířením zařízení OZE již vyrůstali, tyto zásahy do krajiny vnímají jako méně závažné. Estetické hodnocení se může měnit i v současné době, nejen mezi generacemi, a to pomocí jejich mediálního obrazu i v důsledku zvyšování jejich celkové prestiže mezi politiky či vědci (Gailing 2013).

Další skupinou lidí, kteří přicházejí do styku se zařízeními OZE jsou návštěvníci krajiny. Ti se v ní ale zdržují pouze po přechodnou dobu a ke krajině nemají tak silný vztah. Proto je jejich hodnocení změn krajiny mírnější než u domácích. Pokud poškození krajiny přesahuje hranice akceptovatelnosti i u nich, tak se jí jednoduše vyhnou a do krajiny nepřijedou (Megerle 2013).

Vnímání poškození krajiny je tedy do značné míry otázkou subjektivity. Obecně jsou přírodě blízké krajinné prvky vnímány jako obohacení a naopak technické stavby, obzvláště pokud jsou z materiálů cizích krajině, působí na pozorovatele negativně (Megerle 2013).

Energetické krajiny znamenají na jedné straně ohrožení tradiční krajiny, ale zároveň poskytují jejím obyvatelům také šance. Pozitivním působením zavádění OZE může být lokální tvorba hodnot a posílení rozhodovací autonomie v případě, že vlastnictví zařízení zůstane v rukou místních obyvatel nebo obecních samospráv (Gailing 2013). Zásadním bodem usnadňujícím schvalování kontroverzních zařízení OZE je podíl na zisku, který vytváří jejich provoz.

Pro bezproblémové zavádění zařízení OZE je tedy klíčové jejich klidné přijetí veřejností, které zahrnuje tři hlavní roviny: sociopolitickou, lokální a tržní (Kost 2013). Sociopolitické přijetí představuje nadřazenou, společenskou rovinu, která nemá vztah ke konkrétnímu prostoru. Lokální přijetí se týká místních činitelů i občanů. Tržní přijetí odráží postoje firem, finančních institucí a investorů. Při stavbách zařízení OZE ovšem nejvíce záleží na lokální a tržní akceptaci. Ty se zvyšují se zvyšujícím se počtem zapojených subjektů a obyvatel. Proto je pravděpodobnější výskyt protestů tam, kde stavby budují velké korporace bez místních vazeb (Kost 2013).

Nové energetické krajiny jsou také krajinami nových aktérů (Gailing 2013). Jsou tvořeny kolektivním jednáním určitých segmentů společnosti, které spolu mohou kooperovat nebo o podobu krajiny vedou souboj. Globálně lze vymezit tři hlavní skupiny činitelů krajinných změn. Neaktivnějším elementem bývají energetické firmy a investoři do zařízení OZE, bez jejichž působení by nebyl energetický přechod ani možný. Ambivalentně se v této věci chová druhá skupina aktérů, což jsou obce a regiony. Některé z nich se k zařízení OZE staví velmi přátelsky a samy iniciují jejich umístění na svém území. Často se však projevují spíše rezervovaně a náklonnost k výstavbě zařízení OZE získávají až po příslibu finanční satisfakce. Existují i municipality, které projekty apriorně odmítají. Třetím aktérem je občanská společnost, která většinou nahlíží na krajinu především optikou subjektivních představ o krásnu a esteticku a zařízení proto odmítá jako krajině nepřátelská.

2.3 OZE a legislativa v Česku

Novodobá podpora OZE v Česku je úzce navázána na aktivitu EU v této oblasti, která začala vydáním tzv. Bílé knihy o obnovitelných zdrojích energie v roce 1997 (Kerebel 2015). Konkrétní plán byl pak představen ve směrnici Evropského parlamentu 2001/77/ES, jež stanovila navýšení podílu OZE na hrubé spotřebě elektřiny na 12 % do roku 2010 a do roku 2020 počítala s jeho vzrůstem až na 22,1 % a kde byly zároveň uvedeny závazky pro jednotlivé státy. V rámci smlouvy o přistoupení Česko přislíbilo, že do roku 2010 zvýší podíl OZE na celkové spotřebě elektřiny na 8 %, což za tehdejší situace, kdy tento podíl tvořil pouhých 3,8 %, bylo považováno za nerealistické. Nicméně v tomtéž roce byl závazek zapracován také do Státní energetické koncepce (Sivek a kol. 2012).

Implementaci evropské směrnice do českého práva představoval zákon č. 180/2005 Sb., o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie a o změně některých zákonů (zákon o podpoře využívání obnovitelných zdrojů), který měl být původně přijat ještě před vstupem Česka do EU, ale nakonec začal platit o více než rok později (Sivek a kol. 2012). Ve své době byl však považován za jeden z nejprogresivnějších v Evropě. Zaváděl dva základní režimy podpory výroby elektřiny z OZE (Motlík a kol. 2007). Prvním byl tzv. povinný výkup elektřiny z OZE provozovateli distribuční nebo přenosové soustavy, který určoval minimální výkupní ceny, za které musí být tato energie vykoupena, každoročně valorizované o 2 až 4 % (tzv. feed-in tariff). Nárok na podporu měly investice s dobou návratnosti minimálně 15 let, přičemž po celou tuto dobu byla výkupní cena garantována s tím, že meziročně nesměla poklesnout o více než 5 %. Tento nástroj tak byl velmi lákavý pro investory, jelikož zajišťoval dlouhodobou stabilitu investice a usnadňoval možnost financování investice bankovním úvěrem, jehož pokrytí bylo zabezpečeno předvídatelnými výnosy z elektřiny z OZE. Druhou formou podpory byly tzv. zelené

bonusy, což byly prémiové příplatky, které byly výrobcům elektřiny z OZE vypláceny v případě, že si sám zajistil prodej elektřiny za tržní ceny a jejich výše byla vypočítávána podle tzv. kvality elektřiny (ERÚ 2012a). To mělo za důsledek, že čím méně kvalitní byla energie, to znamená, že její výroba je nárazová, málo předvídatelná a nestabilní a proto je taková elektřina i méně žádaná na trhu, kde musí být prodávána za nižší ceny, tím vyšší byl zelený bonus (Motlík a kol. 2007). Jeho vyplácení bylo opět garantováno po celou dobu návratnosti investice. Tato varianta byla pro výrobce elektřiny z OZE složitější a rizikovější, protože si sami museli hledat kupce pro svou elektřinu. Na druhou stranu nabízela vidinu vyššího zisku, jelikož si producent mohl pro sebe na trhu vyjednat výhodnější cenu. Součet tržní ceny a zeleného bonusu tak většinou překračoval hodnotu povinné výkupní ceny. Navíc byly příplatky výrobcům vypláceny i za elektřinu, kterou sám spotřebovával (Poncarová 2009). Dalším ekonomickým stimulem bylo prominutí daně z příjmu pro výrobce elektřiny z OZE podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, které bylo možno uplatnit v roce uvedení zařízení do provozu a dále po dobu dalších 5 let (Morávek 2011).

Zákon č. 180/2005 Sb. ponechával poměrně velký manipulační prostor Energetickému regulačnímu úřadu (dále také ERÚ), který mohl jeho uplatňování upravovat vlastními vyhláškami. Klíčovým momentem podpory fotovoltaické elektřiny byl rok 2005, kdy byla ERÚ cenovým rozhodnutím pro rok 2006 stanovena výkupní cena ve výši 13,2 Kč/kWh, což více než dvakrát převyšovalo výkupní cenu 6,28 Kč/kWh, již ERÚ pro rok 2005 (ERÚ 2012b). Podle vyjádření MPO z roku 2015 však tato cena neměla přesáhnout hodnotu 10,35 Kč/kWh, aby byla dodržena patnáctiletá doba návratnosti investice (Chvojka 2015). Lze přepokládat, že tato značně vysoká výkupní cena byla cílena pro podporu malých fotovoltaických systémů na budovách, jejichž pořizovací náklady byly v té době pro zájemce ještě stále finančně velmi zatěžující a ERÚ se je tímto krokem snažil motivovat k jejich zavádění. Dalším vstřícným krokem směrem k výrobcům FV elektřiny byla vyhláška ERÚ č. 364/2007, která prodlužovala dobu garantované podpory z 15 na minimálně 20 let (Chvojka 2015).

V posledních pěti letech veřejností a médií proběhla diskuse o tzv. „solárním boomu“ spoluzaviněném nepřiměřenou státní podporou. První náznaky toho, že se fotovoltaika stane z marginálního energetického zdroje významnějším aktérem trhu, se objevily v roce 2008, kdy nastalo prudké posílení hodnoty koruny vůči euru (Bechník a kol. 2010). Tím se výrazně zlevnil nákup převážně ze zahraničí dovážených fotovoltaických panelů a dalších komponentů. Tehdy také enormně vzrostl počet rezervací výkonu u distribučních společností, které se staly předmětem spekulativních prodejů dalším subjektům. To byl mimo jiné velmi výnosný obchod, protože spekulanti si zarezovali výkon u distribučních společností zdarma a poté nabízeli skutečným investorům za cenu cca 1 mil. Kč za 1 MW (Bechník 2010a). Také v Německu začalo být v témže roce zřejmé, že počet instalací FV zařízení překročí původní odhady, na což bylo zareagováno zvýšením možnosti maximálního ročního poklesu výkupních cen na 11 % z původních 6,5 % pro pozemní FV instalace (Bechník 2010b). Čeští legislativci však ponechali tento vývoj bez povšimnutí. Ačkoliv na přelomu let 2008 a 2009 došlo k přechodnému pádu hodnoty koruny, v průběhu roku znovu posílila na kurz vůči euru ještě nižší než v předcházejícím roce. Zároveň došlo k prudkému poklesu cen fotovoltaických panelů na světových trzích vlivem omezení podpory fotovoltaiky ve Španělsku, levného čínského dovozu a snížení cen křemíku v

důsledku snížené poptávky během finanční krize (Bechník 2010c). To náhle učinilo v kombinaci s nebývale výhodně nastavenými výkupními cenami stavbu FVE silně lukrativní investiční příležitostí. Odpovědné orgány však na tento vývoj nereagovaly včas. Vláda Jana Fischera sice již v průběhu roku 2009 oznámila záměr snížení výkupních cen od 1. 1. 2010, jež podle ERÚ měly klesnout u malých systémů na 11,2 Kč/kWh a u velkých na 9 Kč/kWh (Bechník 2009). Návrh nakonec nebyl uveden v platnost, pouze se urychlily snahy investorů dokončit co nejvíce projektů do konce roku. Oproti roku 2008 tehdy vzrostl celkový instalovaný výkon FVE téměř dvanásťnásobně z 39,4 MW na 464,6 MW (ERÚ 2013a). Výsledkem úsilí vlády byl návrh novely zákona č. 180/2005 Sb., podaný ale až koncem listopadu, který umožňoval meziroční snížení výkupních cen pro fotovoltaiku o více než 5 %. Účinnost tohoto opatření byla ale odložena až na 1. 1. 2011 (Bechník 2010c). Tím se poskytl investorům další rok času na masivní budování FVE za výhodných podmínek, zatímco legislativa měla pro jeho regulaci svázané ruce. Instalovaný výkon oproti roku 2009 tak narostl na enormních 1959,1 MW (ERÚ 2013a).

Již v únoru 2010 bylo distribučními společnostmi zastaveno další kladné vyřizování žádostí o rezervaci výkonu pro FVE v elektrické síti. Dne 31. 1. 2010 totiž dosáhl rozsah spekulativních rezervací 5277 MW, což by při realizaci všech znamenalo vážné ohrožení stability sítě (Bechník 2010a). Zákon č. 137/2010 Sb., který novelizuje zákon o podpoře výroby elektřiny z OZE, byl kvůli obstrukcím v poslanecké sněmovně přijat až v dubnu 2010, kdy bylo již zřejmé, že expanze fotovoltaiky přinese velké problémy na trh s elektřinou (Bechník 2010c). Zavádí možnost meziročně snížit výkupní ceny o více než 5 % pro zařízení, u nichž je návratnost vypočítána na 11 let a méně, mezi které patří většina FVE. Následkem toho se výkupní cena a zelené bonusy pro FVE stavěné v roce 2011 snížily až o polovinu. Novelizace č. 330/2010 Sb. zákona o podpoře OZE pak zcela zastavila podporu FVE o výkonu nad 30 kW uvedených do provozu po 29. 2. 2011 (Patria.cz 2011). Dalšími kroky, které zavedly omezení pro vznik FVE, byly zrušení osvobození od daně z příjmů novelou zákona č. 346/2010 Sb. o daních z příjmu a zvýšení poplatků za dočasné vynětí pozemků ze zemědělského půdního fondu (Bárta 2010, Vochopeň 2011). Kvůli vysokým nákladům provozovatelů přenosových a distribučních sítí však hrozilo výrazné zvýšení cen elektřiny pro koncové spotřebitele. Pokusem o snížení dopadů nákladů na podporu FVE bylo zavedení tzv. solárního odvodu, srážkové daně definované zákonem č. 402/2010 Sb., podle které museli provozovatelé FVE uvedených do provozu od 1. 1. 2009 do 31. 12. 2010 odevzdat 26 % z výkupní ceny, resp. 28 % ze zeleného bonusu státu po dobu tří let od 1. 1. 2011 (Rýznarová 2011). V posledním roce její platnosti byla povinnost platit odvod prodloužena na celou dobu garantované státní podpory s tím, že se bude vztahovat na elektrárny o výkonu větším než 30 kW uvedené do provozu v roce 2010, přičemž sazba odvodu je nyní stanovena na 10 % z výkupní ceny, resp. 11 % ze zeleného bonusu (BVP Braun Partners 2013).

Rozvoj pozemních FV systémů se počínaje rokem 2011 zcela zastavil, protože bez státní podpory jsou oproti v současnosti velmi levné výrobě z konvenčních zdrojů nekonkurenceschopné, což bylo zpečetěno přijetím zákona č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a změně některých zákonů. Zvýhodnění se nadále přiznává pouze malým rezidenčním FV systémům (Atominfo.cz 2012).

Postup zájemce o výstavbu FVE začínal většinou vypracováním předběžného technického projektu, ve kterém byl uveden mj. instalovaný výkon, místo umístění a způsob financování stavby. Poté byla podána žádost provozovateli distribuční soustavy o přidělení volné kapacity distribuční nebo přenosové sítě a následovalo podrobnější technické vypracování projektu FVE, po kterém se přikročilo k podání žádosti o vydání stavebního povolení stavebnímu úřadu (Krajský úřad Jihočeského kraje 2009). Zároveň musel být záměr stavby schválen zastupitelstvem obce.

V návaznosti na to začalo územní řízení, ve kterém se posuzovala vhodnost umístění navrhované stavby do daného území, tedy zdali je projekt v souladu s územně plánovací dokumentací (Jarmič 2015a). Energetický zákon č. 458/2000 Sb. o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů na pozemní FVE hleděl jako na výrobní zařízení elektrické energie (Ministerstvo pro místní rozvoj 2009). Podle stavebního zákona č. 183/2006 Sb. tak bylo možné umístit FVE v obci s platným územním plánem a v jejím rámci výhradně do zastavěného území nebo zastavitelných ploch a to do takového využití území, které umístění výroby umožňovalo (Doležalová 2011). Zpravidla se jednalo o plochy výroby a plochy smíšené výrobní, nebo o plochy přímo určené k výstavbě FVE, výjimečně o plochy skladování a technické infrastruktury. V nejednoznačných případech, kdy záměr nebyl ani v souladu ani v nesouladu s využitím území uvedeném v textové části územního plánu, posuzoval umístění zařízení stavební úřad na základě slučitelnosti s hlavní funkcí dané plochy (SYSNET 2010). Pokud zájemce o stavbu chtěl budovat FVE na plochách, které k tomu nebyly určeny, musel usilovat o změnu územního plánu, jejíž proces trvá v obvyklých případech zhruba jeden rok.

Na území obce bez platného územního plánu bylo FVE možné umístit pouze v zastavěném území, při splnění podmínky, že stavba nesníží kvalitu životního prostředí nad limitní hodnoty stanovené jinými právními předpisy (Ministerstvo pro místní rozvoj 2009). V zastavitelném území těchto obcí bylo FVE možno budovat pouze po jeho vymezení v územním plánu, který musel být pro tyto účely nejprve vyhotoven. Proces pořizování trval jeden až dva roky a investor mohl na jeho přípravě finančně participovat (Krajský úřad Plzeňského kraje 2009). Budovat FVE na nezastavitelném území nebylo povoleno v obcích s platným územním plánem ani v obcích bez něj.

V případě, že FVE byla plánována v zastavěném území nebo na zastavitelné ploše a poměry v území se její realizací podstatně nezměnily a záměr nevyžadoval nové nároky na veřejnou dopravní a technickou infrastrukturu, bylo možné územní řízení projednat ve zkráceném režimu a završit jej územním rozhodnutím nebo uzavřít veřejnoprávní smlouvu mezi stavebním úřadem a žadatelem o umístění FVE (Ministerstvo pro místní rozvoj 2009). V případě, že by některý dotčený orgán státní správy, mezi něž mohly patřit instituce ochrany přírody a krajiny, ochrany zemědělského a půdního fondu, památkové ochrany nebo požární ochrany, se stavbou nesouhlasil nebo v závazném stanovisku stanovil podmínky, bylo nutno absolvovat standardní územní řízení, jehož závěrem bylo územní rozhodnutí úřadu (Krajský úřad Jihočeského kraje 2009). Pokud měla být FVE umístěna na pozemku, který sloužil dosud k jinému účelu (např. zahrada či orná půda), bylo nezbytné získat územní rozhodnutí o změně využití území. I v této situaci bylo možné řízení zkrátit vydáním územního rozhodnutí, ale jen pro pozemky o výměře menší než 300 m². Dalšími účastníky územního řízení mohli být kromě žadatele a obce také majitelé sousedních pozemků a spolky pro ochranu přírody a krajiny, kteří měli možnost podávat námítky a odvolání a mohli se

tak proti záměru bránit (SYSNET 2010). O záměru se však běžně dozvídali pouze z úřední desky obce nebo často dokonce až při zahajování stavebních prací, jelikož investorovi ani stavebnímu úřadu přináležela povinnost informovat je pouze v případě konání zkráceného územního řízení (Holík 2011).

Jestliže územní řízení dopadlo pro žadatele úspěšně, bylo v další fázi přikročeno ke stavebnímu řízení, které řešilo již konkrétní podobu stavby, její provedení a technické aspekty (Jarmič 2015b). Skladba účastníků stavebního řízení byla stejná jako v předchozím případě a obdobné byly v zásadě i metody jejich zapojení. Pro plynulý průběh řízení si žadatel musel opatřit jejich vyjádření a závazná stanoviska dotčených orgánů. Stavební řízení bylo ukončeno vydáním stavebního povolení, přičemž se naskývalo opět několik možností zjednodušení celého procesu. V prvé řadě bylo možné územní a stavební řízení spojit do jediného v případě, že nebylo potřeba podrobněji zkoumat slučitelnost záměru s využitím území uvedeným v územním plánu (SYSNET 2010). Stejně jako u územního řízení se nabízela také možnost uzavření veřejnoprávní smlouvy. Hojně využívaným zjednodušujícím nástrojem byl certifikát autorizovaného inspektora, který nahrazoval stavební povolení. Některé případy jeho uplatnění však byly problematické, např. když došlo k jeho vydání až po zrušení územního rozhodnutí soudem, ale ještě před nabytím jeho právní moci nebo když byl žalobě proti územnímu rozhodnutí přiznán odkladný účinek a přesto bylo pristoupeno k budování FVE (Doležalová 2011). Kromě stavebního povolení byl následně ještě vyžadován kolaudační souhlas. V některých případech bylo nutno získat souhlas s dočasným odnětím půdy ze zemědělského půdního fondu, což upravoval zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších zákonů, které bylo zpoplatněno a podmíněno plánem rekultivace po likvidaci FVE (Doležalová 2011). Po realizaci záměru požádal investor o licenci ERÚ, načež provozovatel distribuční sítě vydal souhlas k měsíčnímu zkušebnímu provozu, během něhož si ověřoval správnou funkčnost FVE. Projekt byl ukončen podpisem obchodní smlouvy o výkupu elektřiny s provozovatelem distribuční sítě (Krajský úřad Jihočeského kraje 2009).

Podle energetického zákona povinně vzniká až do vzdálenosti 20 m od výroby elektřiny, tedy plochy opatřené solárními panely, ochranné pásmo. V praxi ovšem většinou docházelo k tomu, že projekt FVE nebral tuto skutečnost na vědomí a panely byly rozmístěny až do bezprostřední blízkosti oplocení pozemku. Ochranné pásmo se tak automaticky posunulo na pozemky cizích vlastníků, kteří o tom nebyli informováni. Existence pásma je pak může ovlivnit v jejich vlastnických právech, např. nemohou bez souhlasu provozovatele FVE na svých pozemcích zřizovat stavby, provádět zemní práce či provádět činnosti, které by ohrožovaly výrobu nebo k ní omezovaly přístup. Většina stavebních úřadů o tomto ustanovení ovšem nevěděla, a tak při stavebním řízení majitele dotčené ochranným pásmem vůbec nebrala v úvahu (Holík 2011).

Z hlediska zásahu do krajinného rázu byla FVE posuzována jako plošná horizontální dominanta, mezi jejíž vlastnosti patří geometrické uspořádání a technicistní vzhled, jež ze střední a delší vzdálenosti působí jako homogenní plocha (Sklenička, Vorel 2009). Krajinný ráz je v zákoně 114/1992 Sb. definován jako „zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti.“ FVE bylo proto možné umístit pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků a zvláště chráněných území, které představují přírodní hodnoty území. Dále se mělo mít zřeteli uchování kulturních dominant krajiny, mezi něž patří významné historické stavby

nebo místa dějinných událostí. V neposlední řadě mělo zůstat neporušeno harmonické měřítko a vztahy mezi jednotlivými prvky v krajině, kde neměl žádný z nich výrazně dominovat (Sklenička, Vorel 2009). Přestože v mnoha případech byly projekty FVE s těmito zásadami v rozporu, bylo často postupováno k investorům velmi ohleduplně a závazná stanoviska dotčených orgánů ochrany přírody stanovovala podmínky pro zmírnění negativního působení na krajinný ráz jen někdy, a to kupř. prostřednictvím provedení liniové výsadby dřevin podél plochy FVE (Doležalová 2011). S ochranou přírody a krajiny byly realizace FVE v rozporu i v jiných ohledech. Například se vyskytovaly případy nepovoleného kácení dřevin, které byly řešeny pokoutou pro provozovatele FVE (Janderková 2011).

Mezi aktéry stavby FVE patřili v první řadě investoři, jichž hlavním zájmem a motivací ke stavbě FVE byl ponejvíce enormní ekonomický zisk, ačkoliv často své jednání obhajovali environmentálními ohledy a zájmy o výrobu čisté energie, která se nepodílí na změnách klimatu (Srdečný a kol. 2009). Významnou úlohu v povolovacím procesu hrály obce, jež mohly být k umístění zařízení motivovány finanční prospěchem. Investor obci mohl nabídnout finanční dar ve výši až několika milionů korun, každoroční finanční příspěvek do obecního rozpočtu po celou dobu fungování FVE či několikaprocentní podíl na zisku z FVE nebo finanční podporu některým akcím pořádaným v obci (Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Havraň 2009, Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Ráječko 2010, Zápis ze zasedání zastupitelstva městyse Všeruby 2008, Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Třemešná 2011). Navíc zařídil vypracování nebo změnu územního plánu na své náklady (Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Lety 2009). Někdy také slíbil vytvoření několika pracovních míst a umístění sídla provozní firmy do obce, které by tak od státu plynul podíl z daní zaplacených touto firmou. Pokud pozemek, na němž stála FVE patřil obci, pak jí byl firmou vyplácen také pravidelný nájem. Investoři také přesvědčovali zastupitele obce o modernosti projektu, jeho přátelskosti k životnímu prostředí a široké prestiži, kterou jeho realizace obci zajistí (Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Lesní Hluboké 2009). Tvrdili též, že FVE bude obohacujícím prvkem krajiny a bude mít pozitivní dopad na cestovní ruch a environmentální vzdělávání obyvatelstva (Moderní obec 2005). Dalšími aktéry byly vlastníci pozemků, které podněcoval potenciál finančních výtěžků z prodeje nebo pronájmu nemovitosti. Majitelé sousedních pozemků se naopak mohli realizací FVE cítit ohroženi na svých právech (Holík 2011). Ostatní obyvatelům obce pak nejvíce záleželo na nepříznivém estetickém dojmu, který elektrárna zanechává, což se stalo zdrojem častých nesouhlasů a protestů (Petice proti výstavbě fotovoltaické elektrárny v obci Suchý 2010). V letech 2007 až 2010 pak bylo kvůli stavbám FVE vypsáno celkem pět obecních referend, z nichž čtyři byla platná a jedno neplatné pro nízkou účast. Ve třech případech byly projekty občany zamítnuty a v jednom případě byl plán schválen (Ministerstvo vnitra 2014).

Na celostátní úrovni bylo aktérem energetické politiky podpory OZE hlavně Ministerstvo průmyslu a obchodu, případně Ministerstvo životního prostředí. Praktickou realizaci této politiky pak zajišťoval ERÚ ve spolupráci s provozovatelem přenosové sítě, státní firmou ČEPS a s provozovateli distribučních sítí, firmami ČEZ Distribuce, E.ON a PRE (Krajský úřad Jihočeského kraje 2009).

3 Použité metody a postup práce

Jako stěžejní pramen informací pro první kapitulu empirické části slouží databáze aktualizovaná k roku 2015 s názvem „Přehled fotovoltaických elektráren nad 500 kW (starší i nad 300 kW)“, jež byla poskytnuta Ing. Davidem Trambou, zástupcem šéfredaktora týdeníku Ekonom. Samotná data týdeníku pocházejí z webové stránky ERÚ (<http://licence.eru.cz>). Tento soubor dat je ovšem pro běžného uživatele nepřehledný, jelikož obsahuje celkem 33 162 záznamů, kde naprostou většinu tvoří licence malovýrobcům, kteří vlastní fotovoltaické panely na střechách, a neposkytuje možnost užšího výběru podle výkonu výroben. Časopis Ekonom nechal data zpracovat pomocí počítačového programu, který prošel každou jednotlivou stránku s licencí a údaje o umístění elektráren podle obcí a okresů, provozovateli, výkonu v kW a o datu vydání licence zapsal do přehledné tabulky, do níž jsou ovšem zařazeny jen instalace se jmenovitým výkonem větším než 300 kW. Volba této hranice je relevantní, protože drtivá většina pozemních instalací FVE má instalovaný výkon nad touto hodnotou. Je třeba připomenout, že databáze obsahuje drobné nepřesnosti zejména v datech otevření některých provozoven a ve velikosti instalovaného výkonu v jednotlivých letech. Nezřídka bylo totiž jednou firmou provozováno několik elektráren, přičemž pro všechny platila licence, která byla vydána pro první z nich. Z dne vydání licence provozovateli je tak v některých případech skutečné datum zahájení provozu nezjistitelné. Např. u všech elektráren skupiny ČEZ podle databáze ERÚ je jako datum obdržení licence uvedeno 1. 1. 2002. V těchto případech byly dny vydání licencí nahrazeny přibližným odhadem měsíce nebo ročního období, ve kterém zahájila výrobní provoz. K zařízením, u kterých nebyl známý alespoň měsíc zahájení provozu, autor práce vyhledal chybějící údaje ve webové databázi elektrarny.pro. Dalším nejasným údajem bylo v některých případech propojení období zahájení činnosti provozovny s velikostí instalovaného výkonu. Některé elektrárny byly totiž budovány v několika fázích. V databázi je pak uvedeno datum uvedení do provozu první dokončené etapy současně s instalovaným výkonem všech etap. Následkem toho je velikost instalovaného výkonu v ranějších letech mírně nadhodnocena a v roce 2010 naopak podhodnocena. V případech, kdy byla autorem tato nepřesnost zjištěna, byla i opravena. Přesto lze říci, že takových FVE není mnoho a nepředstavují zásadní narušení relevance předmětných údajů. Data Ekonomu slouží též jako podklad pro zmapování hustoty výskytu výroben v rámci okresů přepočítaného na 100 km².

Jádrem práce je případová studie z lokalit, kde jsou umístěny fotovoltaické elektrárny. Pro tyto účely byly zvoleny dvě sousední obce Tuchlovice a Kačice v okrese Kladno ve Středočeském kraji. Hlavním předmětem zájmu měla původně být prvně jmenovaná obec. Důvodem pro volbu právě této lokality je to, že se zde nachází jeden z největších solárních parků v Česku o celkovém instalovaném výkonu 10,932 MW, rozdělený na dvě samostatné elektrárny FVE Tuchlovice a FVE III Tuchlovice s instalovaným výkonem 7,781 MW, resp. 3,151 MW. Zařízení tak představuje výrazný zásah do krajiny již samotným prostorovým rozsahem. Druhým podnětem k zaměření pozornosti právě na tuto obec byla skutečnost, že výstavba FVE zde proběhla za relativně výrazných protestů občanů. V neposlední řadě je lokalita Tuchlovice výhodná z hlediska dopravní dostupnosti pro autora.

Významnou součástí případové studie měly být rozhovory se zástupci tří stran dotčených výstavbou FVE – investora, obecní samosprávy a obyvatel obce žijících v blízkosti FVE. Proto byli v rámci výzkumu kontaktováni někteří zástupci zmíněných skupin, kteří ovšem ani v jednom případě neprojeví ochotu k poskytnutí rozhovoru. Své odmítnutí odůvodňovali většinou časovým zaneprázdněním, nebo např. tím, „že už je to dávno“ a že „o tom moc nevědí.“ V pozadí reakcí byla ovšem patrná snaha vyhnout se hovorům na nepříjemná a citlivá témata. Jeden z oslovených se vyjádřil přímočařeji: „Já nechci říct něco, za co by mě mohl pak někdo obviňovat.“ Podstatnou úlohu totiž hrála také skutečnost, že v době přípravy rozhovorů probíhalo odvolací řízení v případě soudem odebrané licence elektrárně FVE III Tuchlovice. Celistvost pokrytí studie názory všech zúčastněných stran tak byla narušena a za těchto podmínek již nebylo možné v ní nadále pokračovat.

Těžiště zájmu práce se tedy přesunulo do obce Kačice. Ta původně představovala především záložní variantu pro případ, že by se při výzkumu v Tuchlovicích objevily neočekávané komplikace. Jelikož taková situace z výše uvedených důvodů nastala, bylo přikročeno ke zpracovávání rozhovorů právě zde. Důvodem výběru Kačice bylo, že se v této lokalitě ve vzájemné blízkosti nachází dvě středně velké FVE s jmenovitým výkonem 0,996 MW a 1,072 MW. Představují prototypy dvou v Česku nejčastěji zastoupených výkonových kategorií elektráren mezi 0,5 a 1 MW a mezi 1 a 2 MW. V republice se nachází celkem 327, resp. 249 těchto výroben. Právě s těmito velikostními skupinami přicházejí tedy obyvatelé nejvíce do styku, čímž se tyto jeví jako nevhodnější objekty pro případovou studii, která se pokouší na jednom příkladu popsat a zhodnotit procesy probíhající v celé zemi. Příznačným jevem pro většinu elektráren v Česku je i skutečnost, že zde proti výstavbě neproběhly žádné výraznější protesty. Stejně jako v případě Tuchlovic měla na výběr lokality vliv také bezproblémová dostupnost pro autora práce.

Zaměřením hlavní pozornosti na Kačici nepřestaly být předmětem zájmu studie také Tuchlovice. Konfliktnost zdejších projektů totiž našla výrazný odraz v mediálních zprávách a celkově tak kontrastuje s relativním poklidem, který panoval při schvalování FVE v Kačici. Ve srovnání s Kačicí je protikladný i omezený počet úředních dokumentů týkajících se rozhodování o projektu FVE. Obě obce spolu navíc sousedí, jejich občany pojí vzájemné přátelské, příbuzenské nebo zaměstnanecké vazby a v obou obcích existuje oboustranná povědomost o dění kolem zdejších projektů FVE. Hlavními prameny kapitoly o mediální stopě projektů FVE v modelových lokalitách se staly zprávy především v regionálním Kladenském deníku, které tvoří největší podíl podkladů. Dále byly pro kapitolu klíčové reportáže České televize a Českého rozhlasu Region. Studie dále využívá článků v regionálních Slánských listech a celostátních periodících, např. v Lidových novinách, Mladé Frontě DNES a E15, dále také v týdenících Euro a Ekonom. Doplňkově byly v práci použity informace ze zpravodajských serverů jako např. Idnes.cz, Tyden.cz, E15.cz, Ekonom.cz apod. Vyhledávány byly zprávy počínaje 1. 1. 2007, což je rok, kdy začíná proces schvalování FVE v Kačici. Do stejné doby také spadá počátek prací na rekultivaci odvalu dolu v Tuchlovicích, které později umožnily vznik zdejších FVE.

Mezi veřejně dostupnými úředními zdroji využitými pro čtvrtou kapitolu figurují především zápisy ze zasedání obecního zastupitelstva obce Kačice. Citovány jsou záznamy z let 2007 a 2009, tedy z doby, kdy probíhaly přípravy a poté i fyzická realizace projektů FVE v Kačici.

Směrodatné pro poznání procesu schvalování FVE v Kačici jsou dokumenty ke Změně územního plánu č. 1 obce Kačice, tedy návrh, výkresy, veřejná vyhláška a odůvodnění, kterými obec de facto vydává souhlas se stavbou výroby. Další postoje samosprávy pak vyjadřují dokumenty k novému územnímu plánu obce, který byl vydán v roce 2012, mezi nimi hlavně výkres a odůvodnění. Méně dokumentů bylo dosažitelných k obci Tuchlovice. Jedná se především o návrh Změny č. 4 územního plánu obce Tuchlovice a návrh Změny č. 4 územního plánu obce Kamenné Žehrovice. Samotný proces schvalování FVE ilustrují pouze dvě sdělení Krajského úřadu Středočeského kraje, kterými se jeho odbor životního prostředí vyjadřuje k výstavbě výroben. Posledním veřejným dokladem o FVE Tuchlovice, ze kterého je čerpáno, je rozsudek Krajského soudu v Brně, kterým se ruší licence provozovateli jedné ze zdejších FVE.

Pro rozhovory bylo v Kačici vybráno celkem šest respondentů. Jako první byl telefonicky kontaktován zástupce investora a zároveň správce FVE Kačice I. Tázaný si nepřál uvedení svého jména ani jmenovitých údajů o investoru. Proto jsou všechna jména a názvy nahrazeny pseudonymy. Investor je nazýván jako Zemědělská společnost, jeho dceřiná firma, která provozuje FVE Kačice I, je pak jmenována jako Výrobní společnost. Sám dotazovaný je identifikován jako pan Marek a ředitel Zemědělské společnosti je v práci zmiňován jako pan František. Rozhovor s respondentem probíhal v administrativní budově Zemědělské společnosti a následně i v areálu FVE Kačice I. Trval přibližně dvě a půl hodiny a byl pouze zapisován. Citace z rozhovoru uvedené v práci tedy nejsou doslovné, ale snaží se pokud možno nejvěrněji reprodukovat obsah respondentových slov. Následující rozhovor se po osobní domluvě odehrál se současným starostou obce Kačice panem Liborem Němečkem. Rozmluva se uskutečnila v budově obecního úřadu Kačice, trvala přibližně 40 minut a byla nahrávána. Citace uvedené v textu práce jsou tedy v tomto případě téměř přesně odpovídající. Jedinou úpravou citovaných pasáží je vypuštění nadbytečných floskulí, jako je např. „prostě“, „v podstatě“, „jakoby“ apod. Dále proběhly rozhovory s obyvateli domů sousedících s FVE. Podmínkou všech rozhovorů bylo zachování anonymity, a proto jsou všichni tázaní uváděni pseudonymy. Rozmluvy byly též pouze zapisovány, a tak nejsou jejich citace zcela přesné, ale pokoušejí se co nejvěrněji zachovat charakter vyjadřování dotazovaných. Všechny rozhovory se konaly na zahradách u rodinných domů patřících respondentům. Jako první se uskutečnil rozhovor s panem Jiřím, důchodcem, který trval asi 45 minut. Na jeho doporučení byl pak kontaktován pan Karel, taktéž důchodce, s nímž byl proveden asi čtyřicetiminutový rozhovor. Třetí rozhovor se odehrál s paní Janou, pracovnící v administrativě. Jeho délka činila asi 20 minut. Dále došlo po telefonické dohodě k setkání s panem Vítem Kolmanem, bývalým starostou obce Kačice a jejím současným zastupitelem. Rozmluva proběhla v kanceláři respondentovy manželky, trvala asi hodinu a patnáct minut a byla nahrávána. Citace jsou věrné, pouze z nich opět byly vypuštěny opakované floskule. Všem rozhovorům byly společně čtyři základní otázky, pokládané pouze v mírných obměnách:

- 1) Narušují FVE krajinu a prostředí v obci?
- 2) Jaký mají FVE vliv na život v obci? Má jejich existence nějaké přínosy nebo naopak nevýhody?
- 3) Jak probíhal proces schvalování a výstavby FVE?
- 4) Jaké jsou motivace k výstavbě nebo k povolování FVE?

Otázky nebyly kladeny přesně v tomto pořadí a byly operativně doplňovány dotazy, které reagovaly na sdělení právě učiněná respondentem. Kromě nich byly pokládány další doplňující otázky, které závisely na roli, informovanosti a zájmu respondenta, nicméně na ně došlo ve většině rozhovorů:

- 5) Hraje ve Vašem pohledu na FVE také jejich velikost?
- 6) Jaká je historie zemědělského areálu, v němž dnes stojí FVE?
- 7) Jak probíhala v Kačici příprava výstavby větrných elektráren?
- 8) Jak probíhala v Kačici příprava výstavby bioplynové stanice?
- 9) Můžete srovnat jednotlivé druhy obnovitelných zdrojů mezi sebou z hlediska jejich konfliktnosti a efektivity?
- 10) Můžete srovnat dosavadní konvenční zdroje a obnovitelné zdroje? Které z nich jsou výhodnější?
- 11) Je správné dotovat obnovitelné zdroje?
- 12) Co si myslíte o tzv. solárním boomu?
- 13) Víte něco o případě FVE v Tuchlovicích?

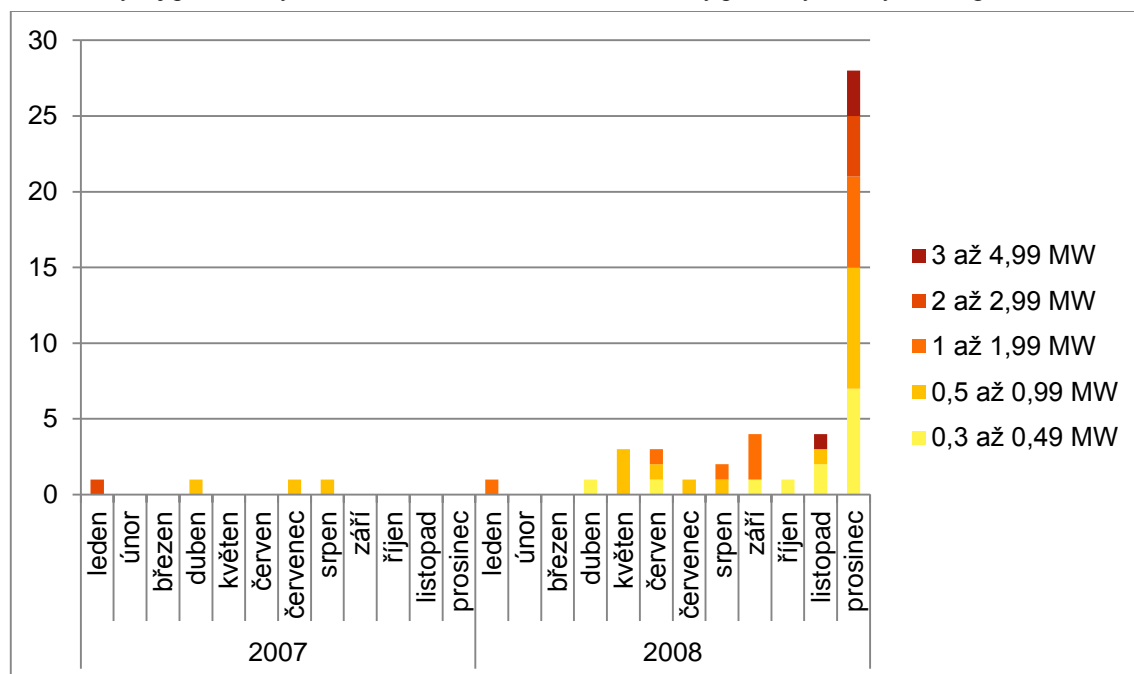
4 Vývoj fotovoltaického průmyslu v Česku

Vzhledem k tomu, že legislativní proces schvalování FVE trval i několik let, je přirozené, že od doby schválení zákona o podpoře OZE v roce 2005 proběhla první větší instalace fotovoltaických panelů na volné ploše až 27. 1. 2007 (Přehled FVE nad 500 kW). Jednalo se o projekt v Bušanovicích u Vlachova Březí v okrese Prachatice s instalovaným výkonem 0,6 MW, což z něj ve své době dělalo největší FVE v Česku. Vhodné umístění FVE bylo investorem Ing. Alešem Korostenským více než rok pečlivě vybíráno s ohledem na maximálně příhodné sluneční podmínky (Česká televize 2007). Nakonec se jako nejvhodnější ukázalo téměř přesně na jih orientované pole na okraji obce. Cena za výstavbu se v té době vyšplhala na 85 mil. Kč a investorovi byla také přiznána dotace z Evropského fondu pro regionální rozvoj ve výši 29,2 milionů Kč. Roční výnos investice tehdy činil 7,9 mil. Kč a návratnost po započítání dotace činila méně než deset let. Při stavebním řízení nikdo z obyvatel obce neměl připomínky a stavba se naopak stala turistickou atrakcí, kam se sjížděly stovky zvědavců z celé republiky. Dne 16. 4. 2007 následovala FVE SLUNETA v Dubňanech u Hodonína se jmenovitým výkonem 0,233 MW, postavená na louce, která byla součástí neudržovaného průmyslového areálu na kraji obce. Hlavním kritériem pro umístění této provozovny byl fakt, že se nachází v oblasti s nejvyšším ročním úhrnem slunečního záření v Česku (TZB-info 2007). Třetí místo na pomyslných stupních vítězných průkopníků solárních parků v Česku zaujala uherskohradištská firma HiTechMedia Systems, s.r.o., která 15. 7. 2007 otevřela v Ostrožské Lhotě na poli vedle tamější průmyslové zóny výrobní o jmenovitém výkonu 0,702 MW, čímž o více než 100 kW předstihla bušanovickou provozovnu a stala se největší českou instalací. Náklady na výstavbu přesáhly 100 mil. Kč a byly také spolufinancovány dotací z Operačního programu Průmysl a podnikání. I zdejší provozovna byla ve své době považována za dominantu obce, která bude do obce lákat mnoho návštěvníků (Protext ČTK 2007). Posledním realizovaným projektem toho roku byla FVE Habuš postavená v CHKO České Středohoří na poli u silnice mezi Úštěkem a obcí Habřina v okrese Litoměřice. Do provozu byla uvedena 7. 8. 2007 a také ona se ve své době stala cílem exkurzí. (Kuděla, Kudělová 2008). Majitelé tehdy pro turisty dokonce připravovali interaktivní program pro turisty pod názvem „Sluneční elektrárna – největší na sever od Prahy“ za 100 Kč na osobu (Katedra didaktiky fyziky MFF UK v Praze 2010).

Do dubna 2008 byla otevřena pouze jedna provozovna v Jaroslavicích v okrese Znojmo. Zahájila činnost 10. 1. a s instalovaným výkonem 0,9 MW převzala prvenství ve velikosti solárních elektráren v Česku. Od dubna do konce roku pak trvá období, kdy byla každý měsíc otevírána minimálně jedna solární elektrárna. V květnu i v červnu bylo otevřeno po třech provozovnách, v srpnu dvě a v září i v listopadu po čtyřech provozovnách, ve zbylých měsících po jedné. Vrcholu v počtu nových elektráren bylo dosaženo v prosinci, kdy najednou zahájilo činnost 28 provozoven, což byl sedminásobný nárůst oproti listopadu. Zde se poprvé projevil trend, který byl v solárním byznysu přítomný po další dva roky. Na konferenci ERÚ v listopadu 2008 totiž bylo oznámeno snížení výkupní ceny o 5 % pro rok 2009 z 14,1 Kč/kW na 13,15 Kč/kW, což přimělo investory k horečnatému dokončování projektů ještě před koncem roku (Czech RE Agency 2010). V té době se také začínají poprvé rozevírat nůžky mezi skutečnými investičními náklady na stavbu FVE a náklady, jež předpokládal zákon o OZE a které sloužily za

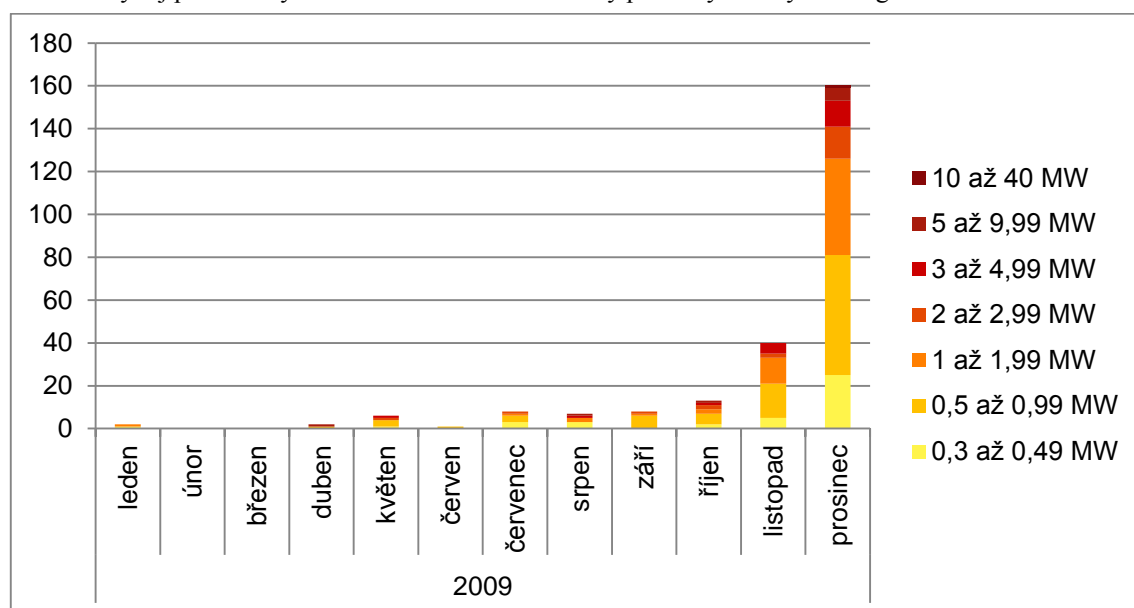
podklad pro stanovování výše výkupních cen. Ze strany ERÚ v té době totiž zaznělo, že i kdyby se výkupní ceny snížily o 18 %, tak by byl solární byznys stále lukrativní (Dvořák 2008). Celkově bylo za rok 2008 otevřeno 48 provozoven se jmenovitým výkonem nad 300 kW (Přehled FVE nad 300 kW). Nejvíce provozoven vybudovaných v roce 2008 mělo instalovaný výkon od 0,5 do 1 MW, za nimi následovaly menší instalace od 0,3 do 0,5 MW a téměř stejný počet elektráren od 1 do 2 MW.

Graf 1: Vývoj počtu nových FVE v letech 2007 a 2008 rozdělený podle výkonových kategorií.

Zdroj: Přehled FVE nad 500kW (starší i nad 300kW), vlastní zpracování

Graf 2: Vývoj počtu nových FVE v roce 2009 rozdělený podle výkonových kategorií.

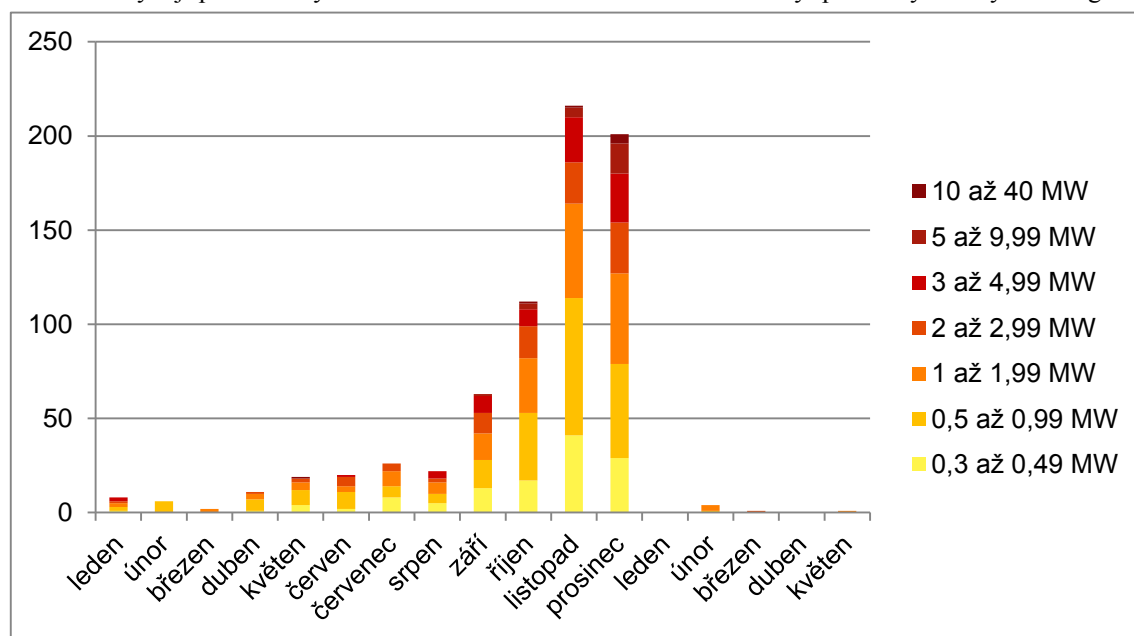
Zdroj: Přehled FVE nad 500kW (starší i nad 300kW), vlastní zpracování

V lednu 2009 byly kvůli tomu, že většina rozpracovaných projektů byla v důsledku „budovatelské horečky“ dokončena již v předchozím roce, otevřeny pouze dvě výroby. Během února a března nebyly dostavěny dokonce žádné. Výstavba opět začala probíhat až od dubna 2009, kdy byly otevřeny další dvě FVE. V květnu zahájilo činnost šest elektráren a v červnu jedna. V červenci a v září bylo dohotoveno po osmi provozovnách a v srpnu během doby prázdninového klidu sedm. Razanci získává nárůst opět ke konci roku, když v říjnu bylo zprovozněno 13 elektráren, v listopadu 40 a v prosinci doposud rekordních 160 FVE, což představuje oproti listopadu 2009 čtyřnásobný nárůst. Celkem bylo za rok 2009 připojeno do sítě 247 výroben s výkonem nad 300 kW. Stejně jako v předešlém roce vzniklo v roce 2009 nejvíce FVE ve výkonovém rozpětí od 0,5 do 1 MW, resp. o výkonu mezi 1 až 2 MW. Instalace od 0,3 do 0,5 MW pak rostly pomalejším tempem a skončily na rozdíl od roku 2008 až na třetím místě. Nově se v roce 2009 výrazněji začínají uplatňovat také velké instalace do 10 MW. Tento posun směrem k větším instalovaným výkonům je hlavně projevem úspor z rozsahu, kdy s velikostí instalace také klesají měrné náklady na 1 kW výkonu a tím se investice stává výhodnější. Navíc se do fotovoltaiky začaly zapojovat kapitálově silné zahraniční korporace, v jejichž zájmu bylo realizovat co největší projekty. Investory zejména z Německa, Číny a Španělska lákala především skutečnost, že Česko mělo nejvyšší výkupní ceny ze všech zemí EU. Iracionalitu cen na začátku roku 2010 ilustruje jejich srovnání s cenami v Německu, které byly v tu dobu o 40 % nižší. Ve Španělsku byl pak v roce 2008 do té doby prudce se rozvíjející trh omezen snížením maximálního povoleného ročního instalovaného výkonu z 2 600 MW na 500 MW (Czech RE Agency 2009). To mimochodem přispělo spolu s posílením koruny, čínskou konkurencí a s poklesem cen křemíku k náhlému pádu investičních nákladů na panely. Předpokládaná návratnost investice tak klesla z oficiálně uznávaných 20 let na 8 let, přičemž dále měl být projekt čistě ziskový (Novák a kol. 2010). V důsledku toho gradoval solární boom v roce 2009 a dále v roce 2010 vlivem pomalé reakce zákonodárců.

Na začátku roku 2010 se obdobně jako v předchozích letech projevilo dočasné zpomalení růstu počtu FVE. Řada projektů byla opět dokončena rychleji, aby se stihly otevřít ještě v roce 2009. ERÚ totiž znovu snížil výkupní ceny o 5 % z 13,05 Kč/kW na 12,15 Kč/kW, což byl strop, daný zákonem. Počet instalací v roce 2010 dokládá, jak nešťastné rozhodnutí bylo nepřijmout omezení podpory pro FVE již v roce 2010. V lednu bylo sice uvedeno do provozu osm instalací, které evidentně nestihly být dokončeny do 31. 12. 2009. V únoru je následovalo dalších šest projektů a útlum otevírání se projevil teprve v březnu, kdy byly otevřeny pouze dvě FVE. Již v dubnu došlo s jedenácti výrobny k náhlému oživení stavebního ruchu, které v plné síle pokračovalo až do konce roku. V květnu vzniklo 19 výroben, v červnu 20 a v červenci 26. Polevení v pracích v době prázdnin se projevilo v srpnu s 22 elektrárnami. Již v září se ale počet nových instalací ztrojnásobil na 63 a nárůst enormním tempem pokračoval s blížícím se koncem roku, který tentokrát znamenal konec štedré podpory pro FVE jako takové. V říjnu bylo zaznamenáno 112 nových výroben a boom kulminoval v listopadu, kdy bylo připojeno neuvěřitelných 216 elektráren. V prosinci nárůst mírně polevil, protože některé firmy si byly vědomy konce dotovaných cen a snažily se již připravit projekt tak, aby nemusel být připojován do sítě na poslední chvíli. Přesto ale bylo v prosinci připojeno dalších 201 elektráren, z nichž nejméně deset jich obdrželo licenci až 31. 12. 2010. Počet nových FVE za pouhé poslední tři

měsíce roku 2010 tedy více než dvojnásobně převyšuje počet instalací za celý rok 2009. Celkový přírůstek nově připojených elektráren v roce 2010 činil 706 míst. Během let 2009 a 2010 bylo ale běžné rozšiřování stávajících provozoven o nové etapy, které ovšem nejsou v Přehledu FVE registrovány. Jedná se pro každý rok cca o desítky případů, které by jinak dále navyšovaly počet nových FVE. Tradičně nejsilnějším segmentem v rámci nově vzniklých provozoven byly FVE s výkonem od 0,5 do 1 MW. Jako druhé nejčastější byly v roce 2010 otevírány výroby s výkonem od 1 do 2 MW. Třetí místo pak patří FVE od 0,3 do 0,5 MW. Výrazně byly v tomto roce zastoupeny instalace nad 2 MW, včetně těch největších mezi 10 a 39 MW, kterých bylo dokončeno devět.

Graf 3: Vývoj počtu nových FVE v letech 2010 a 2011 rozdělený podle výkonových kategorií.

Zdroj: Přehled FVE nad 500kW (starší i nad 300kW), vlastní zpracování

Právě stavba výroby s největším jmenovitým výkonem v Česku, FVE Ralsko-Kuřívody a Jabloneček Ra 1 je jedním z nejznámějších případů nejasných praktik okolo výstavby FVE. Jedná se o skupinu elektráren se souhrnným jmenovitým výkonem 38,5 MW, které jsou ale do sítě připojeny na jediném místě, a tak vystupují jako jedna provozovna. Licence pro tento projekt byla získána 29. 12. 2010. Developerem stavby byla firma Amun Re a.s. Společnost byla vlastněna přes řetězec anonymních firem registrovaných na Kypru, v Panamě a v USA advokáty z pražské kanceláře Šachta & Partners (později MSB Legal). Firma Amun Re prodala tuto elektrárnu společně s dalšími provozovnami okolo Mimoně s celkovým výkonem 55,8 MW skupině ČEZ za 5 mld. Kč, což mělo být o 1,16 mld. více než cena, kterou zaplatila subdodavatelské firmě CE Solar s.r.o. (Šťastný 2014). Skutečně největší instalací na jednodílné ploše v Česku je elektrárna Vepřek u Mělníka o výkonu 35,103 MW, která byla slavnostně otevřena 8. 9. 2010 (YouTube.com 2011). Jejím investorem byla firma FVE CZECH NOVUM s.r.o., která je přes firmu Decci z 63 % vlastněna nizozemskou firmou DE Barte Gelderland B.V., jejíž konečný vlastník je americká investiční skupina Blackstone a z 37 % nizozemskou společností PH ENERGY B.V. se skrytými vlastníky (Obchodní rejstřík 2015a). Třetím největším

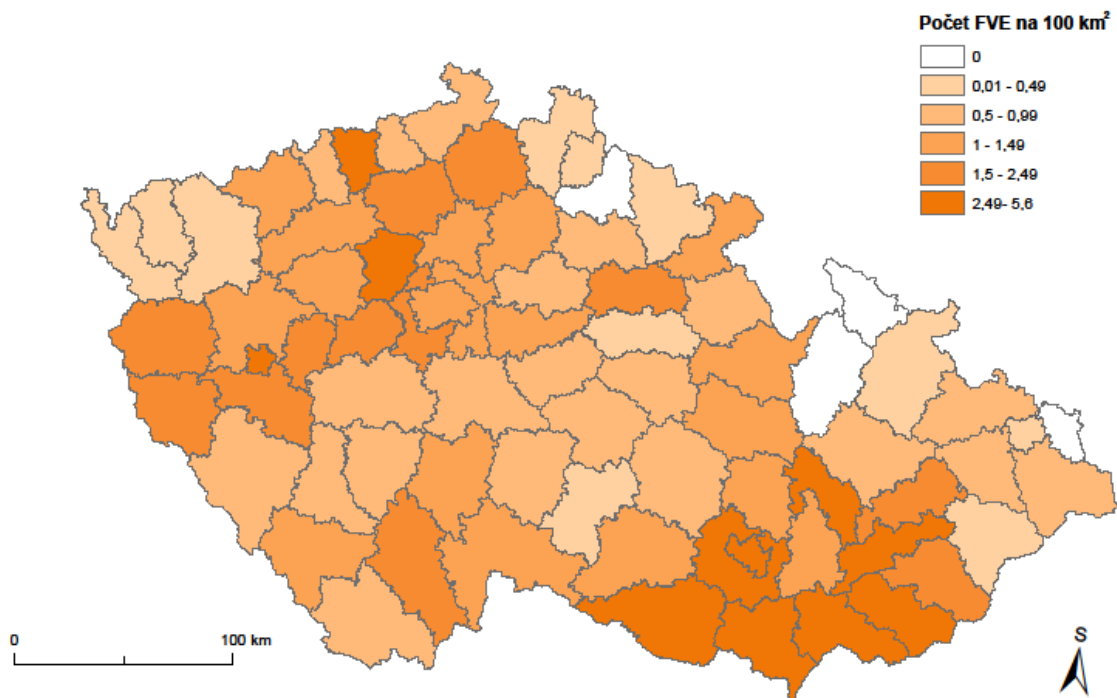
projektem v Česku fungujícím od 14. 12. 2010 je FVE Ševětín s instalovaným výkonem 29,902 MW, který skupina ČEZ, podobně jako projekt Ralsko Ra 1, převzala od developerské společnosti. Tentokrát se jednalo o firmu Gentley a.s. (Holub 2013). Čtvrtou největší instalací v Česku je elektrárna Mimoň Ra 3 o výkonu 17,494 MW držená skupinou ČEZ a uvedená do provozu 29. 12. 2010. Pátá největší FVE s výkonem 16,033 MW a opět vlastněná ČEZ je lokalizována ve Vranovské Nové Vsi. Do sítě dodává energii od 3. 12. 2010. Na příkladu největších instalací se ukazuje, jak výrazným fenoménem byly v solárním byznysu firmy s anonymními vlastníky, jichž je 747 a které z celkového počtu 3 915 firem podnikajících v solární energetice tak tvoří 19 %. Po přepočtu na celkový instalovaný výkon v Česku je patrné, že takové společnosti drží v rukou více než polovinu instalovaného výkonu ve fotovoltaice v Česku, konkrétně 1 058 MW z 2 072 MW ze stavu ke konci roku 2013 (Česká televize 2013).

Dne 1. 1. 2011 byly výkupní ceny radikálně sníženy na 5,5 Kč/kW pro instalace o výkonu nad 100 kW, což přispělo k útlumu výstavby nových FVE. O tom, že mohutný rozvoj FVE byl především uměle podpořen nesmyslně vysoko nastavenými výkupními cenami, svědčí vývoj v roce 2011. Za celý tento rok bylo zprovozněno pouze šest projektů nad 300 kW, přičemž se pravděpodobně ve všech případech jedná o nedodělky z roku 2010, protože čtyři z nich byly dokončeny v únoru, jeden v březnu a jeden v květnu. Čtyři z nich měly výkon od 1 do 2 MW a po jednom vznikly elektrárny s výkonem od 2 do 3 MW a mezi 0,5 a 1 MW. V pozdějších obdobích roku ani v dalších letech již nebyly uvedeny do provozu žádné pozemní instalace většího rozsahu (Přehled FVE nad 300 kW). Poslední připojenou provozovnou vůbec byla FVE v Mračnici u Meclova v okrese Domažlice o výkonu 1,188 MW, jež patří české pobočce německého výrobce kovových palet Stauner Palet s.r.o. a která získala licenci 5. 5. 2011. Předchozí instalace o výkonu 2,9 MW byla dokončena 28. 3. 2011 firmou DEVELOPMENT – Pardubice s.r.o. a měla také soudní dohru ve sporu mezi investorem a zhotovitelem elektrárny o výši ceny za práce. Elektrárna totiž byla dokončena pozdě vinou zhotovitele a ten byl nucen po soudním verdiktu poskytnout investorovi slevu z prodlení ve výši 35 mil. Kč (Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 11. 4. 2014).

Mapa počtu FVE na 100 km² za okresy ukazuje, že nejhustěji fotovoltaikou zastavěnou oblastí je jižní Morava, což koreluje s územím s nejvyšší hodnotou intenzity slunečního záření více než 1 100 kW/m² za rok. V okrese Hodonín na 100 km² narazíme na více než 4 provozovny, v okrese Brno-venkov pak na 3,7 výroben. Ačkoliv nebývají ve městech instalace FVE na volné ploše příliš běžné, v Brně se s nimi přesto lze setkat v poměrně značném počtu téměř čtyř zařízení na 100 km². Ve znojemském okrese pak na tuto plochu připadá 3,4 výroben. Relativně nejméně elektráren v této oblasti se pak nachází na Břeclavsku s 2,9 výrobnami a na Uherskohradištsku s 2,6 elektrárnami na 100 km². Ještě větší hustotu FVE ovšem nalezneme v hanáckých okresech Prostějov a Kroměříž, kde v prvním případě na 100 km² stojí 5,6 provozoven a na Kroměřížsku pak čtyři elektrárny. Prostějovsko je tedy relativně nejzastavěnějším okresem republiky. V Čechách nejvíce elektráren spatříme na Kladensku, v kraji opuštěných dolů a chátrajících průmyslových areálů, ve kterých zde bývají nejčastěji umístěny. Na 100 km² je zde přítomno 3,3 výroben. V Plzni pak najdeme v přepočtu 3,2 FVE na 100 km², což je dáno hlavně umístěním fotovoltaických panelů ve Škodových závodech. Hranici 2,5 provozoven na 100 km² přesahuje ještě Teplicko s rekultivovanými výsypkami, kde v přepočtu na tuto plochu stojí tři zařízení.

Dalšími fotovoltaikou výrazněji zasaženými oblastmi je pás okresů mezi Plzní a Prahou, tedy Rokycany, Beroun a Praha-západ. V okolí Plzně se pak FVE často vyskytují v okrese Plzeň-jih, Domažlice a Tachov, ve kterých často investovaly německé firmy, především z důvodu geografické blízkosti. Podobně jsou na tom severočeské okresy Litoměřice a Česká Lípa. Tendenci ke koncentraci FVE v okolí větších aglomerací potvrzují i jejich častější výskyty na Českobudějovicku a Královéhradecku. Na Moravě pak k velmi silně zastavěným oblastem přiléhají také okresy Zlín a Přerov s rovněž častějším zastoupením FVE. Na opačném konci žebříčku stojí malý slezský okres Karviná, podhorské Šumpersko a Jesenícko a podkrkonošský okres Semily, ve kterých nestojí ani jediná výrobná. Společná jim je nízká intenzita slunečního osvětlení a periferní poloha, která je obzvláště výrazná u okresu Jeseník. Projekty mnoha investorů byly tedy viditelně podmíněny slunečními podmínkami v daných místech, ale jistě to neplatilo plošně pro všechny. Dalšími nutnými kritérii byly totiž také dostupné pozemky, na kterých by se dalo stavět, volná připojovací kapacita a ochota obecních samospráv povolovat na svém území FVE. Právě velké množství vhodných nemovitostí a dobrá energetická infrastruktura byly pravděpodobně i důvody, proč právě okres Kladno vede v Čechách v množství solárních instalací.

Mapa 1: Počet FVE o výkonu vyšším než 300 kW na 100 km² za okresy Česka v roce 2015.

Zdroje: ARCDATA Praha, ArcČR 500, verze 3.2, Přehled FVE nad 500kW (starší i nad 300kW), vlastní zpracování

5 Případová studie

5.1 Představení modelových lokalit

Jako jedno ze dvou modelových území pro případovou studii byla vybrána obec Kačice, která se nachází v západní části Středočeského kraje v okrese Kladno, 27 km západně od okraje Prahy a přibližně 10 km na západ od centra okresního města, k jehož bezprostřednímu zázemí také náleží. Obec zaujímá rozlohu 641 ha, žije zde 1 295 obyvatel (Český statistický úřad 2015). Kačice se rozkládá v k jihu otevřené boční roklí a na jižních a jihovýchodních svazích mělkého a široce rozevřeného údolí potoka Loděnice. Ten protéká bezprostředně po jižním okraji obce a právě podle ní se mu obecně říká také Kačický potok nebo Kačák (IDNES.cz 2011a). Terénní zlom, na kterém území obce leží, je svahem jedné z opukových náhorních plošin, které jsou součástí jihovýchodního sektoru geomorfologického celku Džbán. V blízkosti obce se rozkládá přírodní park Džbán a 5 km jižně pak také chráněná krajinná oblast Křivoklátsko. V okolí obce převládá zvlněná, zemědělsky silně využívaná krajina, ale nacházejí se zde také rozsáhlé lesy džbánské a kladenské oblasti (Vyhodnocení vlivů Územního plánu Kačice na udržitelný rozvoj území). V podloží obce bylo dlouhou dobu těženo černé uhlí v rámci dobývacího prostoru Kačice kladensko-rakovnické uhelné pánve (Blažková 2014). Nedaleko od Kačice, na území sousedních obcí Libušín a Tuchlovice byly umístěny jámy Wannieck, Schoeler a Tuchlovice. Těžba skončila uzavřením posledních dvou jmenovaných dolů v roce 2002. Poddolování území se projevilo např. poklesem terénu v blízké osadě Srby, díky kterému vznikl Turyňský rybník, největší vodní plocha okresu Kladno, jež dosahuje rozlohy 51,02 ha (Král, Kleger 2012).

V jihovýchodním sektoru obce mezi centrem a železniční zastávkou se od 50. let 20. stol. nachází areál bývalého jednotného zemědělského družstva, jež bylo po privatizaci v rámci transformace českého zemědělství po roce 1990 přeměněno na Zemědělskou společnost. Jedná se o komplex budov, jemuž dominuje atypická budova kravína ruské proveniencí a tři plechové válcovité stavby sil na skladování obilí. Na dvou vzájemně oddělených bývalých pastvinách hovězího dobytka nacházejících se v horní a dolní části zemědělského areálu vznikly v prosinci roku 2009 tři fotovoltaické elektrárny Kačice I, II a III.

FVE Kačice I je umístěna na příkrém jihozápadně orientovaném svahu v horní části zemědělského areálu v nadmořské výšce 396 až 414 m, má rozlohu 2,04 ha a byla zprovozněna v prosinci roku 2009. Tvoří ji 5 355 nepohyblivých panelů od čínské firmy Phono Solar, které jsou složeny z fotovoltaických článků z monokrystalického křemíku. Dále jsou zde umístěny 3 dvouosé trackery D30, které udržují fotovoltaické moduly nasměrované ke Slunci v průběhu dne. Celkový instalovaný výkon této provozovny dosahuje 0,996 MW a veškerá vyrobená elektrická energie je dodávána do sítě (Atlas zařízení využívajících obnovitelné zdroje 2015). Provozovatelem je Výrobní společnost., dceřiná firma zdejší Zemědělské společnosti. Území, na němž provozovna leží, bylo před výstavbou evidováno jako trvalý travní porost a sloužilo jako pastviště. Západně od FVE stojí 6 obytných staveb, z toho 5 rodinných domů a jeden malý obytný domek, z nichž lze elektrárnu dobře spatřit. Všechny jsou od elektrárny odděleny pásmem zahrádek nebo luk. Zbývající sousední pozemky FVE jsou pastviny hovězího dobytka nebo patří k manipulačním plochám Zemědělské společnosti. Celá severní hranice provozovny je pak lemována hustým remízem, tvořeným špatně prostupným křovinatým porostem.

FVE Kačice II a III vznikly ve stejné době jako FVE I. Jsou umístěny těsně vedle sebe na mírném západním až jihozápadním svahu ve spodní části zemědělského areálu, přibližně ve výškách 387 až 402 m. První má rozlohu 1,45 ha a druhá 0,93 ha. Celkem zahrnují 6050 ks napevno umístěných panelů téhož typu jako v FVE I a dosahují instalovaného výkonu 1,072 MW, z něhož 0,662 MW náleží FVE I a 0,41 MW FVE II (ERÚ 2013b). Také z této výroby veškerá vyrobená energie končí v síti (Atlas zařízení využívajících obnovitelné zdroje 2015). Oba pozemky, na nichž FVE leží, jsou uváděny jako orná půda, jež je zařazena do druhé až páté kategorie ochrany. Před výstavbou FVE sloužily jako manipulační plochy Zemědělské společnosti, kde byly skladovány balíky slámy, nebo jako pastviny. FVE provozuje firma HELYMART s.r.o. se sídlem v Praze, která byla zpočátku založena jako dceřiná společnost firmy EFEKTIM a.s., jež byla strategickým partnerem čínské značky Phono Solar pro Českou republiku a dovozcem jejich solárních panelů (Tisková kancelář 2009). Od února 2010 je vlastníkem a jednatelem společnosti podnikatelka z Prahy (Obchodní rejstřík 2015b). Jihozápadně a jižně od elektrárny se nachází 5 obytných budov, z toho tři větší rodinné domy a jeden malý domek jsou umístěny přes silnici a jeden bývalý železniční strážní domek je od elektrárny oddělen pastvinou. Ze všech těchto nemovitostí je elektrárna dobře viditelná. Jižně od FVE se dále nalézá železniční stanice s hláskou, z nichž jsou obě provozovny snadno spatřitelné. Okolo větší části FVE pak leží pastviny patřící k zemědělskému areálu, k nimž přiléhají jednotlivé funkční stavby Zemědělské společnosti a také areál výrobce stínících systémů Plas s.r.o.

Další obcí, na kterou byla v rámci výzkumu zaměřena pozornost, jsou Tuchlovice, které bezprostředně sousedí s obcí Kačice, od níž jsou vzdáleny 2,5 km vzdušnou čarou a 5 km po silnici. Žije zde 2 465 obyvatel a obec má rozlohu 1 276 ha (Český statistický úřad 2015).

V obci se několik desetiletí dobývalo černé uhlí. Hlavní jámou byl bývalý důl Nosek, později Tuchlovice, jenž se začal hloubit v roce 1941 jako jáma Jaroslav. V 50. letech 20. stol. zde byla vybudována těžní věž a šachetní budovy. Těžba zde probíhala 49 let do 28. 2. 2002, kdy byla ukončena, jako v předposledním dole v kladenském revíru. V roce 2004 celý areál nevyužitelných budov podlehl demolici (Suchomel 2011).

Následně zde byly zahájeny nákladné rekultivační práce a areál byl veden jako plocha pro výstavbu průmyslové zóny. Lokalita byla výhodná z důvodu blízkosti rychlostní silnice R6, a tím i snadné dostupnosti Prahy. Na silnici však bylo nutné vybudovat novou mimoúrovňovou křižovatku, jelikož nejbližší stávající křižovatka se nacházela 5,5 km od areálu a doprava ze zóny by tak musela probíhat skrze obec. Z různých, pravděpodobně však z politických, důvodů souvisejících zejména se změnami ve vedení Středočeského kraje v roce 2008, nakonec projekt průmyslové zóny neuspěl (pan Marek 2015, ústní sdělení). Vedení obce se proto snažilo nalézt alternativní řešení pro využití areálu. Nakonec bylo nalezeno v podobě umístění fotovoltaické elektrárny, která je zde rozdělena na tři části, FVE I, II a III. FVE I a II získaly licenci dne 18.10.2010 (Přehled FVE nad 500 kW). Mají souhrnný instalovaný výkon 7,781 MW a jsou provozovány firmou FVE Tuchlovice s.r.o., kterou vlastní společnost Škoda Investment a.s., nástupce plzeňského strojírenského koncernu Škoda Holding, za kterou stojí společnost Appian Machinery, registrovaná v Nizozemsku, která má nejasnou vlastnickou strukturu, přičemž se spekuluje, že jejími koncovými vlastníky jsou lidé spojení s privatizací firmy Mostecká uhelná a.s. koncem devadesátých let (Idnes.cz 2014). FVE I se rozkládá na mírném svahu obráceném k

jihovýchodu na místě sanovaného dolu Tuchlovice. V těsném sousedství elektrárny stojí bytový dům, který je nyní z východní a jižní strany obklopen fotovoltaickými panely. FVE II je umístěna na prudším severovýchodním svahu na někdejší zemědělské půdě přiléhající ze severovýchodu k důlnímu areálu. Na druhý areál bezprostředně navazují parcely s 11 rodinnými domy, původně vystavěnými pro zaměstnance dolu Nosek. Od jejich fasád pobitých dřevěnými latěmi je odvozen i název této části obce Tuchlovice – Dřevěnkov.

FVE III, jež byla uvedena do provozu koncem prosince 2010, má nainstalovaný výkon 3,151 MW a jejím provozovatelem je společnost FVE III Tuchlovice s.r.o., kterou přes kyperskou společnost EPG (Energy Power Group) Ltd. vlastní taktéž na Kypru registrovaná firma Royalton Investors Three Ltd., za kterou stojí v Lucembursku zapsaná investiční skupina Royalton Partners, jež má svou nejdůležitější pobočku v Praze (Obchodní rejstřík 2015c; Royalton Partners 2015). Tím, že FVE III mají v držení firmy se sídly v daňových rájích, patří tedy mezi typické příklady elektráren s nejasnou vlastnickou strukturou, už kterých je tak obtížné zjistit, kde končí zisky vygenerované provozem. Na místě současné FVE III se původně rozprostíralo pole, jež původně nebylo ani zahrnuto do projektu průmyslové zóny. Celý solární park v Tuchlovicích se souhrnným výkonem téměř 11 MW patří k jedněm z největších instalací v Česku a vzbuzuje tak kontroverze již jen svou velikostí.

5.2 FVE ve zprávách z médií

Mediální zprávy o FVE v Kačici jsou skrovné. Zdá se, že čím více je o projektu dostupných úředních dokumentů, tím méně mediálních zpráv se o něm vyskytuje a naopak. V tomto nezájmu médií lze spatřovat důkaz nízké konfliktnosti zdejších FVE. Důležitou roli jistě hrálo i to, že v době jejich výstavby byly solární elektrárny veřejností vnímány většinou buďto neutrálně nebo často byly dokonce i pozitivně přijímány. Přesto nelze říci, že by se sdělovací prostředky Kačici obecně vůbec nevěnovaly. Hlavním předmětem sdělení ale byla především zdejší atrakce, pár čápů bílých, hnízdící na komínu bývalého mlýna (např. Řečínská 2012; Řečínská 2014). Nejranější zprávou týkající se obnovitelných zdrojů v Kačici je stručné sdělení Slánských listů z 6. 5. 2008, které informuje o diskusi s občany, jež proběhla na obecním úřadu 29. dubna a která řešila umístění větrných elektráren v katastru obce Kačice. Vzhledem k významnosti tématu je však překvapivé, že mu nebylo v médiích věnováno více prostoru. Slánské listy jsou totiž jedinými novinami, které o situaci informovaly, navíc pouze ve třech řádcích článku „Křížem krážem regionem“, který se věnoval obecně dění v obcích na Slánsku. (Slánské listy 2008).

O necelý rok později, 28. 2. 2009, se v Kladenském deníku objevil rozhovor s panem Františkem, ředitelem Zemědělské společnosti v Kačici. Zde ředitel zmiňuje výhledový záměr společnosti postavit v zemědělském areálu bioplynovou stanici a podotýká, že plán byl prozatím odložen, jelikož „nad živočišnou výrobou visí otazník a není jisté, zda vůbec bude“ (Kulhánek 2009, s. 3). Provoz bioplynové stanice je totiž na existenci živočišné výroby více méně závislý, jelikož hlavními surovinami, které se fermentují pro vývoj bioplynu, jsou prasečí kejda a hnůj z chovu skotu. V případě jejich nedostupnosti představuje stanice pro provozovatele spíše zátěž, jelikož se musí dovážet z jiných provozů nebo nahradit pro tyto účely cíleně pěstovanou kukuřicí. Jako výraz vůle společnosti investovat do nových technologií s dotační podporou zmiňuje ředitel

dále i to, že do svých řad přijmou odborníka, který bude na pozici projektového manažera, který bude „sledovat veškeré nové trendy, které by společnosti prospěly a připravovat projekty k získání dotací z nejrůznějších rozvojových fondů, včetně evropských“ (Kulhánek 2009, s. 3). Fotovoltaické elektrárně, kterou v té době společnost již intenzivně připravovala, se článek vůbec nevěnuje. Jediným sdělením, které se týká solární výroby v Kačici, je telegrafická zpráva na titulní straně Kladenského deníku z 20. 8. 2009, která říká, že „odbor výstavby stochovského městského úřadu vydal v minulých dnech povolení ke stavbě fotovoltaické elektrárny FVE Kačice“ (Kladenský deník 2009a, s. 1). Dále se uvádí několik základních technických údajů o stavbě, a to že jde o soustavu monokrystalických panelů umístěnou na hliníkových a ocelových konstrukcích. Příspěvek také podává informaci, že elektrárna má „být hotova do dvou let“ (Kladenský deník 2009a, s. 1), což je vzhledem ke skutečnému termínu dokončení v prosinci 2009 dosti matoucí. Autor se pravděpodobně dopustil věcné chyby, když uvedl dobu dvou let místo správných dvou měsíců.

Okrajové svědectví o elektrárně podává zpráva z Kladenského deníku z 10. 11. 2009, která pojednává o rozmachu solárních elektráren na Kladensku. Zpráva dokazuje počínající zvýšený stavební ruch v oblasti sluneční energetiky a vyjmenovává několik obcí, mezi nimi Svinařov, Koleč, Libušín, Blevice a Kačici, které by na svém území přivítaly zařízení dodávající energii do elektrické sítě. Situace je ilustrována vyjádřením mluvčího kladenského magistrátu, který pro list řekl, že „žádosti související s povolením stavby solárních elektráren řeší nyní úředníci v Kladně nejméně dvě týdně“ (Kladenský deník 2009b, s. 3). Ze zprávy vyplývá, že už v té době panovaly obavy ohledně nedostatečné kapacity rozvodné sítě, jež byly tlumeny vstřícným postojem ČEZu.

Poslední mediální zprávou, která se lakonicky zmiňuje o FVE v Kačici, je článek v týdeníku 5+2 dny, jenž vyšel 23. 5. 2013 a který se vyjadřuje o Kladensku jako o kraji, kde solární parky „vyrostly v posledních letech jako houby po dešti“ (Havelková, Alterová 2013, s. 3). Tento stav dává do protikladu se sousedním Rakovnickem, kde je počet větších instalací znatelně nižší. Jako příklad rozsáhlejších projektů jmenuje Tuchlovice, Buštěhrad, Podlešín, Hřebeč a Kačici. Autorky neopomínají zdůraznit, že na Kladensku se stavba těchto parků ve většině případů obešla bez zásadních protestů. Prototypem nekonfliktní stavby je podle článku elektrárna v Buštěhradě, kterou provozuje skupina ČEZ. Za největší výhodu tohoto projektu je považováno jeho umístění na rozhraní průmyslového areálu bývalých oceláren Poldi Kladno. Jelikož plochu od hlavního silničního tahu z Buštěhradu do Kladna přes hradbu zeleně téměř nelze spatřit, neruší řidiče, ochránce životního prostředí, ani místní obyvatele

Jistým protikladem k vzácnosti zpráv o FVE v Kačici je bohatý počet materiálů týkajících se FVE v Tuchlovicích. Hlavní příčinu toho lze nalézt v kontroverznosti celého projektu i přístupu obce k občanům, která našla samozřejmý ohlas i v médiích. Dostatek zpráv je k dispozici nejen o FVE, ale i o předchozím vývoji celého areálu bývalého dolu Tuchlovice, kde dnes výroba stojí. Mnoho novinových zpráv dokládá velké naděje, které vedení obce vkládalo do nové průmyslové zóny, která měla na místě bývalé šachty vzniknout a kde se měly vybudovat obchody a služby, sklady, ale i sportoviště (Český rozhlas Region 2007). Všechny budovy dolu byly postupně demolovány a na jejich místě vznikla holá pláň, kterou měly zaplnit nové haly zahraničních investorů. Nutným předpokladem pro vznik zóny byla rekultivace důlního odvalu,

vysokého 74 metrů, který k areálu těsně přiléhá a jenž by mohl potenciálně ohrožovat objekty v zóně. Hrozilo totiž nebezpečí sesuvů v důsledku eroze a samovznícení zbytků uhlí uložených v haldě (Mladá fronta DNES 2008). „Investoři logicky čekají na oživení haldy. Soudě dle množství dotazů, zájem o zónu jistě bude,“ uváděl někdejší starosta Tuchlovice Karel Burda v únoru 2007 v rozhovoru pro týdeník Euro (Boříková 2007, s. 22). Objednavatelem rekultivace bylo Ministerstvo financí ČR, projekt měl stát 1,5 miliardy korun a probíhat po dobu osmi let do 31. 12. 2014 (Nováková 2008). Pozemky potenciální zóny byly bezúplatně převedeny z Fondu národního majetku do držení obce. Jejich nezbytnou přípravu pro zónu mělo zafinancovat Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR (Boříková 2007). Středočeský kraj se postaral o přípravu investičního záměru průmyslové zóny a předal jej obci, která se ve spolupráci s agenturou CzechInvest její přípravou nadále zabývala (Fišerová 2007). Dne 19. 10. 2007 vznikla společnost Průmyslová zóna a technologický park Tuchlovice s.r.o., v níž vlastnila podíl i obec Tuchlovice a která měla zastřešit výstavbu zóny (ČRo Region 2007; Obchodní rejstřík 2015d). Optimisticky viděl situaci starosta Burda v sérii rozhovorů, které poskytl v průběhu roku 2008. Mimo jiné připomněl, že „od počátku se o celou akci zasloužil Středočeský kraj. Je to velké dílo hejtmana Petra Bendla, jenž ji dovedl až na vládní úroveň“ (Husárová 2008a, s. 3). To dokládá, že zóna byla protěžovaným projektem propojeným s politiky ODS, jejímž členem byl i starosta a bývalý senátor za tuto stranu Burda (Senát Parlamentu České republiky 1997). Zájem o budování svých továren měly podle něj dvě společnosti. Jednou z nich byl energetický gigant z USA, který zde chtěl zavést výrobu malých vodíkových elektráren (Husárová 2008b). Druhým uchazečem byla britská firma Waystone, developer, který se v Anglii zaměřoval na obnovu krajiny po skončení těžby uhlí a její nové využití pro bydlení, kancelářské komplexy, obchodní centra a logistická střediska (Mladá fronta DNES 2008). „Na začátku by mělo vzniknout asi tisíc pracovních příležitostí, postupně až tři tisíce. Uplatnění by tu měli najít lidé od dělnických profesí po specializované, vysokoškolsky vzdělané odborníky,“ řekl Burda v rozhovoru pro Mladou frontu DNES z 21. 4. 2008 (Mladá fronta DNES 2008, s. 1). Vedení kraje se po celou dobu snažilo podávat pomocnou ruku. Především se podílelo na přípravě projektu do regionálního operačního programu, podle něhož měla být zóna napojena na rychlostní silnici R6 novou mimoúrovňovou křižovatkou u Kamenných Žehrovic, která by se nacházela pouhých 1,5 km od areálu. Vybudování křižovatky tak bylo pro plán životně důležité, jelikož bez ní by se doprava na silnici R6 musela realizovat 5,5 km dlouhou objížděnkou skrze obec Tuchlovice.

Vývoj plánu se ovšem nečekaně zastavil poté, co byl 24. 11. 2008 zvolen hejtmanem Středočeského kraje David Rath. Od počátku byl opozicí kritizován za to, že krajské i evropské dotace nechává rozdělovat výrazně ve prospěch komunálních politiků ČSSD (Půrová, Navarová 2008; Filip 2012). Za této situace již jakákoliv další podpora projektu starosty Burdy z ODS ze strany kraje nepřicházela v úvahu (pan Marek 2015, ústní sdělení). Téměř dva roky, které uplynuly od starostových optimistických slov, se v areálu bývalého dolu nedělo nic, kromě pokračující rekultivace odvalu. Spásné řešení pro využití ladem ležícího prostoru přinesl až záměr firmy AFPM a.s., postavit zde fotovoltaickou elektrárnu. Firma, která je spoluvlastníkem společnosti Průmyslová zóna a technologický park Tuchlovice započala přípravné práce na elektrárně v březnu 2010 (Káninská 2010a; Obchodní rejstřík 2015d). Dne 7. 3. 2010 se před budovou obecního úřadu uskutečnil protest občanů Dřevěnkova, místní části Tuchlovice přiléhající

k budoucí elektrárně. Na akci se objevily transparenty s hesly: „Pane starosto, koho zastupujete? Občany, nebo své zájmy?“ a „Fotovoltaikům rostou konta, odběratelům účty za zelenou energii“ (Káninská 2010a). O protestu informoval Český rozhlas region v reportáži z 25. 3. 2010, kde uvádí, že obec nechala údajně bez chybějících povolení pokácet vzrostlé stromy. Jedna z obyvatelk sousedního domu to komentovala takto: „Je to na nás podraz, bylo nám slíbeno, že zelená zóna stromů zůstane zachovaná, což vůbec nedodrželi, všechno pokáceli, zdravé stromy, vzrostlé, které byly i 70 let staré. No tak, co to je? Nějaká ekologie?“ (Káninská 2010a). „Při likvidaci dolu je pokácet nemohli, ale teď kvůli elektrárně můžou?“ (Říha 2010a, s. 1). O dva dny později vydaný článek z první strany Kladenského deníku uvádí, že za oběť výstavbě padlo asi 40 stromů. Místí tvrdili, že obec jim o stavbě, o níž se dozvěděli až na podzim 2009, opakovaně lhala. Plány elektrárny podle nich nebyly zveřejněny ani na úřední desce. Starosta oponoval s tím, že „obec nikdy nic neudělala bez souhlasu zastupitelstva, jehož zasedání jsou veřejná a může je navštívit každý. Projekt byl na úřední desce zveřejněn již v červnu loňského roku.“ (Říha 2010a, s. 1). Dřevěnkovští se alespoň vyjednáváním s obcí snažili zmírnit podmínky projektu. Jako své požadavky uvedli zachování padesátimetrového pásma zeleně a ochranu té, která v místě dosud rostla. Obec ani jeden z těchto požadavků nerespektovala. Náhle ze dne na den nechala všechny stromy zlikvidovat (Říha 2010a). Starosta Burda řekl, že podle přání obyvatel domu oddělili elektrárnu desetimetrovým pruhem pozemku a v územním plánu bude vyčleněno dalších 40 m široké pásmo ochranné zeleně (Káninská 2010a). Tento slib dodržen nebyl, protože na čtyřicetimetrovém pruhu nakonec vyrostly panely také a nejbližší z nich se dnes nacházejí zhruba třicet metrů od oken domu. Pro elektrárnu byly zabráný také plochy zahrádek, které místní museli zlikvidovat do konce dubna 2010 (Česká televize 2010). Obec měla celé stavební řízení usnadněno tím, že sousedé elektrárny byli považováni za nájemníky, nikoli za vlastníky bytových jednotek, a mohli tak být z procesu vypuštěni. „Jsme zářný příklad toho, že obec absolutně s občany nekomunikuje, a když, tak aby z toho měla prospěch ona a ne občané“, řekl jeden z nájemníků (Káninská 2010a). Přestože měli lidé z Dřevěnkova podle starosty obdržet osobní dopisy, oni sami to popřeli. Informace o záměru nebyly vyvěšeny ani na webových stránkách obce, ačkoliv starosta hovořil o opaku. Zápisy ze zasedání zastupitelstva taktéž nebyly dostupné. Obec se prokazatelně snažila o to, aby byl projekt prosazen v co největší tichosti. Měla na něm totiž eminentní zájem, jelikož byla minoritním spoluinvestorem stavby a po dobu 25 let jí mělo do rozpočtu plynout přes dva miliony korun ročně z pronájmu sedmnáctihektarového pozemku, na kterém se měla postavit třetina elektrárny (Káninská 2010a). To mělo pomoci vykompenzovat velký propad v daních z příjmů, který obec utrpěla v roce 2009 (Česká televize 2010). Nájemní smlouva byla uzavřena na 25 let s tím, že prodloužena může být maximálně o pět let. Po uplynutí této doby bude investor povinen panely odstranit a místo vyklidit. Zbývající dvě třetiny stavebních parcel pak byly v rukou soukromých osob (Říha 2010c). Ze samotného provozu celého solárního parku, který dohromady vydělává asi 130 milionů korun ročně, však obec neinkasuje nic (ERÚ 2013b, Říha 2010c).

Případem podezřelého kácení stromů se nakonec zabývala také policie. Vyšetřování prokázalo, že všechna povolení byla v pořádku (Říha 2010a). Tuchlovickému případu se věnovala i Česká televize ve zpravodajské relaci Události v regionech 3. 4. 2010. Pořad kromě informací známých již z novinových článků připomíná bezohlednost, s jakou se postupovalo při kácení

stromů a obsazování prostoru bývalých zahrádek. „Kam to padlo, tam to padlo, že tam mají lidi skleníky nebo že tam mají jiný věci, na to nikdo nedbal. Starosta napsal, že kdo to nevyklidí do konce dubna, takže mu to zplanýrují buldozery“ (Česká televize 2010). Burda trval na tom, že „je rozhodnutí zastupitelstva a rozhodnutí vlády, že tam bude průmyslová, průmyslová zóna. To není určeno pro bydlení ten prostor“ (Česká televize 2010).

Měsíc po prvních dvou zprávách 21. 4. 2010 vyšel v Kladenském deníku článek, ve kterém se na list obrací jeden z obyvatelů řady rodinných domů, které stojí v části Dřevěnkova vzdálenější od bývalého dolu. Pole, se kterými sousedily zahrady těchto domů, bylo totiž rovněž zabráno pro fotovoltaické panely. Podle jeho názoru tím byly pozemky domů znehodnoceny. Zároveň si klade otázku, proč nemohla elektrárna vyrůst na jiném nevyužívaném místě, kterých je velké množství a stěžuje si na postup obecního úřadu, kterému podle něj jde jen o peníze. Starosta se všechny obavy snažil mírnit poukazem na to, že po pěti letech bude situace o mnoho lepší, jelikož mělo být v areálu a na odvalu vysazeno 65 tisíc kusů dřevin (Říha 2010b). „Tam se vysází, vysází borovice černá, která roste rychle a je hustá, aby to bylo opticky odděleno“, řekl Burda České televizi (Česká televize 2010). Nevládné přijetí fotovoltaické elektrárny bylo jistě posíleno i zklamáním z toho, že slibované tisíce pracovních míst v plánované průmyslové zóně nevzniknou, jelikož i ty největší elektrárny zaměstnávají maximálně několik pracovníků. Navíc odpočinkový a sportovní areál, jenž měl být součástí průmyslové zóny se vznikem FVE stal také minulostí (Káninská 2010a).

Jistou bilancí dosavadního vývoje kolem elektrárny je článek na titulní straně Kladenského deníku z 3. 7. 2010. Hovoří se v něm o znechucení obyvatel Dřevěnkova, kteří už nemají sílu dál bojovat, jelikož jejich námítky byly neúspěšné (Říha 2010c). Právě tou dobou se totiž rozběhla vlastní stavba elektrárny. Definitivně se potvrdilo, že dohodnutá vzdálenost mezi jejich obydlím a solárními panely dodržena nebude. Navíc sloupy pro vedení vysokého napětí začaly vyrůstat přímo u jejich plotu. Jediným, ale velmi nejistým obranným prostředkem, který zdejšími lidem tou dobou zůstal, bylo podat stížnost po dokončení elektrárny, po které by přijela do Tuchlovic kontrola. Jako bolestné nabídl obecní úřad místním kromě vysazení borovic také vybudování nové kanalizace. Ti však slibům vedení obce již přestali věřit. Starosta Burda ujišťoval, „že plány na stavbu kanalizace budou hotovy nejpozději do konce prázdnin“ (Říha 2010c, s. 1). Všechny nepříjemnosti, které místní se stavbou elektrárny zažili, několik z nich přiměly k úvahám o odchodu z Tuchlovic. Podle jedné z obyvatelk dotčených domů ale ceny bytů kvůli elektrárně klesly na polovinu, a tak už stěhování ani není možné. Deníku řekla, že „dříve to bylo lákavé místo k bydlení. Dnes to tak už není“ (Říha 2010c, s. 1).

Od té doby se mediální rozruch kolem Tuchlovic utišil. Zběžně byl tento klid přerušen pouze stručným příspěvkem v Kladenském deníku z 1. 9. 2010, který připomíná, že výstavba solární elektrárny je jako jeden z největších problémů obce zdejšími lidem trnem v oku. Zejména těm, kteří jí mají hned pod okny svých domů (Káninská 2010b). Dne 15. 9. 2010 pak týž list sděluje, že na stavbě FVE v Tuchlovicích došlo ke krádeži dvou téměř padesátimetrových měděných kabelů, kvůli které developer utrpěl ztrátu ve výši 40 tisíc korun (Kladenský deník 2010). Souhrnný článek o fotovoltaice v Lidových novinách z 11. 9. 2010 uvádí Tuchlovice jako desátý největší solární projekt v Česku se souhrnným instalovaným výkonem 16 MW (Tramba 2010a). Tato hodnota se ve skutečnosti oproti prvotnímu záměru zmenšila o přibližně 5 MW,

pravděpodobně díky tomu, že nakonec nebyla realizována původně plánovaná čtvrtá část parku (Říha 2010a).

Při příležitosti dokončení FVE I a FVE II v Tuchlovicích vyšel 20. 10. 2010 v Lidových novinách článek, který je jmenuje jako čtvrtou největší solární instalaci té doby (Tramba 2010b). Zpráva referuje o tom, že původní investor tohoto parku, firma AFPM a.s. jej prodala v dubnu 2010 finanční skupině Škoda Investment, za kterou stojí ve Švýcarsku registrovaná společnost Appian s neznámými vlastníky. Předtím se firma stáhla z tradiční strojírenské výroby, když korejskému koncernu Doosan prodala firmu Škoda Power vyrábějící turbíny pro elektrárny a teplárny. Škodu Transportation vyrábějící dopravní prostředky pak odkoupili její čtyři hlavní manažeři zaštitěni firmou SKODA INDUSTRY (EUROPE) LTD, registrovanou na Kypru (Obchodní rejstřík 2015e). Tento prodej byl pravděpodobně ryze formální záležitostí, protože titíž lidé jsou pravděpodobně koncovými vlastníky Appianu. Tuchlovická FVE a Škoda Transportation mají tedy zřejmě stejné majitele. Podle mluvčího Škody Investment firma zvažovala i další nabízené solární projekty, které se ale nakonec „realizovat nebudou. Nedošlo zde k dohodě s prodávajícími firmami“ (Tramba 2010b, s. 18). Jedinou další solární investicí Appianu tak zůstala solární instalace o výkonu 1,9 MW na střechách továrních hal plzeňské Škody. FVE v Tuchlovicích byla díky těmto skutečnostem v průběhu několika dalších let ve vícero médiích uváděna jako příklad elektrárny se skrytým vlastnictvím (Vlková 2013; IDNES.cz 2013; Ekonom.cz 2013).

Třetí sekci solárního parku v Tuchlovicích o výkonu 3,6 MW a ploše 4 ha pak AFPM prodala za 24 milionů korun investičnímu fondu Royalton Investors Three registrovanému na Kypru (Tramba 2010b). Právě případ této kontroverzní elektrárny, které byla licence od ERÚ udělena až 28. 12. 2010, má soudní dohru, jež trvá až do dnešních dnů. První nepříznivou zprávu o této provozovně přinesl článek na prvním listu Kladenského Deníku z 18. 4. 2012, který oznamoval, že v ní nastal požár, který překvapil hasiče i její správce (Husárová 2012). O požáru se totiž vlastníci FVE dozvěděli až po dvou dnech. Ve dvou ohniscích, z nichž jedno se nacházelo v rozvodně, došlo k samovznícení elektrického zařízení. Systém dálkového řízení elektrárny nahlásil jen poruchu. Samotné solární panely ohněm poškození ušly. Nebylo to ovšem poprvé, kdy v FVE začalo hořet. Podobná situace zde vznikla už v červenci 2011. Ve stejném roce byly na Kladensku likvidovány i další podobné požáry, mj. v elektrárnách v Buštěhradu a ve Vrapicích. Majitelům ale událost nepřinesla příliš velkou finanční újmu, ačkoliv škoda byla odhadována na několik milionů korun. Zařízení od španělského výrobce totiž bylo ještě v záruční lhůtě a výrobná byla pro takové případy pojištěna. Ztráta výrobce tak záležela pouze na délce trvání odstávky, po kterou bylo zařízení opravováno a během níž nemohla výrobná dodávat elektrický proud do sítě (Husárová 2012). Zpráva potvrzuje trend, který byl přítomný mezi mnohými elektrárnami budovanými v nejvyšším spěchu a uváděnými do provozu těsně před uplynutím doby vysoké podpory. Způsob výstavby se projevil v jejich nízké kvalitě, vysokých ztrátách na výrobě, rychlejší degradaci komponentů a v poruchovosti, která byla u těchto nedbale vyhotovených provozoven značně vysoká (Photon Energy Operations 2015).

Dne 20. 7. 2011 jmenovala vláda ČR do čela ERÚ ing. Alenu Vitáskovou, bývalou manažerku plynárenské firmy RWE Transgas (IDNES.cz 2011b). Nová předsedkyně od počátku slíbila, že se bude snažit tlumit následky solárního boomu. ERÚ tak pod jejím vedením předal asi

120 až 140 podnětů nejvyššímu státnímu zastupitelství, které z nich od roku 2011 vybralo 18 případů podezřelých FVE a podalo proti vydání jejich licencí správní žaloby. Z vlastní iniciativy pak prokuratura podala žalobu proti dalším čtyřem provozovněm (Tyden.cz 2014). Jednou z dotčených výroben byla i FVE III v Tuchlovicích. Podaná trestní oznámení obdrželo pro dozorování Vrchní státní zastupitelství v Olomouci. V říjnu 2014 byl případ FVE III Tuchlovice odložen. Podle žalobce „měl sice nedodělky i v roce 2011, ale ne v části elektrárny, která by podléhala revizi a byla relevantní pro licenci“ (Hrbáček 2014, s. 31). Zároveň dodal, že celé tři čtvrtiny podnětů od ERÚ k odebrání licencí byly shledány jako irelevantní, jelikož se v nich jako odůvodnění uvádělo například užití nesprávného razítka nebo chyba v čísle parcely. Celá situace kolem žalob se jeví jako velmi nepřehledná a není jasné, kdo obhajuje jaké zájmy. Zdá se, že předsedkyně ERÚ se snaží ostře zakročovat proti provozovatelům FVE. Sama však byla v roce 2013 obviněna v kauze možné korupce v souvislosti s přerušением řízení o odebrání licencí elektrárnám Saša-sun a Zdeněk-sun v Chomutově, která jim byla udělena 31. 12. 2010 ve večerních hodinách (Hrbáček 2013). V ostatních případech ale ERÚ a žalobci postupovali ve shodě. Z jejich jednání je tedy zřejmé, že zaměřovali pozornost na provozovny, jimž bylo uděleno oprávnění v posledních dnech roku 2010. Mezi takové patřila právě FVE III Tuchlovice, jejíž případu se nakonec ujal sám nejvyšší žalobce JUDr. Pavel Zeman, který jej jako první ze všech zpochybněných elektráren dovedl do zdárného konce (E15.cz 2015). Soud totiž podle zprávy na serveru Týden.cz z 27. 3. 2015 zrušil výrobně licenci z důvodu chybějící odborné způsobilosti žadatele (Tyden.cz 2015a). Detaily tohoto sporu byly rozebírány v kapitole o FVE v úředních zdrojích. Firma nesplnila nutné technické požadavky, a proto neměl úřad licenci vůbec vydat. Odbornou způsobilostí se mj. rozumí, že bylo doloženo ustanovení odborného zástupce elektrárny podle energetického zákona. To se ovšem tuchlovické FVE prokázat nepodařilo. Soud tím vrátil případ do působnosti ERÚ, který měl znovu rozhodnout o jejím opětovném udělení. Do té doby provozovny elektrinu vyrábět nesmějí. V případě, že by bylo provozovateli oprávnění znovu vydáno, tak pro něj bude platit režim výkupních cen elektřiny roku 2015, které ale nejsou již dotovány, a neliší se tak od běžné tržní ceny (Tramba 2015). Pokud se rozsudky potvrdí, bude to pro investory zřejmě likvidační, protože z těchto cen nemohou dále nést náklady na úvěry, které jim banky na zřízení FVE poskytly.

Jak soudní procesy pokračovaly, byla FVE III Tuchlovice v médiích na jaře 2015 opakovaně jmenována jako příklad úspěšného odebrání licencí solárním podnikatelům (E15.cz 2015, Tyden.cz 2015b, Tramba 2015). Do poloviny června 2015 došlo takto k odnětí licencí celkem sedmi elektrárnám. Jedná se kromě FVE III Tuchlovice o provozovny Solar CD v Českém Dubu, Aneta-Sun ve Veselí nad Moravou, Clean Management v Uherském Brodě, Akam-Bosko v Boskovicích, FVE ČK v České Kamenici a FVE Mozolov u Krásné Hory na Havlíčkovobrodsku. V dalších deseti případech žalobci neuspěli, proti verdiktu soudu se ale ve všech případech odvolali. Pouze jeden případ ze všech rozsudků je již potvrzen Nejvyšším správním soudem, když jím byla kasační stížnost proti rozsudku Krajského soudu v Brně podaná firmou Solar CD koncem května 2015 zamítnuta. Na vyřízení rozsudku pak dále čeká dalších pět případů (Tramba 2015).

5.3 FVE ve veřejně dostupných úředních zdrojích

Kačice se chová, pokud jde o dostupnost veřejných dokumentů, jako poměrně otevřená obec. I když možnost zápůjčky fyzických výtisků zápisů ze zasedání zastupitelstva obce byla v době zpracování práce značně omezená, protože probíhala reorganizace obecního archivu. Na druhou stranu jsou ale na internetových stránkách obce dostupné kompletní soubory zápisů v nepřetržité řadě od roku 2009. Za rok 2008 lze dosáhnout pěti zápisů ze šesti existujících a z roku 2007 čtyř zápisů ze sedmi. Nutno ovšem podotknout, že uživatelsky příjemný a přehledný přístup je až k zápisům počínaje závěrem roku 2010. Zápisy z let 2007 až 2010 jsou sice ke stažení, ale jejich vyhledávání velmi komplikuje a časově prodlužuje skutečnost, že se nacházejí na privátní sekci stránek s přístupem pouze pro autorizované osoby. V archivu webu obce jsou zveřejněny i hlavní dokumenty ke změně územního plánu č. 1 obce Kačice, konkrétně její návrh, veškeré výkresy a opatření obecné povahy, kterou se změna vydává.

Pro tuto kapitolu a potažmo pro celou práci je proces schvalování této změny klíčový, jelikož právě jí byla podmíněna uskutečnitelnost výstavby FVE v Kačici. Plocha, na které měla Zemědělská společnost zájem zbudovat výrobu, byla totiž ve stávajícím územním plánu (dále také ÚP) uvedena jako louky, pastviny a byla součástí neurbanizovaného území, na němž nebylo možné elektrárnu vybudovat. Jako trvalý travní porost tvořila také součást zemědělského půdního fondu (Výkres ke změně ÚP č. 1 obce Kačice). Samozřejmě součástí webových stránek obce je přístupnost veškeré dokumentace k současně platnému územnímu plánu včetně všech výkresů, odůvodnění, vyhodnocení vlivu na trvale udržitelný rozvoj území a vyhlášek. Cesta ke schválení územního plánu však byla velmi dlouhá, jelikož všechny přípravy trvaly téměř pět let.

Začátek tohoto procesu se datuje ke dni 6. 6. 2007, kdy zastupitelstvo obce Kačice projednalo a schválilo návrh na pořízení nového územního plánu sídelního útvaru Kačice (dále také ÚPNSÚ) z vlastního podnětu, jelikož původní územní plán byl v té době téměř deset let starý (schválen byl 6. 8. 1997) a neodpovídal nově vzniklým potřebám obce. O pořízení nového plánu požádala obec Kačice Úřad architektury a územního plánování Magistrátu města Kladna. Jako pověřená osoba ke spolupráci s pořizovatelem byl stanoven tehdejší starosta pan Vít Kolman. Všechny návrhy byly odsouhlaseny poměrem hlasů 9:0 (Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Kačice č. 3 2007). Zhruba v téže době se zástupci Zemědělské společnosti rozhodli začít plánovat výstavbu FVE (pan Marek 2015, ústní sdělení). Obrátili se na starostu Víta Kolmana s žádostí o začlenění plochy fotovoltaické elektrárny do nového územního plánu. Při konzultaci s pracovníky stavebního úřadu ve Stochově jim však bylo sděleno, že proces pořizování a schvalování nového územního plánu bude trvat několik let. To ovšem nebylo přijatelné pro zástupce Zemědělské společnosti, kteří chtěli záměr výstavby FVE zrealizovat v daleko kratším časovém termínu. Proto pracovníci stavebního úřadu ve Stochově doporučily pouze provést změnu v dosavadním ÚPNSÚ, jelikož proces vypracovávání a schvalování změn ÚPNSÚ je časově mnohem méně náročný (Kolman 2015, ústní sdělení).

Na zasedání konaném dne 3. 10. 2007 pak na základě žádosti Zemědělské společnosti podle zákona č. 183/2006 Sb. (stavební zákon) vyjádřilo obecní zastupitelstvo souhlas s pořízením změny č. 1 územního plánu obce Kačice. Souhlas byl vydán poměrem hlasů 8:0. Úprava spočívala v prověření možnosti využití plochy ve stávajícím ÚPNSÚ Kačice označené jako 25, výrazná krajinnotvorná zeleň, na fotovoltaickou elektrárnu. Zastupitelstvo podmínilo svůj

souhlas s pořízením změny úplnou úhradou nákladů na pořízení Zemědělskou společností, jelikož byla tato úprava vyvolána výhradní potřebou Zemědělské společnosti. Zastupitelstvo poté určilo jako pověřenou osobu pro zpracování a pořízení změny územního plánu starostu pana Víta Kolmana (Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Kačice č. 5 2007).

Dne 5. 2. 2008 pak bylo zastupitelstvem schváleno usnesení o projednání a schválení zadání změny č. 1 územního plánu sídelního útvaru Kačice. Poměrem hlasů 8:0 byl po projednání podle stavebního zákona a zákona č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů vyjádřen souhlas se zadáním změny. Tímtož poměrem hlasů pak bylo pořizovateli Obecnímu úřadu Kačice uloženo pořídit změnu č. 1. (Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Kačice č. 1 2008). Na stejném zasedání byla také řešena žádost firmy VESTAV Kladno s.r.o. o souhlas s umístěním stavby skladové haly na pozemcích parcelních čísel 690/6 a 692/10. Na prvně jmenované z nich dnes stojí FVE Kačice II. Tato plocha byla v tehdejší územním plánu zakreslena jako lokalita č. 17, s plánovanou funkcí jako ekonomická zóna obce – areály pro výrobu, sklady a služby. Obec v průběhu let posuzovala několik návrhů na využití těchto pozemků. Majitel pozemku, spřízněný se sousední firmou na výrobu stínících systémů Plas, byl původně nakloněn prodeji území jako stavebních parcel, k čemuž ale nakonec nedošlo (pan Karel 2015, ústní sdělení). Dalším z řady plánů na zastavění plochy byl právě projekt firmy VESTAV, která měla zájem ji odkoupit a vybudovat zde sklad hutního materiálu. Ten měl být navážen denně cca třemi až pěti kamiony s celkovou hmotností cca 40 t.

Zastupitelstvo obce nakonec nevydalo souhlas s umístěním stavby. Důvodem bylo velké dopravní zatížení přilehlé lokality. Tehdejší přístupová komunikace, ulice Nádražní, rekonstruovaná v roce 2002, totiž nebyla dimenzována na plánované zařízení. Komunikace navíc vedla kolem rodinných domů, jejichž majitelům by zvýšená intenzita nákladní dopravy narušovala klid v místě bydliště. Dalším argumentem pro nepovolení stavby byla značná nepřehlednost křižovatky ulic Masarykova, Nádražní a K zahradě v jižní části obce a problematičnost příjezdové silnice II/236, která spojuje obec s rychlostní silnicí R6 a kde se nacházely dva propustky s omezenou nosností do 13 a do 18 tun. Návrh byl tedy odmítnut minimálně do té doby, než bude kolem obce vystavěn obchvat, na který by mohla být doprava z hutního skladu svedena. Vzhledem k tomu, že se stavbou přeložky silnice II/236 se počítalo pouze výhledově, tak bylo lze považovat nemožnost stavby za trvalou (Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Kačice č. 1 2008).

Pro zpracování změny č. 1 územního plánu byl vybrán Ing. Stanislav Zeman z Agrourbanistického ateliéru Praha 6, který ji připravil během března 2008. Dne 24. 4. 2008 se pak uskutečnilo společné jednání o návrhu změny č. 1. V návrhu bylo řečeno, že se jím rozšiřuje zastavitelné území obce o plochu technické infrastruktury – fotovoltaickou elektrárnu. Dále se připomíná, že plocha navazuje na tehdy zastavěné území, především na zemědělský areál a tudíž neovlivní negativně urbanistickou koncepci obce ani krajinný ráz. Konstatuje se též, že stávající interakční prvek, remíz nacházející se těsně na plochou navrhované FVE, nebude změnou nijak ovlivněn (Změna č. 1 ÚP Kačice – návrh).

Důležitým mezníkem ve vývoji postoje obce k umístění zařízení OZE hrálo zasedání zastupitelstva dne 4. 6. 2008. Tehdy byl mj. jako zhotovitel nového územního plánu taktéž vybrán Agrourbanistický ateliér Praha 6 díky nejnižší cenové nabídce ve výši 360 tis. Kč včetně konceptu

bez DPH. Nejdiskutovanějším bodem jednání byl ovšem záměr Ing. Miroslava Chomáta, CSc. k výstavbě větrných elektráren (Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Kačice č. 3 2008). Severně od Kačice, údajně 150 m od nejbližších domů, měl vzniknout větrný park s osmi stožáry. Po dobu dvou let zde probíhala experimentální měření ve výšce 50 m nad terénem, která prokázala, že průměrná měsíční rychlost větru zde neklesá pod 6 m/s (Kolman 2015, ústní sdělení). Na jaře roku 2008 se proti tomuto záměru rozběhla petiční akce. V petici, podané v souladu se zákonem č. 85/1990 Sb. o právu petičním, nesouhlasili občané s výstavbou a žádali zastupitelstvo, aby záměr neschvalovalo. Dokument nakonec podepsalo téměř padesát procent občanů s právem hlasovat. Zastupitelstvo považovalo akceptovatelnost veřejností za nutný předpoklad realizace větrných elektráren, a proto se rozhodlo, že nevydá souhlas k plánu Ing. Chomáta poměrem hlasů 9:0. Během stejného dne se rozhodovalo také o žádosti Ing. Hynka a Dušana Císaře o vydání souhlasu ke změně územního plánu obce. Předkladatelé návrhu chtěli na pozemcích parcelních čísel 618, 623, 624, které tehdy platný ÚP neřešil, umístit fotovoltaické panely. Obci nabízeli roční finanční příspěvek ve výši 50 tis. Kč. Zastupitelstvo však ani po této nabídce se změnou územního plánu nesouhlasilo poměrem hlasů 8:1 (Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Kačice č. 3 2008). Dotčené pozemky se totiž nacházely v intravilánu obce a těsně sousedí se zahradami rodinných domů. Tento fakt dokazuje, že vedení obce záleželo na vzhledu sídla a nebylo ochotno povolit umístění FVE kdekoliv.

Mezitím postoupily práce na změně územního plánu č. 1. Krajský úřad Středočeského kraje vydal podle stavebního zákona dne 16. 6. 2008 ke změně souhlasné stanovisko. Veřejné projednání návrhu se pak uskutečnilo 1. 9. 2008, které dopadlo pro návrh úspěšně, a tak již na zasedání zastupitelstva konaném dne 1. 10. 2008 mohla být poměrem hlasů 9:0 schválena vyhláška, kterou se změna vydávala. Změna byla vyhlášena podle stavebního zákona, zákona č. 500/2004 Sb. (správní řád) a vyhlášky č. 500/2006 Sb. o územně analytických podkladech (Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Kačice č. 5 2008). Vyhláška vymezovala novou zastavitelnou plochu, a to plochu technické infrastruktury, specifikovanou jako fotovoltaická elektrárna. Jako hlavní využití jmenovala FVE a jako přípustné využití dodávala místní a účelové komunikace, ochrannou zeleň a nezbytnou technickou infrastrukturu. Odpovídala tak přesně potřebám investora, jelikož všechny tyto formy užití jsou obvyklými součástmi FVE. Veškeré další nesouvisející stavby a zařízení byly označeny jako nepřípustné využití. V odůvodnění k vyhlášce se píše, že změna nebude mít žádný vliv na širší územní vztahy, jelikož se jedná pouze o rozšíření zemědělského areálu (Změna č. 1 ÚP Kačice – veřejná vyhláška). Dále se uvádí, že změna je v souladu s územním plánem velkého územního celku – Pražského regionu, vzhledem k tomu, že svou zanedbatelnou velikostí na něj nebude mít žádný dopad. Připomíná se také skutečnost, že změna je v souladu se stanovisky dotčených orgánů, a že v průběhu jejího pořizování nebyly řešeny žádné rozpory a k návrhu nebyly žádné námítky. Nespornou výhodou projektu bylo to, že plocha byla součástí zemědělského areálu a přímo navazovala na zastavitelné území obce a nemusely se tak k ní budovat žádné nové přístupové cesty, jelikož po jejím okraji probíhala stávající komunikace v rámci zemědělského areálu. Jako nová technická infrastruktura bylo navrženo napojení FVE do distribuční sítě, což mělo být realizováno kabelovým vedením elektrické energie o délce cca 200 m z větší části probíhajícím pod současnou komunikací a vedoucím k nadzemnímu vedení. Vyhláška také říká, že změnou došlo k vynětí plochy trvalého

travního porostu o velikosti 2,9 ha ze zemědělského půdního fondu. Jelikož byl vyloučen dopad změny na Evropsky významné lokality a ptáčích oblastech, nebylo nutno vypracovávat studii jejího vlivu na životní prostředí. Po roce od schválení návrhu na změnu územního plánu byla pro Zemědělskou společnost odstraněna největší překážka k realizaci záměru a otevřela se tak cesta k zahájení stavebního a územního řízení.

Na zasedání zastupitelstva konaném 3. 12. 2008 pokračoval proces hledání využití pro pozemek budoucí FVE II. Paní Senicová požádala o zahrnutí pozemku parcelního čísla 690/6 jako plochy pro výstavbu multifunkčního domu pro seniory do nového územního plánu. Zastupitelstvo se zadáním návrhu souhlasilo poměrem hlasů 7:0 a doporučilo předat požadavek zhotoviteli územního plánu (Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Kačice č. 6 2008). Žadatelka však velmi brzy od svého záměru upustila. Již 2. 4. 2009 byl zastupitelstvu představen plán nového zájemce, společnosti EFEKTIM a.s. jak naložit s pozemkem 690/6 (Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Kačice č. 2 2009). Firma v té době byla obchodníkem s realitami a taktéž výhradním českým zástupcem čínského státního koncernu SUMEC Group Corporation, jenž pod značkami Phono Solar a Phono Wind vyrábí solární panely a větrné elektrárny (Tisková kancelář 2010). Provozovala velkoobchod s komponenty i celky solárních elektráren a zároveň obstarávala jejich výstavbu, realizaci a správu (Tisková kancelář 2011). EFEKTIM projevil zájem zde umístit výrobní a skladovací prostor pro kompletaci solárních a malých větrných elektráren. Mělo se jednat o tichý provoz srovnatelný s provozem sousedního výrobce stínících systémů Plas. Projekt zahrnoval halu se šikmou střechou o rozloze 4 až 5 tis. m², která měla být doplněna o vzorkovnu. Plánovaný objem dopravy činil 1 až 2 kontejnery v pracovní dny. Zastupitelstvo záměr schválilo poměrem hlasů 9:0 s upozorněním, že pro stavbu bude třeba dodržet závazné regulativy stanovené v ÚPNSÚ Kačice a akceptovat omezenou nosnost ulice Nádražní. Zároveň vzneslo požadavek na minimalizaci nadměrné dopravní zátěže vzhledem k blízkosti rodinných domů (Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Kačice č. 2 2009).

Již nedlouho po schválení EFEKTIM svůj úmysl změnil. Místo skladu solárních panelů se rozhodl na místě vybudovat přímo fotovoltaickou elektrárnu. Přibližnou představu o harmonogramu projektu si můžeme udělat z webové prezentace firmy EFEKTIM z jara 2009, která nastiňuje dobu trvání jednotlivých etap příprav (EFEKTIM 2009). V té době měla firma již vyřešený souhlas distributora s připojením k síti. Dále ze zprávy vyplývá, že během května 2009 měla být podána žádost o spojené stavební a územní řízení. V průběhu června se pak mělo odehrát místní šetření na pozemku, při kterém se předpokládaly ještě finální úpravy projektu, především jeho přizpůsobení lokálním podmínkám. Během července pak probíhala třicetidenní lhůta stavebního úřadu na vydání rozhodnutí. Na první polovinu srpna byla plánována patnáctidenní lhůta nabytí právní moci stavebního povolení. V průběhu srpna mělo být také vyřešeno získání úvěru na projekt. Na začátek září se počítalo se započítáním stavebních prací, které měly trvat do poloviny listopadu. Zkušební provoz měl trvat přibližně měsíc do poloviny prosince, po kterém mělo přijít převzetí provozovny konečným vlastníkem, které se nakonec uskutečnilo až v druhé polovině února 2010. EFEKTIM totiž, jako realitní firma, stavbu pojímala jako developerský projekt, který měl být po dokončení zakoupen nějakým zákazníkem. Licenci získala provozovna 10. 12. 2009 (Přehled FVE nad 500 kW).

Na zasedání zastupitelstva dne 2. 12. 2009 požadovala jedna ze zastupitelek vysvětlení, proč se během minulých zasedání neprojednalo umístění FVE II a III. Starosta pan Vít Kolman objasnil, že projednání umístění FVE I náleželo do kompetence zastupitelstva, neboť musela být provedena změna územního plánu. Na rozdíl od toho byly FVE II a III umístěny na ploše určené pro výrobu, sklady a služby. Byly tedy v souladu s dosavadním územním plánem a zastupitelstvo nemuselo řešit žádné změny. Starosta v reakci na tuto připomínku přislíbil, že napříště bude zastupitele o zásadních změnách a stavebních projektech v obci informovat (Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Kačice č. 6 2009).

Nový územní plán byl vydán vyhláškou obce Kačice dne 8. 11. 2012. V souvislosti s FVE I upřesňuje využití území, na které stojí, z ploch technické infrastruktury na plochy pro výrobu a skladování. Specifikace určení plochy pro fotovoltaickou elektrárnu však zůstává nezměněna. Pozemek, na kterém stojí FVE II a III, který byl uveden v dosavadním plánu pouze vágní formulí jako plocha pro výrobu a skladování, dostává novou specifikaci – plocha pro fotovoltaickou elektrárnu. Pojetí ploch všech tří FVE je tak v tomto novém územním plánu sjednoceno (ÚP Kačice – textová část). Při zadávání plánu se vyskytly požadavky na zařazení nových ploch fotovoltaických elektráren, kterým však nebylo vyhověno. Společenské klima se totiž mezitím změnilo a obec se začala k dalšímu rozšiřování ploch FVE stavět negativně (ÚP Kačice – odůvodnění). Na tomto případě se ilustruje změna přístupu samospráv k stavbám solárních elektráren. Masivní mediální kampaň, zprávy o nepoctivých investorech a hrozba zvýšení cen elektřiny se promítla v obrácení postojů veřejnosti z původní vstřícnosti až k absolutnímu odmítání.

Jistým protikladem Kačice v otevřenosti obce z hlediska přístupu veřejných materiálů je obec Tuchlovice. Zápisy ze zasedání zastupitelstva jsou na webových stránkách dostupné pouze pro roky 2014 a 2015. Dokumentace k současnému územnímu plánu je povinně zveřejněná, ale doklady ke změnám předešlého plánu dostupné nejsou. V platném plánu jsou nyní území všech FVE zakresleny jako plochy pro výrobu a skladování, se specifikací lehký průmysl (ÚP Tuchlovice – hlavní výkres). V textové části plánu se o prostoru fotovoltaické elektrárny důsledně hovoří jako o průmyslové zóně a celá koncepce ÚP ji znatelně opomíjí. V prostoru dnešní FVE je totiž zakreslena budoucí komunikační síť průmyslové zóny i s kruhovým objezdem přímo ve středu elektrárny. Je více než zřejmé, že obec nadále oficiálně uvažuje o zřízení průmyslového areálu a solární park je považován jen za dočasné řešení. Jediná výslovná zmínka o FVE se nachází v Odůvodnění k ÚP, kde se uvádí, že významná část rozvojové plochy bývalého dolu Tuchlovice bude do doby stabilizace území, která má nastat přibližně za 20 let, využita jako fotovoltaická elektrárna (ÚP Tuchlovice – odůvodnění). Skoupost v poskytování informací ze strany obce pravděpodobně souvisí se značnou konfliktností projektu FVE. Samospráva tedy ani nemá zájem poskytovat o nich jakékoli bližší informace. Je proto příznačné, že úřední doklady týkající se areálu v Tuchlovicích se nacházejí na webech jiných organizací než je místní samospráva. Prvním dokumentem je reklamní materiál Středočeského kraje, jenž se snaží propagovat průmyslovou zónu v Tuchlovicích. Přináší základní údaje o obci a několik technických podrobností o nabízeném areálu. V první etapě budování zóny se podle spisku mělo využít 26,5 ha volných ploch bývalého dolu a orné půdy přiléhající přímo k němu. V tomto prostoru dnes z větší části stojí FVE I a II. Další sekci, jež měla být zastavěna ještě v počáteční

etapě, byla plocha o rozloze 6,4 ha. Tedy pole, které se nachází mezi okrajem Dřevěnkova a silnicí II/606 mezi Tuchlovicemi a Kamennými Žehrovicemi. Toto pole je volnou plochou i dnes, protože se svažuje téměř na sever, což není pro FVE příhodná orientace. Druhá etapa měla následovat výhledově rozšířením areálu do prostoru polí na západ od něj. Zde nyní stojí FVE III, jelikož terénní podmínky v tomto místě pro ni byly mnohem příznivější než v prostoru u silnice II/606. Plocha bývalého dolu byla v územním plánu určena pro průmyslovou výrobu, sklady či těžbu a pro přiléhající pole se v územním plánu připravovala změna na téže využití. Místní regulativy povolovaly prostor zastavět maximálně z 80 % a nařizovaly oddělení obytných domů od průmyslových objektů pásmem zeleně (Krajský úřad Středočeského kraje 2008).

Dne 14. 3. 2007 rozhodlo zastupitelstvo obce Tuchlovice o pořízení čtvrté změny územního plánu. Dosavadní plán byl totiž schválen již v roce 1998 a obec chtěla změnami reflektovat nově vzniklou situaci na území bývalého dolu a připravit co možná nejlepší podmínky pro vznik průmyslové zóny. Mezi 25. 5. 2007 a 22. 6. 2007 probíhalo projednávání této změny. Některé dotčené orgány však k jejím částem vydaly nesouhlasné stanovisko. Zapracováním těchto požadavků vznikl návrh zadání č. 2, které je umístěno na webových stránkách města Kladna. V dokumentu, který zpracoval Úřad architektury a územního plánování Magistrátu města Kladna (úřad územního rozvoje), se vyhláší soulad změny č. 4 se stavebním zákonem a se zákonem o územním plánování a stavebním řádu. Urbanistická koncepce území bývalého dolu měla vycházet z Investičního záměru průmyslové zóny Tuchlovice, zpracovaného v roce 2006 a schváleného usnesením Rady Krajského úřadu Středočeského kraje dne 3. 1. 2007 a dne 10. 7. 2007. V návrhu byl areál rozdělen na plochy pro výrobu a sklady, smíšenou zónu s vyšším podílem obchodu a služeb, plochy pro dopravu, plochy technického vybavení území a plochy pro veřejnou zeleň, která měla mít svoje těžiště na území odvalu, především na jeho jihozápadních svazích. Zde byly také jako přípustné využití uvedeny plochy pro rekreaci a sport. Napojení na silnici R6 mělo být realizováno prostřednictvím nové MÚK Kamenné Žehrovice. Zároveň měl být areál napojen připojen novými komunikacemi k uliční síti vlastní obce a v jeho rámci měly být vybudovány nové ulice. Počítalo se také s obnovou, přeložením a prodloužením dosavadní železniční vlečky. K rekultivovanému odvalu měla být přivedena také cyklostezka a na jeho vrchol měla vést nová výstupní trasa. (Změna č. 4 ÚP Tuchlovice – návrh zadání č. 2).

S plánovanou průmyslovou zónou souvisí také Návrh zadání změny č. 4 ÚPNSÚ obce Kamenné Žehrovice, který řešil pokračování areálu na území této obce. V něm se vymezují nové zastavitelné plochy pro průmyslovou výrobu, sklady a služby, čímž se měl tento urbanizovaný celek prostorově uzavřít. Zároveň je v návrhu vymezen prostor, tvar a dopravní řešení nové mimoúrovňové křižovatky R6 – Kamenné Žehrovice. Pro změny územních plánů v Tuchlovicích i v Kamenných Žehrovicích byla vypracovávána jednotná studie o posuzování vlivů na životní prostředí (SEA), jelikož se jednalo o prostorově a funkčně propojené návrhy (Změna č. 4 ÚPNSÚ obce Kamenné Žehrovice – návrh zadání).

O procesu povolování FVE vypovídají dvě sdělení krajského úřadu Středočeského kraje, kterým se jeho odbor životního prostředí a zemědělství vyjadřuje k záměru jejich výstavby. První z nich se týkalo, jak je zde výslovně uvedeno, „Průmyslové zóny Tuchlovice – fotovoltaické výrobní elektrické energie – 2.etapy“ (Sdělení č.j. 025784/2010/KÚSK, s. 1), a bylo vydáno 17. 2. 2010. Bylo reakcí na oznámení záměru firmy Průmyslová zóna a Technologický park

Tuchlovice s.r.o., které krajský úřad obdržel o dva dny dříve. Záměr je zde charakterizován jako instalace 11 560 fotovoltaických článků o výkonu 210 W a rozměrech 990 x 1 640 mm s celkovým instalovaným výkonem 2,4 MW. Jako součást projektu je uvedena i kabelová přípojka 22 kV, oplocení a ozelenění. Ze zemědělského půdního fondu mělo být vyjmuto 5 ha pozemků. Jedná se o dnešní FVE II, jejímuž investorovi, firmě AFPM a. s., bylo tímto oznámeno, že nepodléhá zjišťovacímu řízení dle zákona č. 100/2001 Sb. o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů. Projekt byl tímto usnadněn, jelikož se zkrátil o dobu zpracování studie SEA. Je možné, že investor rozdělil projekt na menší části záměrně, aby se mohl vyhnout případným komplikacím plynoucím z jeho velikosti. Druhé sdělení téhož rázu, totožného data vydání a od stejného úřadu se týká současné FVE III, tehdy zvané jako 3. etapa fotovoltaické výrobní elektrické energie. Projekt je tentokrát popisován jako instalace 17 650 fotovoltaických panelů s instalovaným výkonem 3,6 MW, který bude doprovázen zábořem zemědělského půdního fondu o velikosti 8,5 ha. Zjištění krajského úřadu dospělo ke stejným výsledkům jako v případě druhé etapy (Sdělení č.j. 025771/2010/KUSK). Dne 1. 6. 2010 vydal projektu stavební úřad ve Stochově ve spojeném stavebním a územním řízení rozhodnutí o umístění stavby a stavební povolení.

Dne 7. 11. 2013 podal nejvyšší státní zástupce JUDr. Pavel Zeman žalobu na ERÚ kvůli neoprávněnému udělení licence FVE III Tuchlovice, která byla vydána dne 20. 12. 2010 a právní moci nabyla o osm dní později (Rozsudek krajského soudu v Brně z 27. 3. 2015). Krajský soud v Brně za předsednictví JUDr. Davida Rouse v tomto případě rozhodl dne 27. 3. 2015 v neprospěch ERÚ a prohlásil licenci za neplatnou. Nebral přitom v úvahu, že ERÚ vydal ještě 17. 2. 2011 novou licenci, která vstoupila v platnost 8. 3. 2011 a jež mění předchozí rozhodnutí. Elektrárna byla od té doby provozována v režimu snížených výkupních cen roku 2011. Žalobce Zeman přesto jako součást žaloby uvedl i neplatnost této nově udělené licence. Dalším bodem obžaloby byly nesrovnalosti v podkladech pro udělení první licence, mezi jinými i neobjasnění na jakých pozemcích se FVE nachází nebo skutečnost, že i po provedení revize nebyla elektrárna hotová, ačkoliv revizní zpráva hovořila o opaku. Nejsilnějším argumentem žalobce však bylo to, že firmě FVE III Tuchlovice v čase obdržení licence chyběl odpovědný zástupce s náležitou kvalifikací podle zákona č. 458/2000 Sb. o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích (energetický zákon). Podle ustanovení tohoto zákona je pro elektrárnu s výkonem vyšším než 1 MW vyžadována jako odpovědný zástupce osoba s ukončeným vysokoškolským vzděláním technického směru a třemi roky praxe v oboru nebo osoba s úplným středním odborným vzděláním technického směru s maturitou a s šestiletou praxí v oboru. Technik, kterého si společnost najala pro tuto funkci, byl pouze vyučen v oboru elektro, měl výuční list v oboru silnoproud a praxi 13 let. K žádosti pak byl pouze přiložen doklad o tom, že technik vykonal dne 15. 12. 2010 zkoušku podle § 14 vyhlášky č. 50/1978 Sb. o odborné způsobilosti v elektrotechnice s tvrzením, že může být pověřen činností pracovníka s vyšší kvalifikací. To jasně odporovalo zákonu. Tuto část obžaloby uznal soud za důvodnou a na jejím základě vynesl rozsudek proti ERÚ. Kuriozitou případu bylo to, že ERÚ se vzdal jakékoliv formy obhajoby a ponechal posouzení důvodnosti žaloby zcela na úvaze soudu. Společnost FVE III Tuchlovice, která byla rozsudkem skutečně zasažena figurovala během soudního procesu pouze jako osoba zúčastněná na řízení. Výsledkem líčení tak bylo to, že ERÚ bude opětovně rozhodovat o udělení nové licence. Z rozsudku vyplývá, že důvodem žaloby nejvyšší prokuratury byl vážný

veřejný zájem. Je tedy zřejmé, že se jedná o součást boje proti tzv. solárním baronům, který se rozběhl od roku 2011, a po němž byla silná společenská poptávka. Z původně plánované masové akce však zůstalo jen několik exemplárních případů elektráren, které získávaly oprávnění dodávat elektřinu na poslední chvíli v prosinci 2010.

5.4 Rozhovory s respondenty v Kačici

V rámci výzkumu v obci Kačice bylo provedeno šest rozhovorů se zaměřením na tři hlavní kategorie aktérů působících při vzniku nové energetické krajiny. Se zástupcem skupiny investorů do obnovitelné energie byl proveden jeden rozhovor. Názory obecních samospráv zastupují dva rozhovory a s občany bydlicími v blízkosti FVE se uskutečnily tři rozhovory. Přehled o jednotlivých respondentech podává tabulka 1.

Tab. 1: Základní údaje o respondentech

kategorie	respondent	charakteristika
Investor FVE	Pan Marek	Zástupce Výrobní společnosti provozující FVE I Kačice, dceřiné firmy zdejší Zemědělské společnosti
Místní samospráva	Libor Němeček	Starosta obce Kačice od r. 2014, předtím od r. 2010 zastupitel obce v opozici
Místní samospráva	Vít Kolman	Starosta obce Kačice od r. 2006 do r. 2014, od r. 2014 zastupitel obce v opozici
Obyvatelé obce Kačice	Pan Jiří	Důchodce bydlicí v rodinném domě v blízkosti FVE I Kačice
Obyvatelé obce Kačice	Pan Karel	Důchodce bydlicí v rodinném domě v blízkosti FVE II Kačice
Obyvatelé obce Kačice	Paní Jana	Pracovnice v administrativě bydlicí v rodinném domě v blízkosti FVE I Kačice

V průběhu rozhovorů byly pokládány otázky společné všem respondentům, které vycházejí ze základních výzkumných otázek uvedených v úvodu práce. První z nich měla za cíl zjistit, zda podle názoru respondentů FVE v Kačici a elektrárny obecně narušují krajinu a prostředí v obci. Pan Marek uvedl, že ačkoliv si mnoho lidí myslí, „že panely v krajině, to je

hrůza“, tak jemu „vůbec nevádí technika v krajině“. Jako příklad svého naopak velmi kladného vztahu k novým zařízením v krajině doplnil, že se „rád koukne na větráky třeba v Dánsku nebo v Krušných horách“. Zdůraznil, že citlivě zasazená elektrárna krajinu nenarušuje. Jako příklad takové provozovny zmínil FVE v Bušanovicích u Volyně, z kraje odkud sám pochází. Investor stavby, podle pana Marka nadšenec do obnovitelných zdrojů, uvedl první část do provozu již v roce 2007 a druhou o rok později, takže se jednalo o jeden z prvních solárních projektů v Česku. Panely jsou zde upevněny na dřevěných stojanech, což se podle respondenta hodí do šumavské krajiny. Mezi stojany se pásala miniprasátka, ovce a husy. V době svého vzniku se na FVE jezdili turisté dívat jako na zvláštnost. Výhodu elektráren spatřuje pan Marek v tom, že jsou založeny na pozinkovaných vrutech a nemají žádné betonové základy. Pro pozemek, na němž stojí, to tedy nepředstavuje žádnou zátěž, protože „až se panely budou odstraňovat, tak přijede firma a vyjme to stejně rychle, jako to tam instalovala.“ Připomněl, že také v areálu jejich elektrárny chovají ovce, slepice, kachny a čtyřicet husí.

Jako vystudovaný přírodovědec se na krajinu dívá především jako na přírodní výtvar a hodnotí zásahy do ní spíše z ekologického hlediska. Živočichům podle něj výroba nevádí, protože „zvěř to oběhne, takže na migraci to nemá vliv, a ptáci tam létají, holubi tam sedí a kálí na to“. Z pohledu hydrologa vidí výhodu v tom, že pod panely je zapojený drn, který zabraňuje půdní erozi. Jako hypotetický problém zmínil splachování některých látek uvolněných z panelů do půdy, což však nepovažuje za pravděpodobné, protože „voda z dešťů ale teče po skle a po hliníku a s ničím jiným nepříjde do styku“. Zábory zemědělské půdy nevnímá jako problém: „elektrárny jednou zmizí, není to jako haly, které už tam zůstanou navždycky.“ Půda navíc podle něj díky existenci elektrárny „dostane šanci nabrat sílu a regenerovat“, protože jinak by se na ní pěstovala řepka, která ji naopak vyčerpává. Na závěr své odpovědi uvedl, že nedokáže „vymyslet, že by se tím zvířatům nebo nějaké rostlině mohlo uškodit“.

K vlastní provozovně konstatoval, že plocha, na níž stojí, byla původně určená pro pasení březích krav. Nejednalo se tedy o obhospodařovanou půdu. „Problém s tím nebyl, krávy se pak daly jenom o kus vedle“, popsal jednoduchost procesu změny využití tohoto prostoru. Za přednost současného stavu považuje to, že zeleně je tam více než předtím. „Dříve byla tráva ušlapaná a dnes je místo ní zapojená zeleň“, zhodnotil přínosy FVE pro areál. Vztah Zemědělské společnosti ke krajině charakterizoval slovy, že „jsme řádní hospodáři.“ Přitom akcentuje význam toho, že si zachovali živočišnou výrobu, protože tím vracejí do půdy živiny, což považuje za plus jejich areálu. Většina ostatních zemědělců přešla pouze na rostlinnou výrobu a „na to nemusí mít nic víc než stroje, (...) v areálu pak maj čisto a je to jednodušší“.

Bývalý starosta Vít Kolman, za jehož působení v čele obce byly FVE v Kačici postaveny, se k umístění elektráren v krajině staví velmi pozitivně. Uvedl, že „krajinu to (...) zpestří a ty lidi to na něco zaměří.“ Negativně hodnotil naopak satelitní městečka kolem metropole, ve srovnání s nimiž nevidí v elektrárnách žádný zásah do krajiny. Svá tvrzení podpírá argumentem, že „normální člověk, když si (...) udělá výřez ortofotomapy, (...) tak by to tam skoro ani nepostřehl.“ Nebyl by však ochotný tolerovat elektrárny úplně všude. Jako nešťastný příklad uvedl jihočeské městečko Volary, ke kterým má jisté vazby ještě z dob základní vojenské služby. Tam uprostřed zástavby, na místě, kde si pamatoval uhelné sklady, postavili rozsáhlý solární park, o němž soudí, že jeho umístění „je špatné“. Sám jako starosta by nedopustil stavbu FVE v centru

své obce, na jehož vzhledu si naopak dával velmi záležet, když v roce 2010 vyjednal masivní dotaci z ROP na rekonstrukci parku na návsi. „Určitě si myslím, že to nepatří na ty plochy do města, dovnitř“, okomentoval umístování FVE do intravilánů. K možnosti stavět FVE na nevhodných místech dodává, že v těchto případech záleží na kvalitě provedení územního plánu a zodpovědnosti stavebního úřadu, ale zároveň přiznává, že na rozhodování o umístění mohou mít značný vliv „peníze a lobby“.

O výrobnách v Kačici se pan Kolman vyjadřuje velmi vlídnými slovy. Svah, na kterém byly zbudovány, neměl podle něj „kromě toho, že se tam pásly krávy vůbec žádný využití“. Bytová zástavba se na něm budovat nedala a pěstování obilí by tam bylo možné jen stěží. Pozemek nebyl dle jeho názoru vhodný ani k zasazení stromů. Myslí si, že jsou to tedy maximálně využití plochy a z hlediska urbanistiky v nich nevidí žádný zásadní problém. Umístění provozoven je také velmi nenápadné, pouze jsou vidět z dálnice, a někteří lidé, kteří bydlí v jiných částech obce, „ani nevěděj, že tam je to postavený.“ Z hlediska dopadů FVE na vodní režim v krajině si, stejně jako pan Marek, cení toho, že voda má šanci se vstřebet do travního porostu pod panely a výrobná tak působí jako přirozená prevence povodní. Naopak by mu vadilo, kdyby byly prostory FVE uzavřené asfaltovou nebo betonovou plochou tak, „že by ta voda nikam nemohla jít a ústila by jenom do nějaký trubky“. To považuje za největší problém nových průmyslových a skladovacích zón, které se vyznačují těmito souvislými pro vodu neprostupnými plochami a tak mohou přispívat ke vzniku povodní.

Některé lidské zásahy do krajiny pan Kolman vítá. Připomněl třeba cyklostezku mezi FVE v Tuchlovicích a Turyňským rybníkem, u něhož by uvítal, kdyby se znovu stal cílem kladenských rekreatantů, tak jako tomu bylo před mnoha lety. Zmínil se také o čápech bílých v Kačici, kterým člověk pomáhá přežít. Vodní i větrné elektrárny pak považuje za čistě pozitivní jevy. Naopak se velmi kriticky vymezuje vůči průmyslovým zónám a velkým skladovacím a obchodním areálům na okrajích měst a kolem dálnic. Sám když byl starostou Kačice, řešil návrh společnosti Tesco, která chtěla na kraji obce v blízkosti silnice R6, na místě, kde byla v územním plánu zakreslená průmyslová zóna, postavit supermarket. Pan starosta to rázně odmítl, protože by to podle jeho názoru zlikvidovalo místní obchodníky a „celá vesnice by chcipla.“ Proto přesvědčil zastupitelstvo, aby odhlasovalo vynětí předmětných pozemků z územního plánu. Silný argument byl také fakt, že se na nich nachází neúrodnější půda na území obce. Areály tohoto typu svému okolí podle něj jen škodí, jelikož se kvůli nemožnosti přirozeného vsaku vody do půdy zvyšuje nebezpečí povodní. Navíc se domnívá, že firmy si tu „odbydlej ty daňový prázdniny, (...) vycucnou tady ten potencionál a půjdou zase někam jinam.“ Vyjadřuje také obavy z vysokých nákladů na likvidaci této nové zátěže. „Myslím, že zase přijde doba, kdy budeme dělat nějaký projekty na dotace, na odstranění těch hal a na revitalizaci toho území, tak jako máme brownfieldy a podobně.“

Nynější starosta Libor Němeček zaujímá k elektrárně ve své obci spíše neutrální postoj. Tvrdí, že to „není nic, co by tlouklo do očí nebo co by někomu vyloženě vadilo.“ Jako nejproblematictější jmenoval estetické hledisko, jelikož podle něj FVE obecně narušují krajinný ráz. Poznává, že také občanům Kačice, se kterými o tom hovořil, vadí jediné to, „že to v podstatě není nic hezkýho“. Zdejší provozovnu ale chválí za to, že „je docela dobře posazená, že ani tak nikde moc nevyčuhuje“. Viditelná je podle něj asi jen ze dvou míst, a to jen „když se na

to člověk zaměří“. Jinak si jí podle něj nikdo moc nevšimne. Přiznává, že při jízdě po dálnici jí postřehne, ale jen díky tomu, že „už to tady zná, tak ví, kam se má podívat, (...) a když se někdo podívá o pět vteřin pozdějš, tak už jí prostě neuvidí.“ Na otázku, jak hodnotí změnu zemědělského areálu, ve kterém se elektrárny nacházejí, odpověděl, že se nezměnil nijak. Budovy zůstaly zachovány a výstavbou elektrárny byly zužitkovány zatravněné plochy, které byly předtím nevyužité. „Maximálně to sekali na nějaký seno nebo se na nich pásly krávy a (...) nedalo se tam nikdy nic jiného udělat“. „Leželo to ladem“, obhajuje shodně s panem Kolmanem volbu investora. Pozemek je totiž v tak prudkém svahu, „že by to na nějakou výstavbu nebo něco to až úplně vhodné nebylo“. Dnešními technologiemi by sice bylo možné zde postavit např. rodinné domy, které by byly díky tomu, že pozemek je na jižním svahu „hezky posazený“, ale kvůli vysokým nákladům by se to nevyplatilo. Zintenzivnění využití zemědělského areálu, který byl podle něj předtím až z poloviny ponechán bez užitku, tedy vnímá jako přínos. Pan Němeček také reagoval na názory některých zastánců dalšího umístění FVE, kteří tvrdí, že by se klidně mohly dále stavět v opuštěných průmyslových areálech nebo kolem dálnic, kde už je prostředí narušené hustým provozem. Podle respondenta jsou sice elektrárny lepší, „než mít opuštěnej brownfield, kde jsou kopřivy, tráva a haldy betonu“. Za ještě příhodnější ale považuje areál „zorat a dát tam aspoň břízky a nějaký remízky, ať tady máme kousky té přírody“. K možnosti stavět FVE u dálnic se vyjádřil skepticky: „Proč mám jet po hnusu a ještě na hnus koukat?“ Raději uvítá, když budou na svazích zářezů a náspů vysázené stromy, aby řidiči jeli příjemným prostředím. Navíc oceňuje čistící schopnosti zeleně, která zachycuje škodliviny z motorových vozidel.

Pan Jiří, který bydlí v rodinném domě v blízkosti FVE I přiznal, že přítomnost elektrárny ho neruší: „Beru to na vědomí, ale nevadí mi to“. Mírně nepříznivě hodnotí pouze estetickou stránku výroby. Při srovnání s předchozím stavem poznamenal, že „pohled byl hezčí, když to tady nebylo“. Ale zdůrazňuje, že na krajinnou scenérii zdejší výroba velký dopad nemá: „Tady je to třeba ukrytý, vidět je to jen od Slovanky.“ Kladně kvituje, že provozovna nehučí a neruší satelitní příjem ani internet. Zpočátku z těchto potenciálních problémů měl sice obavy, ale to hlavně kvůli tomu, že o tom tehdy nikdo nic nevěděl. Každý mu tehdy říkal, že by FVE u svého domu nechtěl, což mělo vliv na jeho názor. Později se ovšem přesvědčil, že projekt do klidného bydlení žádným způsobem nezasahuje. Za výhodu považuje, že jeho zahrada je od elektrárny oddělena pásmem zahrádek a díky tomu na ni téměř nevidí. Při tom ale podotknul, že lidé bydlící u FVE II jsou na tom hůře, protože ji mají moc blízko a z oken na ni přímo vidí: „Ty baráky vzadu jsou až úplně na to. To by mně vadilo.“ K tomu dodal, že „blbý by bylo, kdybych na to musel furt koukat“. Za součást krajiny ale elektrárnu nepovažuje, naopak mezi ní a krajinou ostře rozlišuje. „Něco jiného je koukat do krajiny a něco jiného je dívat se na to.“

Pan Karel patří právě k sousedům FVE II, kterým stojí provozovna přímo přes ulici, a o nichž se zmínil pan Jiří. Tato skutečnost je znát i z jeho výpovědi, podle níž elektrárna do obce nezapadá. „Radši bych byl, kdyby se tu pásly jalovice a rostly žampióny“, tvrdí s odkazem na předchozí využití ploch. Se vznikem elektrárny se nikdy nesmířil, protože mu hyzdí pohled z oken. Při výstavbě ho navíc rozčílilo, že keře, které rostly okolo pastvin, byly všechny otráveny a lípu, jež stála před domem, musel sám porazit. Paní Jana bydlí na vyvýšeném místě nad FVE I o několik desítek metrů výše než pan Karel, odkud je celá provozovna jasně vidět. Tvrdí, že s existencí výroby už se smířila a nevnímá ji. Podle ní ale elektrárny narušují krajinu a největším

problémem je, že jich je příliš mnoho a zabírají přehnaně velké plochy. Vadí jí také, že při velkých dodávkách do sítě vydává elektrárna zvuky: „Já to slyším, když je hodně sluníčka a velká výroba, tak to hlučí.“ Dále uvedla, že se sem přistěhovala z města někdy v roce 2007 a očekávala klidné a nenarušené prostředí venkova. Jenomže po roce a půl jí přímo vedle zahrady „postavili tuhle hrůzu“.

Doplňující dotaz k první otázce cílil na to, zdali u respondentů hraje roli velikost elektráren. Při tom bylo poukázáno na elektrárnu Vepřek u Mělníku, která je plošně největším solárním parkem v Česku s plochou 82,5 ha. Pan Marek odpověděl, že taková velikost je přehnaná, ale myslí si, že ani takto rozsáhlá elektrárna nemá podstatnější vliv na přírodní procesy v krajině. Pan Kolman v této souvislosti obhajoval postup vlastníků půdy, kteří své pozemky poskytli pro takovou stavbu. „Co ten zemědělec má dělat? Zase musí taky ekonomicky přežít, takže na to musím koukat i z té druhé strany mince“, řekl a poukázal na věčnou nejistotu v zemědělství, kdy se může stát, že „obilí nikdo nevykoupí, dostane za to prostě pár kaček“. V tomto případě se mu jeví jako pochopitelné, když někdo radši na svou půdu umístil panely. Podle pana Němečka nemají takovéto „monstrózní fotovoltaiky“ v České republice místo. Mezi lokalitami vhodnými pro jejich umístění jmenuje neobydlené a opuštěné oblasti, jako např. pláně v USA, „kde můžou udělat třicet na třicet kilometrů a ještě tři sta kilometrů k nim je, než k nim přijede první návštěvník“, konstatoval a připomněl, že „když tady ujedete deset kilometrů, tak potkáte dvě vesnice“. Do naší země tyto velkovýrobní dle jeho mínění vůbec nepatří, protože „jsme na tohle malí a na to ty prostory nemáme“. Pan Jiří si myslí, že je škoda orné půdy, na kterých tyto FVE stojí. „Takhle velikánský by se mi to taky nelíbilo, to musí silně narušit to okolí a krajinu,“ uvádí na adresu elektrárny Vepřek. Pan Karel si myslí, že nehezké jsou všechny FVE nezávisle na rozsahu. Paní Jana nedokázala posoudit vliv velikosti elektrárny a poukazujíc na sousední provozovnu přidává, že „i tady ta je na mě moc velká.“

Další otázka směřovala k vlivu elektrárny na život v obci. Cílem bylo zjistit jaké přínosy a jaká rizika plynou z existence elektrárny na kraji obce. Pan Marek k tomu řekl, že „dopad to má pouze vizuální, jiný dopad to nemá.“ Za dobrý nápad považuje vysazení pásu okrasných dřevin okolo elektrárny, který jí pohledově odstiňuje. Z vlastní iniciativy, hlavně kvůli prašnosti v areálu, která snižovala výkonnost panelů, to u FVE v Kačici také zrealizovali „Zemědělská výroba to tu podle mě ovlivňuje mnohem víc,“ pokračuje jmenováním nepříznivých účinků zemědělského hospodaření na obytné zóny, které těsně sousedí s areálem Zemědělské společnosti. „Obci projíždí těžká zemědělská technika, ze který se praší.“ Naproti tomu z FVE se nešíří prach a nevyvolává žádný dopravní ruch. Ani vizuální vliv FVE na charakter obce nepředstavuje podle něj negativum. Jediné důsledky přítomnosti jednolitě tmavé plochy mohou podle něj být pouze změny mikroklimatu. „Může způsobit lokální zvýšení teploty.“ Důkaz bezproblémovosti výrobní spatřuje v tom, že ovcím a dalším zvířatům pobyt v areálu vyhovuje, jelikož zde narostou spousty vegetace. Naopak výroba solární elektřiny dle jeho mínění nepřímo přispívá k jistotě pracovních míst v obci, jelikož pro Zemědělskou společnost znamená stabilizaci příjmů. Elektrárna má svou vlastní firmu, „protože kvůli financování jí nebylo možný postavit pod hlavičkou“ Zemědělské společnosti. Firma má sídlo v zemědělském areálu, a proto v katastru obce odvádí část z daní, což je přínos pro obecní rozpočet. Jinak trvá na tom, že elektrárna své sousedy nijak neruší. O vztahu Zemědělské společnosti, jako investora projektu, k obci pan Marek

řekl, že zaměstnávají asi čtyřicet místních lidí a cítí za ně zodpovědnost, protože „pro malou obec je to hodně.“ Se samosprávou vycházeli vždy dobře a díky tomu má k nim obec vstřícnější vztah i v záležitosti FVE a dalších plánů.

Podle pana Kolmana nemá výstavba a provoz elektrárny na chod obce žádný negativní vliv. Stojí si za tím, že výrobní obci neškodí, ale odmítá také, že by byla pouze neutrální. Pozitivně vyzdvihuje, že lidé se v obci zastavují a zajímají se, „kde je ta fotovoltaika“, a že lidé ze Zemědělské společnosti „nemají problém jim to ukázat“. Sdělil také, že se v Kačici hledali inspiraci také zájemci o malé domácí elektrárny. „Tak jako se rozjel program na ty střechy, že budou podporovat tyhle ty drobný občany a investory, že si to třeba dělá někdo na barák, takže ty lidi, (...) i třeba na kole se tam zajedou podívat.“ Za dobu jeho působení v čele obce se podle jeho svědectví mnohokrát stalo, že „lidi volali, že to chtějí vidět a tohle, tak říkám: jo, zavolejte“ do Zemědělské společnosti, „oni vám to tam rádi ukážou. Takže tam chodily i exkurze ze začátku.“ Kromě toho, že zde byli chováni pštrosi, byl zemědělský areál atraktivní právě přítomností moderní provozovny. Vyjádřil potěšení nad tím, že se obec díky elektrárně „dostane do nějakého podvědomí“, a že se výrobní stane detekčním místem pro kolemjedoucí motoristy. Kačici si tak lidé budou pamatovat podle toho, že „tam je ta fotovoltaika na dálnici, vidíš to tam takhle v horizontu“. Celkově hodnotí FVE tak, „že to tu obec vyšvihlo nahoru.“ Zároveň přiznal, že pro obec to má i jistý finanční přínos, jelikož z rozpočtového určení daní je významně financován její chod. Sídlo Zemědělské společnosti, jako silného podnikatele, přináší do obecní kasy stovky tisíc korun ročně. Zároveň ale podotknul, že o tom příliš mnoho občanů neví, protože se o to nezajímají. Na otázku: „Co z toho máme my?“ jim pak odpovídá „máme z toho my, že třeba za první pololetí jsme třeba dostali tři sta padesát tisíc z finančního úřadu a to minimálně tři sta tisíc“ je ze Zemědělské společnosti. Z těchto přerozdělených prostředků pak může obec platit nové veřejné osvětlení, komunikace, chodníky apod.

V souvislosti s negativním vlivem FVE na život obce zmínil starosta Němeček pouze její nepříznivou estetickou stránku. Mezi klady, stejně jako předchozí dva tázaní, jmenoval ekonomickou výhodnost projektu pro Zemědělskou společnost. Ta se následně stává i finančním přínosem pro obec, protože jí připadne část z daní, které společnost státu odevzdává, a to díky tomu, že sídlo firmy, která elektrárnu oficiálně provozuje, je na území obce. Postoj obce tedy shrnul pragmaticky: „Něco nám z toho padne taky, takže já si myslím, že s tím nikdo problém nemá.“

Pan Jiří je přesvědčen, že pro občany Kačice, ani pro život v obci existence elektrárny nemá žádný přínos: „Já v tom pro sebe žádnou výhodu nevidím, já jsem ani nečekal, že bychom měli nějaké výhody.“ Kladně provozovnu hodnotí pouze ve srovnání s předchozími výrobními aktivitami Zemědělské společnosti. „Měli tam sušičku sena, která hučela a byla slyšet daleko“, popisuje dřívější konfliktní stránku soužití se zemědělským areálem. Naproti tomu teď „tam nic“ včetně elektrárny „nehučí, nic z toho nejde ani v noci“. „Horší bylo, když měli kravín plně obsazený, teď toho tam máj málo,“ podotýká s odkazem na nepříjemný zápach, který se z areálu šířil. Tyto názory okomentoval pan Němeček s tím, „že to bych do toho vůbec nemontoval“. Uznal, že sušička „dělala randál, byl z toho prach a to se nelíbilo nikomu“. Zároveň si ale myslí, „že to dřív k vesnici patřilo prostě“ Tvrdí, že „to zase musí s tím člověk počítat, když bydlí na

vesnici, že tam smrděj krávy.“ Proto nepovažuje za přínos, že díky FVE zmizel zápach z pasoucích se krav.

Pan Karel v elektrárně vidí výhodu jen pro investory. Pro sebe v ní spatřuje jenom nevýhody. Domnívá se, že došlo k omezení vlastnických práv. „Když by se tu chtělo stavět, tak nám ani nikdo nedovolí.“ V novinách se totiž dočetl o ochranném dvacetimetrovém pásmu, které má být vytyčeno kolem výroby, a v němž jsou regulovány některé aktivity. „Myslíte, že tady to je?“ dodal rozčileně. Podle jeho názoru nebude jeho rodině umožněno provádět ani stavební úpravy vlastního domu. Komentuje to slovy: „Když tady jsem v tom ochranném pásmu, tak se tady nesmí nic postavit ani přestavět“. Dále dal najevo svoje obavy ze snížení ceny nemovitosti, jejímž důsledkem může být, že „snad ani neprodáme barák.“ V přítomnosti zemědělského areálu naopak neviděl nic konfliktního. K sušičce kritizované panem Jiřím poznamenal, že „granulovačka dělala randál a byl to smrad.“ Zápach byl obzvláště silný, když se sušila vojtěška a slepičí trus. Jeho intenzita záležela také na směru větru. Jedním dechem ale pan Karel dodává, že „my vesničani jsme na to zvyklí“. Naopak kritizuje, že stavy dobytka a drůbeže se výrazně snížily. Mnohem více ho trápí zápach z fekálií, který se často šíří z uličních kanalizačních vpustí. Domnívá se, že za ním stojí přetlaková kanalizace v nedalekých Čelechovicích, která je napojena na čističku v Kačici, jež se nachází asi 200 m od jeho domu. Potíže nezmírňuje ani, že se „to snaží čistit nějakou chemikálií.“ Na dotaz, zdali je podle něj horší sousedství elektrárny nebo nepříjemný zápach z kanalizace odpověděl: „Ani jedno nestojí za nic.“ Paní Jana si také myslí, že na život v obci FVE žádný dopad nemá. Podle jejího názoru má ale elektrárna vliv na místní chod klimatu. Je přesvědčená, že před jejím vybudováním zde byl méně častý výskyt dešťů s bouřkami.

Následující části rozhovorů byly věnovány procesu schvalování a výstavby elektrárny v Kačici. Pan Marek vypověděl, že první záměr začala Zemědělská společnost řešit již v roce 2007. Zdůraznil přitom, že tehdy „se ještě nevědělo, že přijde ten boom.“ První dva roky probíhaly pouze přípravy, kdy se čekalo na schválení změny územního plánu, což bylo nutným předpokladem pro stavební povolení. V průběhu roku 2009 se pak na projektu již intenzivně pracovalo. Nejdříve proběhl geologický průzkum s vrtnou soupravou, který měl zjistit, jaký typ ukotvení má být pro panely použit. Vlastní výstavba začala vytyčením a zaděláním kotev, na kterých pak probíhala konstrukce držáků. Po celou dobu výstavby pak probíhaly elektrikářské práce. Do areálu následně dorazily přepravní kontejnery CHINA SHIPPING s čínskými panely Phono Solar, které byly na konstrukce nainstalovány. „Poté byly panely vzájemně propojeny a připojeny k měničům proudu, který je pak podzemními kabely odváděn do trafostanice pro úpravu napětí na požadovanou hladinu.“ Nakonec byla elektrárna připojena k síti. Na otázku, zdali bralí při umístění elektrárny v úvahu také délku a množství slunečního svitu odpověděl záporně. „Měli jsme jen jeden vhodný pozemek. Nejsme investiční skupina, která může koupit elektrárnu kdekoliv.“ Zdůraznil, že pro tyto typy podnikatelů byly kvůli energetické výtečnosti nejžádanější oblasti s vysokými hodnotami slunečního ozáření. „Takové skupiny právníků se pak zaměřovaly třeba na jižní Moravu. Ale to jsou lidi, kteří možná svojí elektrárnu ani neviděli. Pouze jí vlastní a inkasují peníze.“

K otázce na protesty v obci řekl, že „jsme se nesetkali s viditelnou negativní reakcí řečenou do očí.“ Připustil, že někteří lidé jsou proti, ale ostatním to podle něho nevadí. Domnívá

se ale, že nepopulárními se elektrárny staly hlavně kvůli vysokým výkupním cenám a poplatku za obnovitelné zdroje. „Kdyby se ale nerozvinula ta negativní kampaň proti solárníkům, tak by jim to asi tak nevadilo.“

Proces přípravy FVE popsal pan Kolman od samého prvopočátku. Vyprávěl, že jeho předchůdci ve vedení obce v době, kdy on sám byl pouze zastupitel, nebyli OZE příliš nakloněni. Takže se dle jeho slov „čekalo na volby 2006, který dopadly v můj prospěch.“ Jeho sdružení se podařilo zaujmout občany koncepčním řešením, jehož součástí byla i fotovoltaika. Asi po čtrnácti dnech od zvolení starostou za ním přišli zástupci Zemědělské společnosti se záměrem na výstavbu FVE, přičemž jemu samotnému se „to hrozně líbilo, protože tenkrát v republice se to teprve rozjíždělo na papírech.“ Kačický projekt považuje za jeden z nejranějších v republice, který byl „minimálně v top deseti elektrárnách v té době, (...) možná prvních pět.“ Proto mu „dávali zelenou“ a snažili se mu co nejvíce vycházet vstříc. Při projednávání záměru ovšem „narazili na problém starýho územního plánu“. V té době se obec rozhodla začít pracovat na novém plánu, jehož projednávání ale trvá až několik let a investoři potřebovali mít elektrárnu „třeba do půl roku zrealizovanou“. Proto se po poradě s lidmi ze stavebního úřadu ve Stochově rozhodli provést pouze změnu dosavadního územního plánu, kde se „zamalovali ty fotovoltaiky.“ Jednalo se o poměrně nákladný proces, a proto se s investorem dohodli, že „veškeré náklady budou účtovaný obci, ale obec je bude přefakturovat“ Zemědělské společnosti. Pro obec to tedy neznamenovalo žádnou finanční zátěž. Pan Kolman si chválí, že spolupráce fungovala skvěle, protože jakmile „přišla faktura třeba na sto padesát tisíc, obec jí proplatila, ale okamžitě jí podle nějaký dohody nebo smlouvy přefakturovala“ Zemědělské společnosti, která „jí vzápětí do týdne proplatila.“ Zastupitelstvem prošla změna bez problémů, přestože se „samozřejmě našli nějaký negativisti.“ Celý proces trval několik měsíců a během něho nedošlo k žádným zásadním zádrhelům, „kromě toho, že se tam čekalo na nějaký vyjadřovačky správců sítí, dotčených orgánů.“ Domnívá se také, že k změně byla také připojena studie o vlivu na životní prostředí EIA nebo SEA. Obec byla podle něj zpětně atakována kvůli tomu, „že jsme si za to nic neřekli.“ Kritici poukazovali na to, že za všechny „povolovačky od obce“ mělo vedení požadovat třeba zaplacení tří set metrů nového chodníku. Starosta ale pro projekt projevoval čisté nadšení a nechtěl na něm finančně nijak profitovat. Investor paralelně připravoval projekt k výstavbě, najal si stavební firmu, nechal si zadat do výroby nosníky podle typu, který byl pro území schválen, a objednal si panely. Samotná doba realizace provozoven trvala asi dva nebo dva a půl měsíce.

Dále si pan Kolman povzdechl, že později „jsme za to byli odsuzovaný“, kvůli tomu, jak se celá věc s fotovoltaikou následně vyvíjela. Připomíná ale, že s tím, jak „se to pak takhle zkazilo“, když „různý finanční skupiny toho zneužili ve svůj prospěch“, nemohl nic udělat. Byla to hlavně záležitost legislativy a politiků, kteří si to měli lépe „ošéfovat“. K přijetí projektu místními občany řekl, že v té době „lidi trošku prskali“, protože se objevily „negativní impulsy v těch médiích, že to ruší signál. (...) Prostě tyhlety nesmysly, absolutní blbost.“ Po dokončení pak proběhla půlroční vlna zjitřenějších nálad a poté se vše vrátilo z „tý sinusoidy do konstantního normálu.“ Jediné formy odporu, se kterými se setkali, bylo „prskání a šeptanda“ v hospodě a na fotbalovém hřišti. To, že „starousedlíci nesou špatně všechno“ ale považuje za přirozené. Protestní akce podle jeho paměti neproběhly žádné, kromě „výkřiků z pléna“ na dvou až třech zasedáních zastupitelstva. Námitky, které vznášeli někteří jednotlivci, ale pan Kolman označuje za

irelevantní. Takového kritika pak lidé ze zastupitelstva „utloukli argumentama, protože to, co on vyprávěl, byl nesmysl a blábol, co si někde přečetl na internetu.“ Na obavy ohledně dvacetimetrového ochranného pásma respondent odpovídá, že „se to těm lidem musí vysvětlit“, protože se domnívá, že s prodejem nemovitostí v blízkosti elektrárny nejsou problémy a dokládá to tím, že pod železniční tratí nově postavený rodinný dům „bude prodaný úplně v pohodě, protože je to moc hezký místo.“ Kritikou pan Kolman nešetří směrem k občanům, kteří nejdou „na zastupitelstvo na schůzi, kde by se to všechno dozvěděli“ a místo toho naslouchají spekulacím v hospodě. On jako starosta by na dotazy některých nespokojenců z řad starších spoluobčanů rád odpověděl. „Pojďte si sednout, dědo, já vám to vysvětlím, a kdybych to tomu pánovi vysvětlil, (...) tak by řekl: jo tak to je v pohodě.“ Podle jeho názoru je přijetí elektrárny místními občany důležitá postupná generační výměna. „Nová generace už to ani nebude řešit, protože to bude brát jako součást toho svého života,“ řekl k tomu a poukázal na postupný vývoj mobilních telefonů, které byly kdysi také neznámým nebo výjimečným. „Prvňáček má mobil, neumí číst a psát, ale už jede úplně. Tak to prostě je. Má to přirozený vývoj, a když ten kluk ten mobil nebude mít, tak bude vyřízený v té třídě.“ Lokální konflikty ve své obci tedy považuje za střet generací starousedlíků a těch, kteří „smýšlí dopředu.“

O procesu výstavby a schvalování pan Němeček soudí, že „to proběhlo v pohodě.“ Dosvědčuje, že když projekt procházel veřejnou vyhláškou, tak nikdo nebyl proti, jinak, „že by se to muselo řešit.“ Podle něj byli všichni majitelé pozemků, sousedé, obesláni, takže všechny náležitosti projekt splnil. Dále ocenil, že lidé ze Zemědělské společnosti „byli hodně brzo,“ a tedy se neřadí do jedné linie s investory, kteří chtěli na poslední chvíli na vysokých výkupních cenách ještě vydělat. Osobně s umístěním neměl problémy, ačkoliv připouští, že to může být proto, že to „až tak tenkrát nesledoval.“ Zároveň ale dodává, že s umístěním by „neměl problém ani teď.“ Vádí mu ovšem, že elektrárny přináší zisk jen malému procentu obyvatel, kdežto ostatním „to bere“, jelikož každý odběratel elektrické energie musí zaplatit ekologickou daň. „Jestliže chceme elektriku vyrábět ekologicky, tak podle mě měla být teda levnější sama o sobě než ta, co se vyrábí dejme tomu uhlím nebo plynem a nemělo by se na ní doplácet, protože pak nemá vejšku.“ Jako nevyřešenou otázku také zmiňuje budoucí recyklaci panelů, protože „nikdo neví, kdo a za co se to zlikviduje.“

Pan Jiří popsal, že při procesu schvalování přišel všem obyvatelům jeho ulice doporučený dopis s dodejkou od stavebního úřadu ze Stochova. Do zasedací místnosti v administrativní budově Zemědělské společnosti pak byla svolána schůze, kde se řešil projekt FVE I, II i III, protože se stavěly najednou. Dva zástupci investora a stavební firmy tam přinesli na ukázkou fotovoltaický panel a demonstrovali, jak bude výroba vypadat. Setkání se zúčastnil i vedoucí stavebního úřadu ve Stochově, kterého se pan Jiří zeptal: „Co životní prostředí? Jak to máj udělaný, nevádí to?“, načež se mu dostalo odpovědi, že všechny nezbytnosti mají vyřízené a že „z životního prostředí je to povolený.“ Také mu tehdy bylo připomenuto, že se jedná o průmyslovou zónu, na které musel očekávat, že tam něco vyrostě. Pan Jiří se tehdy ptal na důsledek toho, že se zde FVE postaví. Znepokojovalo ho hlavně nebezpečí rušení signálu televize a internetu. Ovšem přednášející jeho obavy vyvrátili. Posteskl si ale, že „z naší ulice jsme tam byli dva“. Ostatní lidé schůzi ignorovali a pak se ho jen na všechno vypytavali.

Pan Karel sdělil, že „fabrika, co má Plas koupila ten pozemek“, na jehož části si postavila výrobní stínících systémů, a druhá část zůstala volná. Tu pak nabízeli ke koupi obci na stavební parcely. Obec ale podle pana Karla chtěla, „aby si to prodali voni sami.“ Nakonec se tam měl stavět sklad železa, ale kvůli možnému poškození vodovodního potrubí pod ulicí, po které by přejížděly nákladní vozy s těžkým železem, nebyl povolen do doby, než bude v obci postaven obchvat, na který by tuto dopravu mohli svést. „Nakonec tady vyšvihli tohle“, říká s nelibostí o FVE II a III. Na druhou stranu přiznává, že „dali vědět, že to tu budou dělat“. Vzpomíná si, že se konalo i nějaké sezení, na které byli pozváni všichni obyvatelé ulice. „Ale já tam nebyl“, dodává s tím, že dnes už jsou lidé tak otráveni, že na takové akce nikdo nejde. Vyslovuje domněnku, že „stejně je to dneska všechno podplacený.“ Podle něj si podnikatelé dokážou penězi zajistit úspěch svých plánů stejně snadno, jako se řemeslníci svou nepoctivostí dopouštějí uniků daní. „Najednou se tady začalo něco dít“, komentuje dále počínající výstavbu FVE. „Stavělo se tady o sto péro a za chvíli to bylo hotový. Tady bylo lidí“, říká k rychlosti průběhu prací, které skončily již po třech měsících. O fotovoltaických panelech konstatoval, že „Čiňani to sem prali za pár šupů.“ Ke struktuře vlastnictví elektrárny poznamenal, že „je to Plasů a nějakých jeho kamarádů, co koupili ten pozemek.“ Při otázce na postup výstavby FVE paní Jana uznala, že „bezpečnostní zóny tady dodrželi“, takže s ochranným pásmem potíže nemají. O protestních akcích řekla, že „tady se nic proti tomu nedělalo.“ Připomíná také, že v té době se do Kačice relativně čerstvě přistěhovala, a proto „se nezajímala o dění tady, a co se tu bude stavět.“

S některými respondenty bylo také probíráno téma historie zemědělského areálu, která podle nich může mít dopad až do dnešních dnů. Zemědělská společnost vznikla jako JZD v padesátých letech. Podle pana Jiřího i podle pana Marka bylo družstvo za socialismu velice úspěšné a ostatním bylo dáváno za vzor. Podle pana Kolmana to bylo jedno z nejlepších družstev své doby, mělo i lepší stroje, provádělo experimenty se šlechtěním pšenice a bylo místním největším zaměstnavatelem, pod něhož spadala mlékárna i zahradnictví. „JZD dřív mělo našlápnuto před těma ostatníma“, shrnuje úspěchy organizace. Do Kačice zajížděly z Prahy ruské delegace a v čele jedné z nich byl v roce 1964 i N. S. Chruščov. Součástí spolupráce se Sověty bylo vybudování kravína, který ale pan Marek charakterizoval jako „zbytečnou stavbu“, protože je dimenzován pro podmínky na Sibiři. V roce 1994 založilo pět jeho zaměstnanců dnešní Zemědělskou společnost, která má nyní tři střediska a je jedním ze tří největších zemědělských podniků okresu Kladno. Pan Kolman se pak domnívá, že úspěšná minulost společnosti se promítla do jejích dnešních progresivních aktivit v energetice, jelikož „jedou v nějaký tradici, která z něčeho vycházela.“

Následující části rozhovorů byly věnovány motivacím jednotlivých aktérů k výstavbě nebo povolování FVE. Pan Marek sdělil, že Zemědělská společnost chtěla s její pomocí především „zastabilizovat své příjmy.“ Přitom zdůrazňuje nejistoty, se kterými je zemědělec každoročně konfrontován, např. nebezpečí neúrody, kolísání cen mléka a másla, apod. Dlouhodobě stabilní příjem z výkupních cen měl tedy potenciál pokrýt možné ztráty ze zemědělské výroby. Také vzpomíná, že „tehdy bylo budování fotovoltaiky velmi populární“, protože byla považována za něco velmi pokrokového. „Každý vás plácal po ramenou.“ Motivace k výrobě čisté energie tedy při rozhodování hrála jistou roli také.

Při zamýšlení nad motivací podnikatelů k výstavbě elektrárny rozdělil Vít Kolman investory do dvou skupin. První z nich označil jako „lobbisty, který maj hodně peněz.“ Druhou skupinu představují podle něho „srdači, který mají zájem na tom opravdu pro tu (...) Zeměkouli něco udělat.“ Tyto dva tábory jsou ale od sebe neoddelitelné, protože „ten byznys k tomu prostě patří.“ Na prvopočátku éry solární energetiky, v letech 2005 a 2006 pak podle něho převažovali ti s dobrými úmysly. K motivaci obce povolit na svém území FVE řekl, že největší roli hrálo nadšení pro věc a touha „být u něčeho první,“ protože pak „každý řekne: Jo v Kačici, takovej Bodlák, a už tam mají fotovoltaiku.“ Navíc připomíná, že spolupráce se Zemědělskou společností byla vždy dobrá, takže neviděl důvod jim nevyjít vstříc.

Podobnou rozlišovací metodu zvolil starosta Němeček, který hovoří o podnikatelích, kteří s projekty začali brzo jako o těch, kteří podle něj měli nějaké ekologické povědomí a zodpovědnost. O těch, kteří stavěli až po „tisíci procentním nárůstu“, který nastal v posledních dvou letech, soudí, že mysleli již pouze na zisk. Tito lidé cíleně sháněli pozemky na fotovoltaiku, pokud možno v blízkosti trafostanice. Věděli, že úvěr získají, a že z výdělků ho budou schopni splácet. Za deset let po umožnění půjčky jim pak „bude zbývat kvantum.“ K opozdilecům, kteří dokončovali FVE na poslední chvíli řekl, že to byly „rychlakvašky“, kterým „šlo jenom o prachy,“ protože pak byly ve výkupních cenách velké rozdíly.

Lidé bydlící okolo FVE se shodují, že motivací investorů jsou peníze. Paní Jana k tomu řekla: „Jde čistě o ekonomický zisk. Pro všechny je to jen byznys.“ Právě finance považuje za největší problém elektráren, protože kvůli tomu mají občané vysoké poplatky za elektřinu. Chybou je, že elektrárny produkují energii do sítě a ne pro vlastní spotřebu provozovatelů. „Kdyby to chtěli jen pro sebe, tak toho nebudou mít tolik,“ dodává na adresu solárních parků.

Kačice má k obnovitelným zdrojům energie užší vztah než by se mohlo na první pohled zdát. Zemědělská společnost ve zdejších areálech dlouhodobě plánovala vznik bioplynové stanice a v roce 2008 se zde vážně uvažovalo o výstavbě větrného parku v blízkosti obce. Právě na větrné elektrárny byla proto zaměřena další skupina otázek. K tomu měl mnoho co říct pan bývalý starosta Kolman, který tento projekt v Kačici prosazoval. Mělo se jednat o osm stožárů, které měly stát na sever od obce, podle něho na nekonfliktním místě. Kolem se měla zbudovat cyklostezka a přímo na jedné z elektráren si přál mít vyhlídkovou plošinu, takže by to dle jeho názoru „slušně zatraktivnilo“ zdejší krajinu. Dva roky, 2003 až 2005, se na padesátimetrovém stožáru prováděla zkušební měření rychlosti větru a „ty hodnoty nesměly klesnout pod šest metrů za sekundu, což se naměřilo.“ Přestože je dnes projekt uložen „v šuplíku“, tak pan Kolman stále věří, že se investor stoprocentně najde a on se ještě dožije jeho realizace. Jenže podle respondenta to „ty starousedlíci nevydejchali (...) a nechtěli si to nechat vysvětlit.“ V živé paměti mu utkvěla schůze, kde se výstavba řešila a kde „bylo asi sto padesát lidí, který bouchali do stolu.“ Poté se rozběhla cílená kampaň s „obrovskou podpisovou akcí“, kterou místní razantně odmítli elektrárny. Přestože to obec původně podporovala, tak nakonec musela „poslechnout hlas lidu“ a opustit od záměru. Protože „proti lidem jsme nechtěli jít.“ Kritickým hlasem ovšem dodal, že „největší stěžovatelé byli ty, který od toho byli nejdál.“ Za příčinu debaklu považuje nezkušenost investora, který sice měl „nadšení a peníze, (...) měl to naštudovaný“, ale nikde to předtím nezrealizoval. To způsobilo, že to neměl místním lidem kde ukázat. Pan Kolman vyjádřil přesvědčení, že kdyby býval investor zorganizoval demonstrační akci u vlastního zrealizovaného

projektu, tak „by se k tomu lidi postavili jinak.“ Jako příklad dobrého přijetí uvádí nedaleké Pchery, kde jsou postaveny dvě elektrárny a „nikomu nevadí.“ Navíc má tamější obec z toho „určitě pěkný peníze.“

Pan Němeček připomněl, že tehdy z třinácti set obyvatel, devíti set bez dětí a mladistvých, petici proti větrným elektrárnám podepsalo šest set padesát lidí, o čemž soudí, že „je velký procento.“ Sám petici nepodepsal, protože v tu dobu pracoval mimo Kačici, ale zdůraznil, že „zbytek celý naší rodiny to podepsal.“ Tvrdí, že proti projektu, kdyby se snahy o jeho prosazení oživily, by byl i dnes, a to hlavně kvůli tomu, že „opravdu to mělo bejt 150 metrů od baráků.“ Kdyby ale byly od vesnice dále, třeba dva kilometry, a byly by vidět „jen večer, jak se točí a nikoho by nerušily,“ tak by mu nevadily. Myslí si ale, že to není proveditelné, protože jejich provoz musí rušit zvěř, netopýry a podobné živočichy. Proti větrným elektrárnám se vytvořil spolek, který vedl jeden místní důchodce. Sám pan Jiří sice nechodil, ale ostatní senioři obcházel vesnici a sbírali podpisy. Petici samozřejmě také podepsal, protože větrné elektrárny podle něj silně narušují vzhled krajiny a „není to zdaleka tak tichý.“ Má s nimi sám vlastní zkušenost a podle něj, „když větrníky stály a pak se to roztáčelo, tak to byl strašnej zvuk.“ Projekt byl podle jeho názoru umístěn příliš blízko vesnice. Dále se domnívá, že větrné elektrárny měli v plánu postavit stejní lidé z Prahy, kteří nakonec vlastní FVE II a III. Pan Karel se postavil proti větrným elektrárnám také a petici podepsal. Nelíbí se mu, že „z nich padaj ledy na auta, když je to u silnice.“ Nevybíravými slovy také hodnotí jejich nesoulad s krajinou: „Hrůza to je, do krajiny to nezapadne, vím, jak je to u Pcher.“ Paní Jana zastává obdobný názor, jako starosta Němeček. Petici proti „větrníkům“ podepsala tenkrát také, ale říká, že „kdyby to nebylo blízko, tak bych proti tomu nebyla.“

Kromě větrných elektráren se v obci vážně uvažovalo o stavbě bioplynové stanice. Pan Marek k tomu uvádí, že po dokončení FVE I plánovala Zemědělská společnost postavit menší „bioplynku“ asi o výkonu 300 kW pro vlastní potřebu ve svém areálu. Chtěli zužitkovat „odpad z živočišné výroby a pak zbytek kukuřice.“ Výhodou projektu by bylo, že by se z areálu nemusel vyvážet dvakrát denně hnůj a ani pro hnojení polí by to nepředstavovalo problém, protože produkty z ní se dají následně vyvézt na pole nebo jinak druhotně využít. Také bylo u stanic podporováno využití tepla, které vzniká při vyvíjení bioplynu. Plán ale zkrachoval na tom, že stanici ČEZ „nepustil do sítě,“ protože rezervace pro výkon v oblasti Kačice už byla překročena. Jako velký příznivec OZE drží pan Kolman palce bioplynové stanici i do budoucna. Podle jeho mínění „přijde určitě doba, kdy bude bioplynka v obcích do dvou tisíc lidí“ a na to budou lidé ze Zemědělské společnosti připravení. Nový územní plán „maj vykrytej“, jelikož v něm je pro místo, kde je plánována, uvedena jako přípustné využití. Její výstavbu by přivítal, „protože tu kejdu a tyhle ty věci, ty shrabky, větve, štěpky, trávu, proč to vozit do skládky za šílený peníze, když se to zpracuje.“ Problém pro obec představují nedostatečné inženýrské sítě, protože „bioplynka“ by dokázala vyrábět teplo, „ale my ho nemáme kam dodávat,“ jelikož např. škola je od zemědělského areálu velmi daleko. „Ale je to zase věc do budoucnosti, takže ty bioplynky si myslím, že mají ještě velkej nástřel“ uzavírá s nadějí. Starosta Němeček nepovažuje bioplynovou stanici za dobrý nápad. Domnívá se, že když se v ní bude zpracovávat hnůj, tak bude chybět na poli. Řekl, že je „zvědav, co jim tam bude růst za deset let, když to tam nebudou vracet.“ Dále připomenul, že někde „měli lidi s tím problémy, že je z toho smrad,“ což ale sám za překážku nepovažuje,

„protože to ve spoustě případů vyvrátili,“ jelikož s dnešními technologiemi je možné zápach izolovat uvnitř provozu. Celkově se ale nepovažuje za dostatečně kompetentní osobu pro posouzení jejího vlivu na okolí.

Jako další téma rozhovorů se nabízelo srovnání těchto jednotlivých alternativních zdrojů mezi sebou z hlediska jejich konfliktnosti a efektivity. Pan Marek se na věc dívá z čistě technického hlediska, ze kterého u něj jednoznačně vítězí „bioplynka“. Oceňuje na ní, že má „stálý výkon a 99 % času v roce vyrábí.“ Negativum na ní spatřuje pouze v případě, že má příliš velký instalovaný výkon, např. 2 MW, a „kvůli ní se pak pořád na poli točí kukuřice.“ Tito provozovatelé totiž kukuřici pěstují cíleně jen proto, aby ji spotřebovali ve stanici, což je nelogické. Fotovoltaické a větrné elektrárny mají podle něj jediný problém v nestálosti výroby.

Velkou budoucnost, hlavně vzhledem k útlumu jaderné energie v Německu, předpovídá pan Kolman větrným elektrárnám, ačkoliv právě u Kačice byl k jeho lítosti jejich projekt zastaven. Solárních elektráren v republice je již dost a podle něj se „s tím musíme nějak poprat.“ Vhodná místa k jejich budování jsou podle něj už jen na střechách, kde schvaluje jejich další podporu. Vždy naopak vítá, když někde vyroste „nějaká bioplynka“, ale „zatím to není (...) nějaká hitparáda.“ Z technického hlediska je porovnat mezi sebou nedokáže. Říká, že „z těch třech částí řeší něco a vztahuje na sebe i územně v krajině něco,“ takže se podle něj i koncepčně a funkčně doplňují. Z pohledu dopadů na obec hodnotí nejlépe fotovoltaické elektrárny. Podle pana Kolmana se jedná o „takový perpetuum mobile“, protože po skončení životnosti panelů po dvaceti až pětadvaceti letech se panely demontují, konstrukce se nechá a na ni se dá „zase třeba nějaká jejich pátá generace.“ Zároveň je to provoz, který podle něj vadí lidem nejméně. V bioplynové stanici, hlavně vzhledem k avizovanému zákazu skládkování platnému od roku 2020, vidí velký potenciál pro likvidaci bioodpadu z domácností, který dnes ještě často končí právě na skládce. Navíc může mít podle něj ekonomický přínos i pro občany, jelikož „třeba v Německu (...) je družstvo, bioplynka a normálně celá vesnice má teplo z toho. Takže to si myslím, že určitě ještě přijde.“

Současný starosta nevidí potenciál ani v jenom z uvedených zdrojů kromě fotovoltaických panelů na střechách. „Hezký to není, ale dobrý řešení to je a myslím si, že si na to budeme muset zvyknout,“ komentuje stále se rozvíjející fenomén a přirovnává tuto změnu k přechodu z doškových střech na pálené tašky. Vzhledem k narůstajícím energetickým potřebám ji považuje za nevyhnutelnost. Zařízení alternativních zdrojů přirovnává k panelovým sídlištím, které „před padesáti lety taky nebyly, vyrostly a teďka už nikomu nevaděj a tři čtvrtě národa v nich bydlí.“ Na větrných elektrárnách, které jemu osobně by nevadily, ovšem nejvíce kritizuje poškození krajinného rázu a rušení zvěře. Sám má s nimi zkušenosti z Krušných hor, kde „jsou vidět odevšad (...) a když to neruší lidi, myslím teda esteticky, tak to ruší tu zvěř, která se tam pohybuje.“

Pan Jiří při srovnání s větrnými elektrárnami rozhodně vyzdvihuje FVE, která není slyšet. „Byl jsem lyžovat u větrníku a to slyšíš ten zvuk u toho,“ popisuje svůj zážitek s vysokými stožáry. K obnovitelným zdrojům obecně říká, že „nemůže bejt člověk úplně proti tomu, bez elektriky to nejde.“ Narušovat ráz krajiny budou ovšem podle něj vždy, a proto je důležité, aby byly provozy malé a ukryté a před zraky lidí. „Pokud je to umístěný, aby to nebylo na ráně, tak je to v pořádku,“ dodává.

Pan Karel pak jediný přijatelný obnovitelný zdroj považuje vodní elektrárny. Ostatní podle něj narušují krajinu a obtěžují své sousedy.

Respondenti byli dále požádáni, aby porovnali dosavadní energetický centralizovaný systém konvenčních zdrojů, jemuž dominuje relativně malý počet zařízení vysokými objemy vyrobené energie, a nový decentralizovaný systém, jenž je složen z mnoha malých výroben o nízkém instalovaném výkonu. Pan Marek považuje centralizovaný systém za „lepší pro ČEZ, aby nad ním měli kontrolu.“ Decentrální systém přináší výhody především jednotlivcům. „Pro běžné lidi jsou lepší tyto menší zdroje, ale ne každý na to má.“ Podmínky, které vytváří stát drobným výrobcům, ale hodnotí jako nepříznivé hlavně z hlediska nadbytečné byrokracie, která je se zařizováním licencí spojena. „Lidem, který mají střešní systém, se nevychází vstříc.“ Pan Kolman se domnívá, že „bez štěpného jádra to nepůjde,“ a připojuje, že Německo dělá velkou chybu, když se od nukleární energetiky odklání. „Dneska oni si drbou hlavu, protože ono to přenést potom do té praxe, to je obrovské balík peněz.“ OZE v Česku podle něj nemají potenciál nahradit jaderné ani uhelné elektrárny. „Myslím, že teďko ve výhledu padesáti let určitě ne.“ Do budoucna by měly oba systémy „žít v nějaký symbióze, že bude jeden, (...) centralizovanéj zdroj a x-set nějakých podpůrných.“ Za úskalí OZE považuje jejich nestálost, protože „nebude sluníčko, nebude voda a já si myslím, že máme problém.“ Příznivcem atomové energetiky je i pan Němeček, který říká, že z hlediska ekologických a ekonomických dopadů „jsou furt ty jaderné elektrárny nejschůdnější, dokavad se nevymyslí něco úplně lepšího než jsou fotovoltaiky a větrníky, na který se doplácí.“ Zároveň by uvítal, kdyby se uzavíraly parní elektrárny a místo nich se vystavěla další jaderná zařízení, „protože pak bysme nemuseli řešit, jestli támhle zbouráme někomu vesnice.“ Jako nevěrohodný označuje argument, zastánců prolomení těžebních limitů, kteří mluví o udržování zaměstnanosti v regionech s těžbou uhlí. „Nemůžou se furt vymlouvat horníci, že (...) jim zavrou hnědouhelný doly, tak (...) ať jdou dělat něco jinýho.“ Přirovnává to k situaci na Kladně po uzavření oceláren Poldi, kde „dřív bylo zaměstnanech třicet tisíc lidí a teďka je tam zaměstnanech sedm set lidí a všechny ty lidi se zase zaměstnali.“ Řešení spatřuje ve vydávání investičních pobídek k investicím právě v uhelných pánvích. Pan Jiří se domnívá, že „lepší je asi ta velká elektrárna.“ Považuje se za podporovatele jaderné energetiky a tvrdí, že „ten výkon, to se nedá porovnávat.“ OZE považuje za nedokonalé a nevýhodné z hlediska energetických potřeb společnosti a hospodářství. „Nejvíce spotřeby je v zimě a tady je zataženo a v zimě to tolik nevyrobí.“ Přílišný rozvoj větrných elektráren považuje za nebezpečný. „V Německu jich mají hodně. Najednou se to roztočí a může jim kleknout síť.“ Pan Karel považuje ekologičnost výroby za plus a dodává, že „čistý jsou jaderné a vodní elektrárny“ které považuje za nejlepší zdroje energie vůbec. Velmi kriticky se vyjadřuje o uhelných elektrárnách a povrchových dolech. „Vápno na odsiřování stojí strašný peníze.“ Ve srovnání s fotovoltaikou dokonce uznává, že „měsíční krajina a rušení vesnic jsou horší než ty zrcadla.“ Ve shodě s panem Němečkem se staví za omezení těžby uhlí. „Tady se šachty rušily a v severních Čechách hnědý uhlí rabujou dál a vesnice se bourají.“ „Není umění vyrabovat všechno. Musíme počítat s tím, že někdo přijde po nás,“ dodává k neprozřetelnosti současného postupu.

Rozhovory se dále věnovaly otázce správnosti dotování fotovoltaických výroben a OZE obecně. Podpora je podle pana Marka na začátku vždy umělá. Její blahodárný účinek se ale postupně projeví ve stimulaci poptávky, která je následně povzbuzením pro vyšší výrobu a snížení

jednotkových cen a produkt se nakonec díky tomu stane konkurenceschopným. Elektrárny uváděné do provozu v současnosti tak mohou fungovat bez dotací. Nicméně nastavení dotovaných cen před rokem 2011 vzhledem ke způsobenému solárnímu boomeru a následnému negativnímu obrazu solární energetiky v Česku považuje za nešťastné. Za dobrou cestu pro dnešní dobu považuje tzv. net metering, kdy výrobce si vyrobenou elektřinu sám spotřebuje a přebytek dodá do sítě. V době nízké produkce pak naopak energii ze sítě odebírá. Výhoda tohoto systému spočívá hlavně v tom, že odpadá nutnost nákupu drahých baterií pro uložení energie. Dotací by podle pana Marka mělo být co nejméně, ačkoliv sám přiznává, že „ode mě to zní divně, když provozujeme dotovanou elektrárnu.“ V zemědělství totiž dochází často k paradoxní situaci, že to, co je dotováno, se zdraží a nejvíce na tom profitují prodejci. Na solárním boomeru podle něj také hodně vydělali developoři pozemků, kteří ale dlouhodobě nikoho nezaměstnali. Že dotace může nakonec zajít až do absurdity, dokumentuje na případu biopaliv, která „jsou méně ekologická než paliva z ropy.“ Uzavírá tím, že „dotace tedy musí mít hlavně ekonomický smysl.“

Zastáncem dotací bez výjimek je pan Kolman, který tvrdí, že „jak nebude podpora, tak to nepojede.“ Dotace přirovnává k úřadu práce, jehož činnost je také nákladně placena státem, ale na druhou stranu pomáhá lidem nacházet práci a tím je prevencí enormních výdajů na sociální dávky. Používat podporu v rozumné míře radí pan Němeček. V této souvislosti apeluje hlavně na Evropskou unii, která „vyhazuje peníze i v různých těch ROPEch a podporách, kde se lidi snažej proinvestovat nesmyslně co nejvíc peněz.“ Velkým podnikatelům v OZE by měla být podle něj podpora zcela zapovězena. Zaslouží si ji pouze malí producenti, „který co si vyroběj, to spotřebujou a nebudou to posílat někam dál.“ Podle něho by měly být tyto projekty malého rozsahu financovány jednorázovým finančním příspěvkem a pak „ať se s tím každéj popasuje sám.“ V této souvislosti používá příměr k osídlování Ameriky, kdy osadníci nejdříve obdrželi půdu a pak se buď užívali a zůstali, nebo se museli vrátit „za pět let zpátky k mamince.“ Jediné pozitivum, které stejně jako pan Marek na podporu shledává je, že „cena panelů klesla o osmdesát procent.“ Na problematiku podpor narazila také paní Jana, když lapidárně prohlásila, že „dotace jsou špatně.“

Nedílnou součástí dění kolem obnovitelných zdrojů se stal tzv. solární boom, jehož příčinu spatřuje pan Marek v pozměňujícím návrhu zákona o OZE, „který říkal, že se výkupní ceny nesmí z roku na rok snížit o víc než 5 %.“ Masovost výroby způsobila, že skokově klesla cena panelů, které se pak daly pořídit levněji, než tvůrci zákona předpokládali, což pak nalákalo tím více investorů. Vývoj v Česku dává do protikladu s pružností reakce na změny tržních podmínek ze strany německých zákonodárců: „Tam snižovali výkupní ceny každého čtvrt roku.“ Varuje ale před nekritickým přijímáním informací z médií. Jako kachnu a dodnes zakořeněný mýtus označuje informace o svícení na panely. „Představte si, že každý den byste na panely svítil, že by se rozestavovaly lampy a natahovaly kabely,“ komentuje nesmyslnost takového počínání. Jako nereálnou kritizuje např. dobu návratnosti elektráren, kterou ERÚ vypočítal na pět až šest let. „Nebere v úvahu vlastní náklady na provoz, servis, pojištění, opotřebenování, úroky z úvěru a inflaci,“ odůvodňuje svůj názor. Připomíná také, že si v letech 2011 až 2012 musela firma na své náklady zbudovat odpojovací zařízení, „s nímž nás může ČEZ kdykoliv bez důvodu vypnout,“ což považuje za nekorektní, protože to v původních podmínkách uvedeno vůbec nebylo. Jako produkt „mediální masáže“ označuje také rozruch kolem budoucí recyklace panelů a dodává, že

její „cena je dnes na západě už okolo 2 Kč za kg a později bude i plusová, jelikož je tam například sklo, stříbro, hliník a železo, které se dají dále využít.“ Už nyní musí prý společnost platit 11 Kč za kg na recyklaci, která proběhne nejdříve za patnáct let. „Navíc recyklační poplatek prostřednictvím projektu PV Cycle jsme uhradili již v ceně pořízených panelů.“ Místo toho by navrhoval povinný rezervní fond přímo v jeho firmě, protože se obává o budoucnost prostředků uložených v recyklační společnosti. Navíc si myslí, že elektrárna může fungovat 35 až 40 let i bez podpory. „Proč by se potom panely vyhazovaly, když budou mít ještě 85% účinnost?“ Za nedostatečně dobře připravené opatření považuje také tzv. solární odvod. Nedostatkem je podle něho i jeho nespravedlnost. „Vezměte si, že na konci roku 2008 stál 1 MW instalovaného výkonu asi 115 až 120 milionů, ale u elektrárny dokončené v lednu 2009 byly ty náklady pořád stejné. Přesto už její vlastníci museli zaplatit solární daň. Na tom jsou nejvíce bití ty, co do toho šli bez nekalých záměrů,“ uzavírá.

Rozpolceně hodnotí solární boom pan Kolman, který hovoří o pohledu starosty a pohledu drobného odběratele elektřiny. Jako starostu ho zasáhlo, že „obec tomu šla naproti, že to podporovala a pak ty lidi řekli: a vidíte, dyť je všechno špatně.“ Z pohledu běžného občana ho ale také rozzlobilo, že čím více se snažil snižovat energetickou náročnost své domácnosti, tím více platil. Jádrem všech problémů spatřuje ve špatné legislativě a poukazuje na bývalého předsedu Strany zelených Martina Bursíka, který „je určitě minimálně majitel několika fotovoltaických elektráren.“ O něm se domnívá, že „připravoval jak ten zákon, tak ale si připravoval i ty svoje soukromé projekty“ a uvádí ho jako autora návrhu výkupní ceny 13 Kč za kW. Jako nutný následek těchto omylů pak musel přijít propad Strany zelených, k čemuž pan Kolman říká: „Ty lidi jim to nezapomínají.“

Obec Kačice sousedí s obcí Tuchlovice a je tedy přirozené, že o událostech, které se odehrávají okolo FVE v Tuchlovicích, se částečně promítají i do povědomí občanů v sousedních obcích. O tuchlovické elektrárně pan Kolman říká, že to byl „těžce komerční projekt, kterej byl provázaný i s tím místním zastupitelstvem, s bejvalým starostou, kterýho jsem i znal.“ Vedení obce se podle něj zavázalo byznysu, „takže tam asi úplně všechno nebylo košer.“ Myslí si, že ve věci FVE III, která na poslední chvíli získala licenci, byl zapleten i ERÚ, a že „úplatky tam asi nějaký byly, ale je to věc spekulace.“ O místě, kde se nachází elektrárna, řekl, že je to „hezka zástavba“, a protesty místních chápe. Vypráví, že kvůli tomu tam vzniklo občanské sdružení, které „do toho šlo úplně natvrdo“ a podalo na FVE žalobu. Odebrání licence pak považuje za její následek. Ten kdo za projektem stojí si teď podle něj „určitě drbe hlavu.“ Pan Němeček se také domnívá, že získání licence pro FVE III bylo dosaženo „nějakým podfukem.“ Naznačuje, že pravděpodobně „zfalšovali nějaký papíry,“ ale zdůrazňuje, že větší podrobnosti o detailu případu nezná.

6 Závěr

Mezi roky 2007 až 2011 vznikl převážně na českém venkově nebo v zázemí měst enormní počet pozemních instalací FVE. Z počáteční nuly se toto číslo dostalo až na 1 013 provozoven o výkonu vyšším než 300 kW (Přehled FVE nad 500 kW). Výrobní pronikly celkem do 73 okresů ze 77 a ze solárních parků se tak stal v krajině široce přítomný fenomén. V důsledku toho vzniká i v Česku kolem zařízení OZE svébytná forma krajiny: tzv. nová energetická krajina (Gailing, Leibenath 2013). Zásahů do krajiny spojených s výstavbou OZE si všímaly úřední zdroje, média i obyvatelstvo. Ze strany samospráv a úřadů byl na výstavbách FVE posuzován především soulad s územním plánem a zásah do krajinného rázu. Vysoký počet povolených FVE ovšem dokazuje, že kritéria ochrany krajinného rázu stanovená zákonem o ochraně přírody a krajiny nebyla příliš přísná. Příklad Kačice a Tuchlovic ukazuje, že ani studie o vlivu životního prostředí nebyly pro povolení záměru nutně vyžadovány. Podmínka shody umístění FVE s funkcí území uvedenou v územním plánu také nepředstavovala výraznou překážku realizace stavby. Investor pouze přikročil k žádosti o změnu územního plánu, a pokud byla místní samospráva projektu nakloněna, nebylo obtížné ji do roka od schválení záměru zastupitelstvem získat. Tam, kde záměr odpovídal nárokům územního plánu, byl proces schválení ještě snazší. Zajímavostí je, že v tomto případě se o budoucím využití území rozhodovalo až o deset let dříve, než byla výrobní postavena, tedy v době, kdy téměř nikdo nic o pozemních FVE netušil. Příkladem jsou kačické FVE II a III, které byly postaveny na území určeném pro lehkou průmyslovou výrobu, s čímž ale byly FVE oficiálně uváděné jako výrobní elektrické energie v souladu.

Byrokratický proces schvalování záměru FVE byl sice časově zdoluhavý, někdy trval i více než dva roky, ale sám o sobě nepůsobil jako nepřekonatelná bariéra pro proměnu krajiny. Spíše naopak fungoval jako prostředek k realizaci změn. Úřady a samosprávy někdy projevovaly značnou míru tolerance vůči velkoplošným FVE a byly schopné akceptovat i projekty zabírající mnoho desítek hektarů zemědělské půdy. Na příkladu Kačice se ovšem ukázalo, že samospráva sice byla ochotna povolit stavbu FVE na okraji obce, ale nepřipustila podobný projekt přímo v intravilánu. Některé lokality byly tedy i v obcích příznivě nakloněných alternativním zdrojům pro investory zapovězeny. Z uvedeného je zřejmé, že podoba krajiny má skutečně úzkou návaznost na moc. Motorem změn je ekonomická moc, která disponuje kapitálem nebo pozemkovým vlastnictvím potřebným k jejich uskutečnění. Držitelé politické moci jsou ale konečným arbitrem, který určuje, jaké prvky se v krajině budou moci prosadit (srv. Kühne 2013b).

Média se na změnu krajiny v důsledku výstavby FVE dívala především optikou dopadu na člověka. Zpočátku o horečné stavební aktivitě kolem výroben informovala příznivě a bez negativních konotací nebo pro ně byla výstavba FVE pouze okrajovým tématem, jak dokazují sporé zprávy o budování FVE v Kačici. Tímto způsobem odrážely sdělovací prostředky tehdy panující společenskou atmosféru částečného nadšení pro obnovitelné zdroje a částečné indifferenci k nim. Zlom v přístupu médií nastal až na konci roku 2009, kdy vyšlo najevo, že elektrárny přibývají v příliš vysokých počtech a že budou ohrožovat budoucí stabilitu cen elektřiny. V nadcházející době pak o projektech začala média informovat se značně negativním příděchem, přičemž se zároveň změnil poměr společnosti k fenoménu FVE. Potvrdila se domněnka (Kühne 2013c), že s narůstajícím počtem FVE se snižuje ochota obyvatel je tolerovat.

Souběžně s tím se zvětšovaly projekty jednotlivých FVE, které právě v roce 2010 dosahovaly až desítek MW instalovaného výkonu. Obě skutečnosti měly zásadní vliv na přijetí projektů obyvateli dotčených obcí, jak zřetelně ukazuje příklad elektráren v Tuchlovicích, které čelily silným protestům veřejnosti, o čemž poměrně bohatě informovala regionální i celostátní média. Vedení obce zde šlo zcela vědomě proti zájmům části svých občanů, kteří byli výstavbou zasaženi. Neplnilo své sliby a povolilo umístit fotovoltaické panely v bezprostřední blízkosti obytných domů. Ovšem ani výrazný mediální ohlas celé kauzy nedonutil obec ze svého záměru slevit. Kartel politické a ekonomické moci zde zcela převážil odporem obyvatel.

Rozhovory s respondenty v Kačici ukázaly, že pohledy jednotlivých dotazovaných na většinu otázek se liší podle společenských pozic, ve kterých se nacházejí. Investor a bývalý starosta obce, který se zasadil o povolení projektu, jsou zajedno v tom, že technicistní zařízení krajinu nenarušují, naopak ji zpestřují a činí ji zajímavou pro turisty. Kladný vztah mají nejen k FVE, ale i k větrným elektrárnám a bioplynovým stanicím. Ambivalentními postoji k fenoménu FVE se vyznačuje současný starosta společně se sousedem elektrárny, panem Jiřím, který je její existencí dotčen nejméně, protože jeho nemovitost od ní dělí pás zahrádek. K zařízením OZE obecně projevují jistou rezervovanost, jelikož podle nich narušují krajinný ráz a svými rozměry do české krajiny nepatří. Samotný projekt v Kačici ale obhajují, protože je podle nich v krajině dobře situovaný a tím málo nápadný. Existenci FVE v krajině i ve své obci radikálně odmítají další dva sousedé elektrárny, pan Karel a paní Jana, kteří ji ze svých zahrad a oken domu zřetelně vidí. Je zajímavé, že pohled respondentů na obecný jev FVE pravděpodobně závisí na jejich osobní zkušenosti s ním. Odpovědi na otázku zdali FVE obecně narušují krajinu lze totiž seřadit do pomyslné škály, do níž se jednotliví respondenti člení podle míry a způsobu, jakou se jich existence elektrárny v Kačici dotýká. Myšlená stupnice začíná investorem a bývalým starostou, kteří jsou zastánci FVE, měli zájem ji v obci vybudovat, ale zároveň u žádné nebydlí. Za ně se řadí současný starosta a pan Jiří, kteří u výroby také nebydlí, resp. na ni ze svého pozemku tolik nevidí, a ani jeden z nich projekt žádným způsobem neprosazoval. Provozovnu v obci hodnotí neutrálně, ale FVE obecně odsuzují. Na opačném konci škály se nachází pan Karel a paní Jana, kteří FVE ze svých pozemků velmi dobře vidí a její výstavbu odmítali. Ti se vůči veškerým FVE ostře vymezují. Vliv velikosti FVE na názor tázaných na ně se ukázal jako nevýznamný. Lidé s negativním postojem k FVE totiž odmítají elektrárny obecně bez ohledu na velikost. Stejně tak respondentům, kteří vznik FVE v krajině podporují, nezáleží na jejich velikosti. Z hlediska přístupů jednotlivých aktérů ke krajině identifikovaných Otto a Leibenathem (2013) se projevuje rozpor mezi investorem a bývalým starostou na jedné straně, kteří pojmají krajinu jako člověkem vytvářené území, a obyvateli a současným starostou na druhé straně, pro něž je krajina především oblastí estetických hodnot, kam nepřísluší člověku výrazněji zasahovat. Kromě investora, který má vzdělání přírodovědce a v krajině vidí především soubor přírodních ekosystémů, se všichni dotazovaní dívají na krajinu jako na scénérii (srv. Jones, Stenseke 2011). Tuto optiku jedni používají ke kritickému odmítnutí výroby jako do krajiny nepatřících, druhí pomocí ní vyzdvihují výrobu jako oživující prvek krajiny. Z Kühnem (2013c) uváděných důvodů k odmítnutí elektrárny se jako relevantní potvrdily obavy o podobu krajiny, dále také znepokojení nad možnou ztrátou hodnoty okolních pozemků a negativní nahlížení na zábory půdy. Někteří lidé také hojně rozšíření FVE považují za nepříznivý dopad globalizace, která nežádoucím

způsobem homogenizuje krajiny. Všechny argumenty ovšem zastihuje výrazný antagonismus namířený proti nesprávné dotační politice vlády vůči FVE. Naopak se neprokázalo, že by se v souvislosti s budováním FVE respondenti obávali nepříznivých dopadů na ochranu přírody.

Částečné opakování nachází výše zmíněná stupnice i v odpovědích na otázku zda má FVE vliv na život v obci a zdali jí přináší nějaké výhody nebo naopak negativa. Postoje tázaných silně závisí na jejich povědomí o tématu. První dvojice tázaných, investor a bývalý starosta, shodně uvádí, že FVE kromě vizuálního dopadu život v obci nijak negativně neovlivňuje. Naopak vyjmenovávají některé výhody, které z existence výroby pro obec plynou. Investor hovoří o tom, že elektrárna posílila jistotu zaměstnanosti v obci tím, že místnímu největšímu zaměstnavateli, Zemědělské společnosti stabilizovala příjmy. Někdejší starosta hodnotí FVE jako pozitivní přínos pro prestiž obce a její zviditelnění pro turisty. Společně s dalším tázaným, současným starostou, se všichni tři shodují na tom, že velmi významný efekt pro obec jsou peníze, které do obecní kasy plynou díky daním, které na jejím území odvede firma provozující FVE. Občané bydlící okolo provozovny jsou za jedno v tom, že její existence nepředstavuje výhodu pro ně ani pro obec. Nejradikálnější názor má pan Karel, který v FVE vidí omezení vlastnického práva na svou nemovitost kvůli dvacetimetrovému ochrannému pásmu vytýčenému kolem elektrárny. Tázání se tedy evidentně liší v množství informací, které o důsledcích existence elektrárny mají. Občané jako „outsideři“ neznají detaily financování obce z rozpočtového určení daní, o kterém mají naopak značnou povědomost „insideři“, tedy investor a samospráva.

Při hodnocení procesu schvalování a výstavby elektrárny v Kačici je pozorovatelné, že hlavní tíhu odpovědnosti za postavení elektrárny přikládali občané vedení obce. Investor sám se nesetkal s žádnou viditelnou negativní reakcí. Před samotnou realizací projektu proběhla v prostorech investora informační schůzka, která měla ovšem velmi nízkou účast, přestože mezi občany převládal latentní nesouhlas s budováním FVE. Pan Jiří, který se schůzky účastnil jako odpůrce návrhu, nakonec změnil postoj a elektrárna mu nijak nevadí. Naopak zbývající sousedé elektrárny, kteří se o schůzku nezajímali, zůstali protivníky elektrárny až dodnes. Na tomto případě se ukazuje zvláštní paradox, že lidé, kteří měli největší potenciál odporu vůči elektrárnám a kteří k němu měli také nejpádňější důvody, na něj zcela rezignovali. Naopak aktivní občané, kteří měli vůli k tomu si o záměru opatřit více informací a vyslechnout si argumenty investora, mají dnes k FVE vstřícnější postoj.

Motivace investora k vybudování FVE spočívala především ve finančním zajištění, které dlouhodobě garantované výkupní ceny fotovoltaické elektřiny nabízely. Znamenalo to stabilizaci příjmů, které jako zemědělská firma neměl nikdy zcela jisté. Investor se také snažil využít nevyužitých ploch v zemědělském areálu, které ležely ladem. Environmentální ohledy pak byly spíše vedlejším podnětem. Potvrdilo se, že hlavní důvody k výstavbě ze strany investora byly předně pragmaticky ekonomického rázu, což je ovšem kontrastní s emočně zabarveným pohledem obyvatel na domovskou krajinu (Kost 2013). Společným faktorem, který hrál roli při rozhodování o výstavbě u investora a hlavně u samosprávy, byla někdejší silná popularita fotovoltaiky. Firmy a obce, které se vydaly touto cestou, měly image pokrokových modernizátorů, kteří kráčí s dobou. Vedení obce projevovalo nadšení do obnovitelných technologií a doufalo, že se stane regionálním lídrem v zavádění nových trendů. To mělo vliv na jeho podporu i dalším záměrům, např. stavbě větrných elektráren a bioplynové stanice. Jako dalším důležitým činitelem,

který měl vliv na hladký průběh procesu schválení FVE se ukázala být předchozí úspěšná spolupráce a korektní vztahy mezi samosprávou a investorem. Jednoznačnou výhodou investora tedy byl jeho místní původ a tím daná transparentnost jeho zájmů (srv. Gailing 2013). Tyto tendence byly obecně společné mnoha projektům realizovaným před rokem 2010. Velký rozdíl mezi Kačicí a Tuchlovicemi je, že prvně jmenovaná obec na FVE nemá žádný přímý finanční prospěch, kdežto developerem FVE v Tuchlovicích byla firma spoluvlastněná samosprávou. Obec měla na realizaci projektu zřetelný zájem, což vyústilo až do bezohlednosti s jakou obec výstavbu FVE prosazovala. Dotazovaní sousedé elektrárny v Kačici se shodují na tom, že motivace pro výstavbu výroby tkví pouze ve finančním prospěchu pro investory a jiné motivy nenacházejí. Oba starostové ale naopak souhlasně rozdělují provozovatele FVE do dvou skupin. Na jedné straně hovoří o nadšencích, kteří chtějí přispět ke zmírnění klimatických změn, a na druhé straně o lidech motivovaných jedine vidinou zisku. Zde se projevuje zjevná dichotomie mezi samosprávou a občany, kteří se na investory dívají výrazně kritičtějším pohledem.

Na příkladu Kačice je také velmi zřetelně ilustrována míra konfliktivity jednotlivých druhů OZE. Zatímco proti stavbě osmi stožárů větrných elektráren v blízkosti obce se v Kačici pozvedla mohutná petiční akce s 650 podpisy, proti stavbě tří fotovoltaických elektráren žádný podobný protest neproběhl. Titiž lidé, kteří s účastí přidávali své podpisy do petičních archů, pak projeví vůči FVE znatelnou pasivitu, přestože s ní také nesouhlasili. Veřejné schůze, které v jednom případě projednávaly větrné elektrárny a v druhém FVE, se též diametrálně lišily. Zatímco při projednávání větrných elektráren se na schůzi sešlo asi 120 rozčilených lidí, na informativní schůzku ohledně FVE dorazilo jen několik jednotlivců. Kauza větrných elektráren ukazuje, že pokud se veřejnost skutečně cílevědomě aktivizuje a jednotlivci spojí své síly v úsilí za společnou věc, tak může být participace veřejnosti na politickém rozhodování velmi účinná. Vůle ekonomické a politické moci musela ustoupit vůli obyvatel, která do značné míry vycházela z jejich estetických nároků na domovské prostředí a požadavků na nerušené bydlení. Stejná participace veřejnosti ovšem nefungovala ve chvíli, kdy se projednávala FVE. Vůle veřejnosti k odporu totiž nebyla dostatečně silná, aby vytvořila širší protestní základnu.

Respondenti se zásadně lišili v názorech na jednotlivé obnovitelné zdroje. Zatímco investor jako odborník znalý tematiky OZE preferuje bioplynovou stanici, a to především kvůli stálému výkonu, bývalý starosta se prezentuje jako nadšenec do větrných elektráren. Pro současného starostu jsou naopak přijatelné jedine fotovoltaické panely na střeších. Obyvatelé obce nemají vyjasněný pohled na obnovitelnou energetiku a nepřikládají žádnému ze zdrojů větší důležitost. Opět se zde opakují vzorce informovanosti o tématu, které se nutně promítají do názoru na OZE. Největším množstvím informací disponuje investor a zdroje posuzuje především z hlediska účelnosti a efektivity. Obyvatelé obce naopak nemají o jednotlivých OZE příliš mnoho zpráv a nejdůležitějším kritériem pro to, aby je mohli přijmout, je nízký dopad na prostředí.

Na pozadí změn krajiny v důsledku výstavby fotovoltaických elektráren stojí politická moc, která vytvořila plány na snižování emisí CO₂ prostřednictvím obnovitelných zdrojů a výhodnými finančními nástroji motivovala podnikatele k investicím do FVE. Ekonomická moc se přirozeně chopila příležitosti vyššího zisku a stala se tak ochotným vykonavatelem vůle politické moci. Sama tato vůle ovšem pochází z přesvědčení o změnách klimatu, které panuje v širokých vrstvách společnosti. Celý systém funguje jako pomyslný kruh, kdy se společenská

objednávka dostane přes zastavení u politické a ekonomické moci zpět k veřejnosti. Otázkou potom ale zůstává, do jaké míry se řešení problému realizované politiky a podnikateli shoduje s původním přáním společnosti a zdali se tímto způsobem řešení neobrátilo veřejné mínění zcela proti původní ideji. V takovém případě by začala být celá politika podpory OZE irelevantní, protože by byla prosazována proti vůli společnosti. Zdali k tomuto odcizení politiky od reality skutečně došlo, je možná otázka pro další bádání. Práce otevírá možnosti hlubšího zpracování i dalších otázek, které jsou v ní samotné pouze zběžně nadneseny. Výzkumy mohou např. pokračovat v delších časových odstupech s cílem zaznamenat mezigenerační proměnu názorů na FVE. Jistě zajímavé výsledky by mohly přinést srovnávací výzkumy, které by sledovaly variabilitu názorů na FVE v jednotlivých regionech Česka nebo dle velikostních kategorií obcí a instalovaného výkonu FVE, či dle typu prostředí, v jakém se FVE nachází. Zároveň by bylo přínosné, kdyby se další výzkumy podrobněji zaměřily na srovnání pohledů aktérů na OZE a konvenční energetické zdroje nebo na vzájemné porovnání jednotlivých druhů OZE.

Seznam použité literatury a pramenů

Literatura

- ANTROP, M. (2006): From holistic landscape synthesis to transdisciplinary landscape management. In: Tress, B., Tress, G., Fry, G., Opdam, P. (eds.): From Landscape Research to Landscape Planning: Aspects of Integration, Education and Application. Wageningen UR Frontis Series, Vol. 12, Springer, Dordrecht, s. 27-50.
- BECHNÍK, B. (2010c): Fotovoltaické elektrárny v České republice - fakta a události. *Energie* 21, 3, č. 6, s. 30-33.
- BECHNÍK, B. a kol. (2010): Fotovoltaika v České republice na začátku roku 2010. *Energie* 21, 3, č. 1, s. 46-48.
- BLAŽKOVÁ, M. (2014): Environmentální geologie. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Fakulta životního prostředí, Ústí nad Labem, 201 s.
- BOŘÍKOVÁ, H. (2007): V Tuchlovicích plánují svůj Říp. *Euro*, 19. 2. 2007, s. 22.
- COSGROVE, D. E. (1998): Social Formation and Symbolic Landscape. The University of Wisconsin Press, Madison (Wisconsin), 293 s.
- DOLEŽALOVÁ, H. (2011): Administrativní nástroje a fotovoltaické elektrárny. *Energie* 21, 4, č. 3, s. 44-46.
- FIŠEROVÁ, E. (2007): Brownfields představují dobrou investiční příležitost. *Parlament, vláda, samospráva*, 29. 6. 2007, s. 28.
- FRANTÁL, B., a kol. (2014): New trends and challenges for energy geographies: introduction to the Special Issue. *Moravian Geographical Reports*, 22, č. 2, s. 2–6.
- GAILING, L. (2013): Die Landschaften der Energiewende - Themen und Konsequenzen für die sozialwissenschaftliche Landschaftsforschung. In: Gailing, L., Leibenath, M. (eds.): Neue Energielandschaften – Neue Perspektiven der Landschaftsforschung. *RaumFragen: Stadt-Region-Landschaft*, Springer VS, Wiesbaden, s. 207-215.
- GAILING, L., LEIBENATH, M. (2013): Neue Energielandschaften – Neue Perspektiven der Landschaftsforschung. Springer VS, Wiesbaden, 219 s.
- GREIDER, T., GARKOVICH, L. (1994): Landscapes: The social construction of nature and the environment. *Rural Sociology*, 59, č. 1, s. 1-24.
- HASENÖHRL, U. (2013): Konflikte um regenerative Energien und Energielandschaften aus umwelthistorischer Perspektive. In: Gailing, L., Leibenath, M. (eds.): Neue Energielandschaften – Neue Perspektiven der Landschaftsforschung. *RaumFragen: Stadt-Region-Landschaft*, Springer VS, Wiesbaden, s. 79-99.
- HAVELKOVÁ, E., ALTEROVÁ, M. (2013): Fotovoltaiku skrývá hradba. *5+2 dny*, 23. 5. 2013, s. 3.
- HOFIERKA, J., a kol. (2014): The Spatial distribution of photovoltaic power plants in relation to solar resource potential: the case of the Czech Republic and Slovakia. *Moravian Geographical Reports*, 22, č. 2, s. 26–33.

- HOKEMA, D. (2013): *Landschaft im Wandel? Zeitgenössische Landschaftsbegriffe in Wissenschaft, Planung und Alltag*. Springer VS, Wiesbaden, 324 s.
- HOLÍK, M. (2011): *Zamyšlení nad účastenstvím dotčených osob v územním a stavebním řízení v rámci povolování a výstavby fotovoltaických elektráren*. Masarykova Univerzita, Brno, 12 s.
- HOWARD, P., a kol. (2013): *The Routledge Companion to Landscape Studies*. Routledge, Oxon, 508 s.
- HRBÁČEK, J. (2014): *Sluneční zkrat: Spor mezi Energetickým regulačním úřadem a státním zastupitelstvím kvůli solárním elektrárnám eskaluje*. Euro, 1. 12. 2014, s. 31.
- HUSÁROVÁ, K. (2008a): *Halda v Tuchlovicích se zazelená a poskytne práci*. Kladenský deník, 23. 2. 2008, s. 3.
- HUSÁROVÁ, K. (2008b): *Budoucnost tuchlovické vlečky je zatím záhadou*. Kladenský deník, 5. 5. 2008, s. 3.
- HUSÁROVÁ, K. (2012): *V elektrárně hořelo*. Kladenský deník, 18. 4. 2012, s. 1.
- JIŘINCOVÁ, E. (2012): *Zdanění fotovoltaické energie*. Magisterská práce. Katedra finančního práva a národního hospodářství, Právnická fakulta, Masarykova univerzita, 67 s.
- JONES, M. (2007): *The European Landscape Convention and the question of public participation*, *Landscape Research*, 32, č. 5, s. 613-633.
- JONES, M., STENSEKE, M. (2011): *The issue of public participation in the European Landscape Convention*. In: Jones, M., Stenseke, M. (eds.): *The European Landscape Convention: Challenges of Participation*. Landscape Series, Vol. 13, Springer, Dordrecht, s. 1-23.
- KAČALA, J. a kol. (2003): *Krátký slovník slovenského jazyka*. Veda - vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, Bratislava, 985 s.
- KÁNINSKÁ, J. (2010b): *Na drátě*. Kladenský deník. 1. 9. 2010. s. 2.
- Kladenský deník (2009a): *Úřad dal povolení pro stavbu elektrárny*. 20. 8. 2009, s. 1.
- Kladenský deník (2009b): *Sluneční elektrárny budou přibývat*. 10. 11. 2009, s. 3.
- Kladenský deník (2010): *Z elektrárny ukradl měděné kabely*. 15. 9. 2010, s. 3.
- KLUSÁČEK, P., a kol. (2014): *From Wasted Land to Megawatts: How to Convert Brownfields Into Solar Power Plants (the Case of the Czech Republic)*. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis*, 62, č. 3, s. 517-528.
- KOST, S. (2013): *Transformation von Landschaft durch (regenerative) Energieträger: Zur Bedeutung der Bewohnersicht*. In: Gailing, L., Leibenath, M. (eds.): *Neue Energielandschaften – Neue Perspektiven der Landschaftsforschung*. *RaumFragen: Stadt-Region-Landschaft*, Springer VS, Wiesbaden, s. 121-136.
- KRÁL, J., KLEGER, L. (2012): *Vyhodnocení vlivů územního plánu na životní prostředí ve smyslu ustanovení § 10i zákona 100/2001 Sb. v platném znění, podle přílohy stavebního zákon*

183/2006 Sb. Změna č. 5 územního plánu sídelního útvaru obce Doksy – posouzení plochy Z1, JK Envi, Praha, 64 s.

KUČERA, Z. (2009): Krajina v české geografii a otázka relevance přístupů anglo-americké humánní geografie. *Geografie*, 114, č. 2, s. 145–155.

KÜHNE, O. (2013a): Landschaftstheorie und Landschaftspraxis: Eine Einführung aus sozialkonstruktivistischer Perspektive. *RaumFragen: Stadt-Region-Landschaft*, Springer VS, Wiesbaden, 313 s.

KÜHNE, O. (2013b): Macht und Landschaft: Annäherungen an die Konstruktionen von Experten und Laien. In: Leibenath, M., Kilper, H., Heiland, S., Tzschaschel, S. (eds.): *Wie werden Landschaften gemacht? Sozialwissenschaftliche Perspektiven auf die Konstituierung von Kulturlandschaften*. Transcript, Bielefeld, s. 237-271.

KÜHNE, O. (2013c): Landschaftsästhetik und regenerative Energien – Grundüberlegungen zu De- und Re-Sensualisierungen und inversen Landschaften. In: Gailing, L., Leibenath, M. (eds.): *Neue Energielandschaften – Neue Perspektiven der Landschaftsforschung*. *RaumFragen: Stadt-Region-Landschaft*, Springer VS, Wiesbaden, s. 101-120.

KULHÁNEK, Z. (2009): Družstvo uvažuje o agroturistice. *Kladenský deník*, 28. 2. 2009, s. 3.

LEIBENATH, M. (2013a): Konstruktivistische, interpretative Landschaftsforschung: Prämissen und Perspektiven. In: Leibenath, M., Kilper, H., Heiland, S., Tzschaschel, S. (eds.): *Wie werden Landschaften gemacht? Sozialwissenschaftliche Perspektiven auf die Konstituierung von Kulturlandschaften*. Transcript, Bielefeld, s. 7-37.

LEIBENATH, M. (2013b): Landschaften unter Strom. In: Gailing, L., Leibenath, M. (eds.): *Neue Energielandschaften – Neue Perspektiven der Landschaftsforschung*. *RaumFragen: Stadt-Region-Landschaft*, Springer VS, Wiesbaden, s. 7-15.

LEIBENATH, M., a kol. (2013): *Wie werden Landschaften gemacht? Sozialwissenschaftliche Perspektiven auf die Konstituierung von Kulturlandschaften*. Transcript, Bielefeld, 280 s.

MÁCHA, P. (2013): Krajiny: příspěvek k diskuzi o konceptualizaci krajiny v (české) geografii. *Geografie*, 118, č. 1, s. 1-15.

MEGERLE, H. (2013): Landschaftsveränderungen durch Raumannsprüche erneuerbarer Energien – aktuelle Entwicklungen und Forschungsperspektiven am Beispiel des Ländlichen Raumes in Baden-Württemberg. In: Gailing, L., Leibenath, M. (eds.): *Neue Energielandschaften – Neue Perspektiven der Landschaftsforschung*. *RaumFragen: Stadt-Region-Landschaft*, Springer VS, Wiesbaden, s. 145-164.

MEINIG, D. W. (1979): The beholding eye: Ten versions of the same scene. In: Meinig, D. W. (ed.): *The Interpretation of Ordinary Landscapes: Geographical Essays*. Oxford University Press, New York–Oxford, s. 33–48.

MITCHELL, W. J. T., ed. (2002): *Landscape and Power*. University of Chicago Press, Chicago and London, 376 s.

Mladá fronta DNES (2008): U Tuchlovic vznikne přírodní oáza. *Střední Čechy*. 21. 2. 2008, s. 3.

MOTLÍK, J. a kol. (2007): *Obnovitelné zdroje energie a možnosti jejich využití pro ČR*. ČEZ, Praha, 180 s.

- NOVÁK, T., a kol. (2010): FVE z pohledu investičních nákladů a návratnosti. Světlo, Časopis pro světlo a osvětlování. 13, č. 6, s. 48 – 50.
- NOVÁKOVÁ, E. (2014): Nová energetická krajina: vymezení na základě lokalizace vybraných obnovitelných zdrojů (Případová studie Česká republika). 17. Mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Masarykova univerzita, Brno, s. 651-659.
- NOVÁKOVÁ, J. (2008): Záhada: Kam postupně mizí halda bývalého dolu Tuchlovice? Kladenský deník, 8. 7. 2008, s. 3.
- OLWIG, K. R. (2001): 'Time out of Mind' - 'Mind Out of Time': custom versus tradition in environmental heritage research and interpretation. *International Journal of Heritage Studies*, 7, č. 4, s. 339-354.
- OLWIG, K. R. (2002): *Landscape Nature and the Body Politic: From Britain's Renaissance to America's New World*. The University of Wisconsin Press, Madison (Wisconsin), 299 s.
- OTTO, A. LEIBENATH, M. (2013): Windenergielandschaften als Konfliktfeld: Landschaftskonzepte, Argumentationsmuster und Diskurskoalitionen. In: Gailing, L., Leibenath, M. (eds.): *Neue Energielandschaften – Neue Perspektiven der Landschaftsforschung. RaumFragen: Stadt-Region-Landschaft*, Springer VS, Wiesbaden, s. 65-75.
- RUSKOVÁ, D. (2008): Krajina, prostor a tvar v uměleckém díle a genius loci. In: Zelenka, J. (ed.): *Percepce krajiny a genius loci*. Gaudeamus, Hradec Králové, s. 217–246.
- ŘÍHA, M. (2010a): Lidé elektrárnu u obce nechťejí. Kladenský deník, 27. 3. 2010, s. 1.
- ŘÍHA, M. (2010b): Lidem se nelíbí plánovaná stavba fotovoltaické elektrárny. Kladenský deník, 21. 4. 2010, s. 3.
- ŘÍHA, M. (2010c): U Tuchlovice roste elektrárna, protesty místních nepomohly. Kladenský deník, 3. 7. 2010, s. 1.
- SCHEIN, R. S. (2009): A methodological framework for interpreting ordinary landscapes: Lexington, Kentucky's Courthouse Square. *Geographical Review*, 99, č. 3, s. 377-402.
- SIEFERLE, R. P. (1997): *Rückblick auf die Natur: Eine Geschichte des Menschen und seiner Umwelt*. Luchterhand, München, 233 s.
- SIVEK, M., a kol. (2012): Czech Republic and indicative targets of the European Union for electricity generation from renewable sources. *Energy Policy*, 44, s. 469-475.
- Slánské listy (2008): Křížem krážem regionem. 15. 7. 2008, s. 2.
- SRDEČNÝ, K. a kol. (2009): *Obnovitelné zdroje energie: Ekonomika a možnosti podpory*. Ministerstvo životního prostředí, Praha. 23 s.
- STANÍK, M. (2013): Vliv solárního boomu na energetiku v ČR. *Magisterská práce*. Katedra technologií a měření, Fakulta elektrotechnická, Západočeská Univerzita v Plzni, 57 s.
- TRAMBA, D. (2010a): Nejlepší investice pod sluncem. *Lidové noviny*, 11. 9. 2010, s. 13.
- TRAMBA, D. (2010b): Appian jde do solární energie. *Lidové noviny*, 20. 10. 2010, s. 18.

TRAMBA, D. (2015): Stát ušetří tři miliardy za fotovoltaiku. Krajský soud v Brně zrušil licenci sedmi solárním elektrárnám, první rozhodnutí již potvrdil i Nejvyšší správní soud. *Ekonom*, 11. 6. 2015, s. 24.

TRESS, B., TRESS, G., FRY, G., OPDAM, P. (2006): From Landscape Research to Landscape Planning: Aspects of Integration, Education and Application. Wageningen UR Frontis Series, Vol. 12, Springer, Dordrecht., 440 s.

WEBER, M. (1964): The Theory of Social and Economic Organization. Free Press, New York, 436 s.

WOJTKIEWICZ, W., HEILAND, S. (2013): Welche Bedeutung hat Landschaft? Landschaftsverständnisse in der Landschaftsplanung. In: Leibenath, M., Kilper, H., Heiland, S., Tzschaschel, S. (eds.): Wie werden Landschaften gemacht? Sozialwissenschaftliche Perspektiven auf die Konstituierung von Kulturlandschaften. Transcript, Bielefeld, s. 133-168.

WOODS, M. (2003): Conflicting environmental visions of the rural: windfarm development in mid Wales. *Sociologia Ruralis*, 43, č. 3, s. 271-288.

ZOGRAFOS, C., MARTÍNEZ-ALIER, J. (2009): The politics of landscape value: a case study of wind farm conflict in rural Catalonia. *Environment and Planning*. 41, č. 7, s. 1726 – 1744.

Prameny a internetové zdroje

Atominfo.cz (2012): Nový zákon mění podporu obnovitelných zdrojů energie. 30. 5. 2012 <http://atominfo.cz/2012/05/novy-zakon-meni-podporu-obnovitelnych-zdroju-energie/>

BÁRTA, J. (2010): Zvýšení poplatku za odvod půdy je trochu problematické. *Realit*. 12/2010. http://www.bpv-bp.com/download/publications/realit_72_73_jba.pdf

BECHNÍK, B. (2009): Jaký je přiměřený pokles výkupních cen pro fotovoltaiku? 19. 10. 2009. <http://oze.tzb-info.cz/fotovoltaika/5983-jaky-je-primereny-pokles-vykupnich-cen-pro-fotovoltaiku>

BECHNÍK, B. (2010a): Současné podmínky pro fotovoltaiku a její budoucí rozvoj v České republice. *Časopis Stavebnictví* 8/2010. http://www.casopisstavebnictvi.cz/soucasne-podminky-pro-fotovoltaiku-a-jeji-budouci-rozvoj-v-ceske-republice_N3696

BECHNÍK, B. (2010b): Fotovoltaika – snížení výkupních cen v Německu. Czech RE Agency. 9. 5. 2010. <http://www.czrea.org/cs/druhy-oze/fotovoltaika/snizeni-cen-nemecko>

BVP Braun Partners (2013): Novela zákona o podporovaných zdrojích energie. http://www.bpv-bp.com/download/newsalerts/NOVELA_ZAKONA_O_PODPOROVANYCH_ZDROJICH_ENERGIE_cz_08_2013.pdf

Czech RE Agency (2009): Fotovoltaika – instalovaný výkon v roce 2009, předběžný odhad. <http://www.czrea.org/cs/druhy-oze/fotovoltaika/inst-vykon2009>.

Czech RE Agency (2010): Fotovoltaika: odhady instalovaného výkonu v roce 2010. 30. 11. 2010. <http://www.czrea.org/cs/druhy-oze/fotovoltaika/nejlepsi-odhad-fv-2010>

Česká televize (2007): Přidej se k ochraně přírody, prostředí a planety: Bušanovická elektrárna. 4. 9. 2007 <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1129337346-pridej-se/video/>

Česká televize (2010): Kvůli výstavbě solární elektrárny v Tuchlovicích u Kladna padly desítky vzrostlých stromů. Události v regionech. 3. 4. 2010.

Česká televize (2013): Amun.Re: S ČEZem jsme obchodovali za standardních podmínek. Otázky Václava Moravce 24. 3. 2013. <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/220149-amun-re-s-cezem-jsme-obchodovali-za-standardnich-podminek/>.

Český rozhlas Region (2007): Tuchlovice začnou stavět průmyslovou zónu. Události regionu. 20. 9. 2007.

Český statistický úřad (2015): Veřejná databáze. Počet obyvatel v obcích SO ORP od roku 2001. http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?cislotab=MOS+A04+OB1.69&kapitola_id=368&voa=tabulka&go_zobraz=1&childsel0=1&verze=0

DVOŘÁK, J. (2008): ERUleta výkupních cen. Solární liga. <http://www.solarniliga.cz/euruleta.html>.

E15.cz (2015): Soud zrušil rozhodnutí ERÚ, licence solární elektrárny v Brodu neplatí. 15. 5. 2015. <http://zpravy.e15.cz/domaci/udalosti/soud-zrusil-rozhodnuti-eru-licence-solarni-elektrarny-v-brodu-neplati-1189692>

EFEKTIM (2009): Project: Kacice 630. Solar Energy Investment Concept Proposal. <http://issuu.com/plusmedia/docs/project-kacice-630>.

Ekonom (2013): Solární baroni: 50 fotovoltaických elektráren s nejasnými vlastníky. 21. 3. 2013. <http://ekonom.ihned.cz/c1-59510330-solarni-baroni-50-fotovoltaickych-elektraren-s-nejasnymi-vlastniky>.

Elektrarny.pro (2015): Seznam a mapa solárních elektráren v ČR <http://www.elektrarny.pro/seznam-elektraren.php>

ERÚ (2012a): Metodika stanovení výkupních cen a zelených bonusů. http://www.eru.cz/documents/10540/462902/metodika_165_2012.pdf/5d64411c-d005-4a4e-830a-fd2846254710

ERÚ (2012b): Audit Procesu nastavení výkupních cen fotovoltaické energie. http://www.eru.cz/documents/10540/484063/auditBDO_FVE.pdf/e88013c4-0d8c-4385-ab38-c63e275cb8b4

ERÚ (2013a): Roční zpráva o provozu ES ČR 2013.
http://www.eru.cz/documents/10540/462820/Rocni_zprava_provoz_ES_2013.pdf/20c3f587-a658-49f7-ace9-56be8a66b7b9

ERÚ (2013b): Seznam výrobců elektřiny z POZE za rok 2011 dle regulačních výkazů zaslaných ERÚ provozovateli distribuční soustavy podle vyhlášky č. 59/2012 Sb., o regulačním výkaznictví. 13. 2. 2013.
http://www.eru.cz/documents/10540/487050/20130213_seznam_FVE_FINAL.pdf/9e26c45e-7cfe-4faf-bb4c-a57e2ac4e243

Evropská úmluva o krajině (přijata ve Florencii 20. října 2000 a jménem České republiky podepsána ve Štrasburku dne 28. listopadu 2002, viz Sbírka mezinárodních smluv č. 13/2005, Částka 6).

FILIP, M. (2012): Oranžové obce dotujete víc než pravicové, vyčítá Rathovi TOP 09. IDNES.cz. 27. 3. 2012. http://praha.idnes.cz/top-09-vycita-rathovi-nespravedlive-dotace-obcim-ve-stredoceskem-kraji-1e5-/praha-zpravy.aspx?c=A120327_1754675_praha-zpravy_ab

HOLUB, P. (2013): V solárním boomu úřadoval i Pitřův blízký právník. Aktuálně.cz, 4. 3. 2013. <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/v-solarnim-boomu-uradoval-i-pitruv-blizky-pravnik/r~i:article:772877/>

HRBÁČEK, J. (2013): Solární očištec Aleny Vitáskové. Euro, 20. 5. 2013.
http://euro.e15.cz/archiv/solarni-ocistec-aleny-vitaskove-989481#utm_medium=selfpromo&utm_source=e15&utm_campaign=copylink

CHVOJKA, J. (2015): Ministerstvo průmyslu a obchodu potvrdilo, že kvůli chybám minulého vedení ERÚ se platí na obnovitelné zdroje až o 162 miliard korun více. Tisková zpráva ERÚ, 10. 3. 2015.
http://www.eru.cz/documents/10540/1130534/20150310_TZ_MPO_vyhlaska_162_miliard.pdf/bb837529-67ed-461c-acfe-a8fa4157e7f7

IDNES.cz (2011a): Na kole údolím Kačáku, které okouzlilo trampy i nejbohatšího Čecha. 7. 5. 2011. http://cestovani.idnes.cz/na-kole-udolim-kacaku-ktere-okouzlilo-trampy-i-nejbohatsiho-cecha-p91-/tipy-na-vylet.aspx?c=A110505_123446_igcechy_tom

IDNES.cz (2011b): Vláda jmenovala do čela ERÚ bývalou ředitelku firmy Transgas Vitáskovou. 20. 7. 2011. http://ekonomika.idnes.cz/vlada-jmenovala-do-cela-eru-byvalou-reditelku-firmy-transgas-vitaskovou-14q-/ekonomika.aspx?c=A110720_115205_ekonomika_vem

IDNES.cz (2013): Pět z dvaceti největších solárních elektráren v Česku má skryté vlastníky. 15. 2. 2013. http://ekonomika.idnes.cz/pet-z-20-nejvetsich-solarnich-elektren-ma-skryte-vlastniky-ply-/ekonomika.aspx?c=A130215_143538_ekonomika_neh

IDNES.cz (2014): Ovládnutí plzeňské Škody bylo v pořádku, rozhodl švýcarský soud. 12. 7. 2014. <http://ekonomika.idnes.cz/svycarsky-soud-zprostil-manazery-mostecke->

uhelne-v-kauze-skoda-holding-1on-
/ekonomika.aspx?c=A140712_080239_domaci_cen.

JANDERKOVÁ, M. (2011): ČIŽP uložila pokutu za nepovolené kácení dřevin. 15. 03. 2011. http://www.mzp.cz/cz/news_110315_kaceni

JARMIČ, J. (2015a): Územní řízení. 1. 4. 2015.
<http://frankbold.org/poradna/kategorie/uzemni-a-stavebni-rizeni/rada/uzemni-rizeni>

JARMIČ, J. (2015b): Stavební řízení. 1. 4. 2015.
<http://frankbold.org/poradna/kategorie/uzemni-a-stavebni-rizeni/rada/stavebni-rizeni>

KÁNINSKÁ, J. (2010a): V Tuchlovicích na Kladensku vzniká fotovoltaická elektrárna i přes protesty lidí. Zprávy ze středních Čech. Český rozhlas Region, 25. 3. 2010.
http://www.rozhlas.cz/strednicechy/aktualne/_zprava/711696

Katedra didaktiky fyziky MFF UK v Praze (2010): Exkurze: fotovoltaická elektrárna. 2. 5. 2010. <http://fyzweb.cz/exkurze/detail.php?id=11>.

KEREBEL, C. (2015): Fakta a čísla o Evropské unii: Energie z obnovitelných zdrojů
http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.7.4.html

Krajský úřad Jihočeského kraje (2009): Metodický návod k problematice instalace fotovoltaické elektrárny. Odbor regionálního rozvoje, územního plánování, stavebního řádu a investic, Krajská energetická agentura. České Budějovice. http://www.kraj-jihocesky.cz/file.php?par%5Bid_r%5D=46135&par%5Bview%5D=0.

Krajský úřad Plzeňského kraje (2009): STAVBY FOTOVOLTAICKÝCH ZAŘÍZENÍ V PLZEŇSKÉM KRAJI. <http://www.plzensky-kraj.cz/cs/system/files/1005057091015132618.pdf>.

Krajský úřad Středočeského kraje (2008): Průmyslová zóna Tuchlovice-východ: 30 ha pro lehký i těžký průmysl a doprovodné služby s možností dalšího rozvoje o 6,4 ha.
<http://middleczech.kr-stredocesky.cz/wp-content/uploads/CZtuchlovice.pdf>

KUDĚLA, P., KUDĚLOVÁ, P. (2008): Zpráva o exkurzi: Sluneční elektrárna Habuš v Úštěku - kaple Ostré. <http://www.ceskestredohori.cz/clanky/exkurze-ustek-ostre.htm>

Licence.eru.cz (2015): Přehled údajů o licencích udělených ERÚ. <http://licence.eru.cz/>

MACH, P. (2010): Jak vyřešit problém s fotovoltaikou. 7. 9. 2010.
<https://web.svobodni.cz/clanky/mach-jak-vyresit-problem-s-fotovoltaikou>.

Ministerstvo vnitra (2014): Seznam místních referend v letech 2006 – 2014.
<http://www.mvcr.cz/clanek/obcanske-aktivity-118893.aspx>

Ministerstvo pro místní rozvoj (2009): FOTOVOLTAIKA. Metodická pomůcka Ministerstva pro místní rozvoj k umístování, povolování a užívání fotovoltaických staveb a zařízení. <http://www.mmr.cz/getmedia/fb24933c-905c-4c59-9c3d-7c52c42d53a9/FVE-verze-26-11-09> 29 s.

Moderní obec (2005): Fotovoltaická elektrárna – přínos do obecního rozpočtu. <http://moderniobec.cz/fotovoltaicka-elektrarna-prinos-do-obecniho-rozpoctu/> 3. 5. 2005

MORÁVEK, Z. (2011): Fotovoltaika a její daňové řešení. Daňáři online, 1.1.2011. http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d29058v36257-fotovoltaika-a-jeji-danove-reseni/?search_query=%24index%3D86%7C%24index%3D88%7C%24index%3D492%7C%24index%3D724%7C%24index%3D729%7C%24index%3D792%7C%24index%3D998%7C%24index%3D1007%7C%24index%3D85+%24source%3D1%7C%24source%3D17.

Obchodní rejstřík (2015a): Úplný výpis z obchodního rejstříku. FVE CZECH NOVUM s.r.o., C 160658 vedená u Městského soudu v Praze. <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=426671&typ=UPLNY>

Obchodní rejstřík (2015b): Úplný výpis z obchodního rejstříku. HELYMART s.r.o., C 126655 vedená u Městského soudu v Praze. <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=299938&typ=UPLNY>

Obchodní rejstřík (2015c): Úplný výpis z obchodního rejstříku. FVE III Tuchlovice s.r.o., C 165235 vedená u Městského soudu v Praze. <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=692249&typ=UPLNY>

Obchodní rejstřík (2015d): Úplný výpis z obchodního rejstříku. Průmyslová zóna a Technologický park Tuchlovice s.r.o., C 130711 vedená u Městského soudu v Praze. <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=691886&typ=UPLNY>

Obchodní rejstřík (2015e): Úplný výpis z obchodního rejstříku. ŠKODA TRANSPORTATION a.s., B 1491 vedená u Krajského soudu v Plzni. <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=214610&typ=UPLNY>.

Patria.cz (2011): Co se změnilo od 1. ledna 2011. 3. 1. 2011. <https://www.patria.cz/pravo/1905220/co-se-zmenilo-od-1-ledna-2011.html>

Petice proti výstavbě fotovoltaické elektrárny v obci Suchý 22. 1. 2010. <http://www.obecsuchy.cz/view.php?cislocclanku=2010020801&sekce=0>

Photon Energy Operations (2015): Řešíme Vaše problémy. Fotovoltaické elektrárny pracují pod svým výrobním potenciálem. <http://www.photonenergyoperations.cz/otazky-a-odpovedi>.

PONCAROVÁ J. (2009): Fotovoltaika: Vyplatí se výkup elektřiny nebo zelené bonusy? 21. 10. 2009. <http://www.nazeleno.cz/energie/fotovoltaika-1/fotovoltaika-vyplati-se-vykup-elekriny-nebo-zelene-bonusy.aspx>

Protexť ČTK (2007): Ostrožská Lhota má největší solární elektrárnu ve střední Evropě. 20. 7. 2007. <http://www.protext.cz/english/zprava.php?id=8583>

Přehled fotovoltaických elektráren nad 500 kW (starší i nad 300 kW), databáze aktualizovaná k roku 2015 poskytnutá Ing. Davidem Trambou, zástupcem šéfredaktora týdeníku Ekonom.

PŮROVÁ, Z., NAVAROVÁ, R. (2008): Rath je hejtmanem, před úřadem protestovali lidé v maskách ďábla. IDNES.cz. 24. 11. 2008. http://zpravy.idnes.cz/rath-je-hejtmanem-pred-uradem-protestovali-lide-v-maskach-dabla-p7y-/domaci.aspx?c=A081124_100521_domaci_ban

Royalton Partners (2015): Investment Region: Czech Republic. Energy Power Group. <http://www.royalton-partners.com/investment-region/czech-republic>

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 11. 4. 2014

Rozsudek krajského soudu v Brně z 27. 3. 2015

RÝZNAROVÁ, M. (2011): Odvod z elektřiny z FVE - metodika účtování. 26. 10. 2011. <http://www.ryznarova.cz/news/odvod-z-elektřiny-z-fve-metodika-uctovani/>

ŘEČÍNSKÁ, D. (2012): Smutná Kačice: čáp zahynul v drátech vysokého napětí. Kladenský deník, 10. 7. 2012. http://kladensky.denik.cz/zpravy_region/smutna-kacice-cap-zahynul-v-dratech-vysokeho-napeti-20120710.html

ŘEČÍNSKÁ, D. (2014): Čapí trojčata z Kačice vyrostla a odletěla. Dokrmil je jeskyňář. Kladenský deník, 6. 10. 2014. http://kladensky.denik.cz/zpravy_region/capi-trojcata-z-kacice-vyrostla-a-odletela-dokrmil-je-jeskynar-20141006.html

Sdělení č.j. 025771/2010/KUSK

Sdělení č.j. 025784/2010/KÚSK

Senát Parlamentu České republiky (1997): Seznam senátorů. Ing. Karel Burda. 23. 2. 1997. http://www.senat.cz/senatori/index.php?ke_dni=23.02.1997&lng=cz&par_3=29

SEQUENS, E. (2009): Atlas zařízení využívajících obnovitelné zdroje. Fotovoltaika. Kačice. <http://calla.ecn.cz/atlas/detail.php?kat=1&id=1796>

SKLENIČKA, P., VOREL, I. (2009): Metodický návod: Vyhodnocení možností umístění větrných a fotovoltaických elektráren z hlediska ochrany přírody a krajiny. Preventivní hodnocení území kraje nebo menších samosprávných celků. Ministerstvo životního prostředí . http://biom.cz/upload/6e01d6d4c4835ec93cda508772f3bf6e/metodika_umisteni_vetrny_ch_a_fotovoltaickych_elektraren.pdf

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/77/ES ze dne 27. září 2001 o podpoře elektřiny vyrobené z obnovitelných zdrojů energie na vnitřním trhu s elektřinou.

SMRŽ, M. (2015): Česká republika je obnovitelná. Eurosolar.cz, 29. 03. 2015. <http://www.eurosolar.cz/phprs/rservice.php?akce=tisk&cislocclanku=2015030002>.

SUCHOMEL, J. (2011): Důl Tuchlovice (Nosek): Příběh jednoho z posledních kladenských dolů. Kladno minulé, 23. 6. 2011.
<http://www.kladnominule.cz/pribehy/dul-tuchlovice-nosek>

SYSNET (2010): Povolovací proces obnovitelných zdrojů energie.
[http://www.sysnet.cz/C125774C00336141/cz/povolovani_a_predpisy/\\$FILE/Povolovaci_proces_OZE_2010_01_13.pdf](http://www.sysnet.cz/C125774C00336141/cz/povolovani_a_predpisy/$FILE/Povolovaci_proces_OZE_2010_01_13.pdf)

SZABAN, O. (2013): Zpověď solárníka: O drsných dravcích a vině, kterou už nikdo nepotrestá. Parlamentní listy, 2. 3. 2013.
<http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/kauzy/Zpoved-solarnika-O-drsnych-dravcich-a-vine-kerou-uz-nikdo-nepotresta-264039>

ŠŤASTNÝ, J. (2014): Obří solární elektrárny u Ralska na Českolipsku skutečně patřily Rittigovi. Tvrdí to jeho účetní. Krajské listy, 31. 12. 2014.
<http://www.krajsekelisty.cz/liberecky-kraj/okres-ceska-lipa/7336-obri-solarni-elektrarny-u-ralska-na-ceskolipsku-skutecne-patryly-rittigovi-tvrdi-to-jeho-ucetni.htm>

Tisková kancelář (2009): SUMEC Corporation přináší do Evropy solární technologii pod značkou Phonosolar. 11. 3. 2009. <http://tiskovakancelar.cz/2009/03/11/sumec-corporation-prinasi-do-evropy-solarni-technologie-pod-znackou-phonosolar/>

Tisková kancelář (2010): Účast Efektim SUMEC na EWEC 2010 ve Varšavě. 19. 4. 2010. <http://tiskovakancelar.cz/2010/04/19/ucast-efektim-sumec-na-ewec-2010-ve-varsave/>

Tisková kancelář (2011): Fotovoltaická elektrárna Dubno zahájila provoz na místě bývalé skládky. 8. 2. 2011. <http://tiskovakancelar.cz/2011/02/08/fotovoltaicka-elektrarna-dubno-zahajila-provoz-na-miste-byvale-skladky/>

Tyden.cz (2014): Šéfžalobce Zeman podal 22 žalob kvůli licencím na solární elektrárny. 21. 9. 2014. http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/zeman-podal-22-zalob-kvuli-licencim-na-solarni-elektrarny_318906.html#.VX0tbPntmko

Tyden.cz (2015a): Soud zrušil licenci fotovoltaické elektrárně Tuchlovice. 27. 3. 2015. http://www.tyden.cz/rubriky/byznys/cesko/soud-zrusil-licenci-fotovoltaicke-elektrarne-tuchlovice_337750.html#.VZEMNfntmko

Tyden.cz (2015b): Brněnský soud zrušil licenci sluneční elektrárně. 21. 5. 2015. http://www.tyden.cz/rubriky/byznys/cesko/brnensky-soud-zrusil-licenci-slunecni-elektrarne_343605.html#.VZEKhvntmko

TZB-info (2007): Fotovoltaická elektrárna FVE SLUNETÁ v Dubňanech. 16. 3. 2007. <http://www.tzb-info.cz/3977-fotovoltaicka-elektrarna-fve-sluneta-v-dubnanech>

ÚP Kačice – odůvodnění

ÚP Kačice – textová část

ÚP Tuchlovice – hlavní výkres

ÚP Tuchlovice – odůvodnění

VLKOVÁ, J. (2013): Středočeský kraj, ráj solárních baronů. Kdo vlastně jsou? Nikdo neví. Krajské listy. 30. 5. 2013. <http://www.krajskelisty.cz/stredocesky-kraj/1350-stredocesky-kraj-raj-solarnich-baronu-nikdo-nevi-kdo-elektrarny-vlastni.htm>

VOCHOPENĚ, J. (2011): Účetní a daňová stránka provozování fotovoltaické elektrárny. Daňáři online, 1. 3. 2011. http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d32827v41983-ucetni-a-danova-stranka-provozovani-fotovoltaiicke-elektra/?search_query=

Vyhláška č. 500/2006 Sb. o územně analytických podkladech

Vyhodnocení vlivů Územního plánu Kačice na udržitelný rozvoj území

Výkres ke změně Územního plánu č. 1 obce Kačice

YouTube.com (2011): Decci, FVE CZECH: PV Vepřek, Jarmil Šeba – Decci. Kanál uživatele deccicz. 1. 9. 2011. <https://www.youtube.com/watch?v=YOhblU5rBIM>.

Zákon 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

Zákon č. 137/2010 Sb.

Zákon č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a změně některých zákonů

Zákon č. 180/2005 Sb., o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie a o změně některých zákonů (zákon o podpoře využívání obnovitelných zdrojů)

Zákon č. 183/2006 Sb. (stavební zákon)

Zákon č. 330/2010 Sb.

Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších zákonů

Zákon č. 346/2010 Sb., o daních z příjmu

Zákon č. 402/2010 Sb.

Zákon č. 458/2000 Sb. o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon)

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním

Zákon č. 100/2001 Sb. o posuzování vlivů na životní prostředí

Zákon č. 500/2004 Sb. (správní řád)

Zápis ze zasedání zastupitelstva městyse Všeruby 13. 11. 2008

Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Havraň 18. 11. 2009

Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Kačice č. 1 2008

Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Kačice č. 2 2009

Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Kačice č. 3 2007

Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Kačice č. 3 2008

Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Kačice č. 5 2007

Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Kačice č. 5 2008

Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Kačice č. 6 2008

Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Kačice č. 6 2009

Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Lesní Hluboké 18. 11. 2009

Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Lety 3. 11. 2009

Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Ráječko 13. 7. 2010

Zápis ze zasedání zastupitelstva obce Třemešná 11. 3. 2011

Změna č. 1 ÚP Kačice – návrh

Změna č. 1 ÚP Kačice – veřejná vyhláška

Změna č. 4 ÚP Tuchlovice – návrh zadání č. 2

Změna č. 4 ÚPNSÚ obce Kamenné Žehrovice – návrh zadání